

አሉላ አባ ነጋ

ታሪካዊ ልቦለድ

በግምት ውስጥ

ከራሽ አባታችሁ ድርጅት
ገቢዎን

ክሊን አላማር ኢንተር-
Karm Publishing Agency

ከፊል ቁጥር { 112719
ቁ. {

ፖስታ ግ. ቁ. { 38,933
P. O. Box {

ከፊል አድራሻ
አዲስ አበባ

ADDIS ABABA
ETHIOPIA

ሙዚቅ ስልክ የተጠቀሰ ነው
All Rights Reserved

የፊል ስልክ — አዲስ አበባ

ወ. አ. አ. አ. አ.

አዲስ አበባ

መቶ ልማት መታሰቢያ

የተዘጋጀ

ምስጋና

በዚህ መጽሐፍ ጥናትና ዝግጅት

በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ 'የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ኢንስቲትዩት'፣ እንዲሁም የዩኒቨርሲቲው የታሪክ መምህር የሆኑት ዶክተር መርዕድ ወልደ አረጋይ ላደራረጉት ትብብር ልባዊ ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

የጸሐፊው ገጽ—በረከት

እንዲህ አስ አሉላ ።

ተሻገረ ቢሉት ተይ ባሕርን ጠላት፣
አሉላ ተቆጣ ነደደ እንደላት።
'ሜን' አለ 'ፈረሴን ወልውል ጉራዴዩን፣
አውርድ ከገድገዳ ጦርና ጋሻየን፣
ግንም አይረገጣትም ውዲቱን አገረን።
ምታ፣ ነጋሪቱን ንፋ መለኸቱን።
ጆገናው ሁሉ ይከተት ይበለፍ ይታጠቅ፣
አገር መደረገዋን ይነገረው ይወቅ።'
ሰጥ ሠራዊቱ የጠላትን ድፍረት፣
ጥቃቱ ሆነበት የመረረ አራት።
'እንሐድ እንዝመት ጠላትን እንውቃ፣
ከንዳቸንን ይየው ትዕግሥታችን ይብቃ፣'
በረብረቡ ገደል በገንዳ ቱልቁለት፣
የዳግስን ሚዳ የስሐጢን ኸረት፣
የአሉላ ሠራዊት ተርመሰመሰበት።
እገኘው ጠላቱን ተድአሊ ላይ ሠፍሮ፣
ምሽጉን ገንብቶ መድፉን አነጣጥሮ።
'በለው!' አለ አሉላ 'ግባ ተደባለች፣
አላየው ከንድህን ግንነትከን ይወቅ።'
አልቀረም አንጀቱ ጢሶ እንደ ነደደ፣
የጠላቱን አንገት እያወራረደ፣
ጣለው በጉራዴ አጫደው ከመረው፣
ተድግሲ ዕልል አለች፣ አሉላን ደሰ አለው።
ከዚያ በኋላ ነው፣
አሉላ እንዲህ ያለው።

'አንድ ጊዜ ከንዴን አቅምዋለሁ' ለ
 ደግሞ ብት ካሉ እደግግዋለሁ ለ
 ራሱ ቀይ በአር ደግበር ነው ማለ፤
 የኖረ ነውና ከጥንት እስከ ዛሬ ለ
 'እኔ የሐድሱለት ሮጥን ልገዛ፤
 ያኔ ምናልባት ቢበዛ ቢበዛ፤
 ጣሊያንም በሐጢ ሊመጣ ይችላል፤
 ከዚህ አልፋለሁ ቢል ከንዴ ይደግሙዋል ለ
 የኢትዮጵያ ጀግና ይበባብረዋል ለ
 ይህ ነበር ምኞቱ የቆራጥነቱ፤
 አሉላ አባ ነጋ የታገለበቱ ለ
 «አገሪን የነኩ የደረሩ ሁሉ፤
 በኢትዮጵያ ጀግና ከንድ ይጻፃሩ»
 ለሙ ጥሩ ጀግና አሉላ አባ ነጋ፤
 ጠላት በጉራዲ ሲነጻ ሲያገጋጋ፤
 በአውሮፓ አሐፊ ያስመሰከረ ነው ለ
 የአሉላን ጀገንነት ግንዛቤ አሉ እግረው፤
 እርትራን ሲጠብቅ፤
 በምዕራብ በምሥራቅ፤
 በደቡብ በሰሜን፤
 'አንትኩ' ይል ነበር 'አትድረሩ አገሪን' ለ

አርአዳሪ

ገጽ

መግቢያ	II
ወይ ያቶ ዕለት	1
ትኩር ጥያቄ	16
ገጥሞ ግራኪ	40
የጉራው አንበሳ	45
የግበረራሪያው ዳላ	75
«ግሩጃ አል»	86
ቴርጠኛው አሉላ	94
አሉላና አንግሊያች	115
ባለግሉ ተጠረጠሩ	123
«ነጭ ወታደር ምዕጥ ገባ»	131
የኩረት ጦርነት	148
አሉላ እሥመራና ምዕጥ	162
አሉላና ሊጣሊያኖች	167
መለግመው በታገ	180
እንግሊዞች	190
ጊንዳሪ	207

ጥርት	237
ችሉት	253
አግላጅነት	263
ግልጽነት ፡ አሉላና ሙሉ ምላሽ	280
ምረልክና ጣሊያናት ፡ ትግራይና ሁለቱ ራሶች	311
መገዝ አሉላና ምረልክ	362
አሉላ በዐድጥ ጥርት	394
የሁለቱ ራሶች ፍጻሜ	403

መግቢያ

ሆን ተብሎ በልጅነት አለም ርዕሰ ጉዞ ሆኖ ገደል እንዲቀረጽና የእነርሱን ፈላጊ እንድንከተል እንዲያደርጉ ፡ የታዘዙና የሠለጠኑ ይመስላል ፡ የመንደር ሽግግሮች እርስ በእርስ ቸው ሲጨዋው ከአባቶቻቸው በፊት የነበሩትን ጀግናት ስምና ዝና እያነሱ መጣል ያዘውትሩ ነበር ፡ በቴዎድሮስ በየልገሱ በምኒልክ በመነ መግግሥት ፡ በማይጨው ጦርነትና በአርበኝነቱ ወትት የነበሩ ታግኝ ጀግናት ዝና ፡ በኢትዮጵያ ተወልዶ ያደገ ሁሉ የጭውውት መጀመሪያ መሆኑን ያውቀዋል ።

ገና በልጅነቱ ወራት በመንደሪ ሽግግሮች እንደበት የገገር መጀመሪያ ከሆኑት ጀግናቸውንም አንዱ አሉላ አባ ነጋ ነበሩ ።

«አዲ ተክለ ጊዮርጊስን የግሪኩ ፡ ቱርክን (በዚያን ጊዜ ግብፅ ቱርክ እየተባለ ይጠራ ነበር) ፡ ደርሶቼን (ሱዳንን) ፡ ጣሊያንን ድል የመቱ ፡ አዩ ጀግና አዩ ወንድ ፡ እናት ወለደች እየተባለ ሲነገር በየጊዜው የምስግው ታሪክ ነበር ።

ምንም እንኳን የልጅነት አለም ርዕሰ ጉዞ ጨርቶ ሁሉንም ቀለም ለመቀበል የሚችል ቢሆንም ፡ የራስ አሉላዉ ታሪክና ዝና በመላ አካላቱ የሠራፅ ብቻም ሳይሆን ፡ እኔ በጉለመስኩ ተጥር አባሮ የሚገለጽለኝ እየሆነ ሐዲ ።

የመንደራችን ደብር አለቃ የነበሩት የኔታ ትኩ እስከ ዳዊት ደገግው ቢያስተምሩኝም ፡ የአሉላን ታሪክ ሊያስነብሩኝ ወይም ሊያስተምሩኝ አልቻሉም ነበርና ፡ እርሳቸውን ከነትምህርታቸው እዚያው ትቴ ፡ ወደ ከተማ ኮብልዬ የዘመናዊዉን ትምህርት ግዕድ ተላታፊ ለመሆን በቃሁ ። ከዚያም በልጅነቱ እንደ ተረት ተረት

ጸሎት አዲስ ዓለም ሥራ ያገለግላቸው ጊዜ ያለባቸው ጋር አሥሮ ልዩነቶች የግልጽነትን ፍርድ ልዩነት ነበር። ራስ አሳ፣ ፍርድ ዓገረቡ ላይ ጊዜ አዘዘው ገር፣ ዓገ፣ የባለ ያለ ደረጃ ፣ ገንዘብና የሆነ ልገራህን ዓገራህን ወደ ላይ ከሮ አደርገው ያወጣ ፣ በፍርድ ዘገባ የገራው የወሰዱትን ገዢ ሆነ ገንዘብ ከዚህ ይወጣል። የተገራው ገንዘብን ያለ ይወጣል ነበር። (ወሳኝነት ገዛት አገልግሎት ይወጣል) ። ራስ አዲስ የእር

[illegible]

ጃፕ ይወዱ ነበር። የባለቤታቸውን የአግባብ አምላኩን ተዘክሮ ያበሉትና ያጠቡት ስርየና ለደካማ ነበር።

ራስ አሉላ፣ ቀራጥ ጀግና፣ ፍትሕ ዐዋቂ ስለነበሩ እርሳቸው የፈረዱት ፍርድ ፈረንጅ ከመጣ ወዲህም አልተሻረፉም።

አመት ወርቁ አግኝተው ስለራስ አሉላ የሰጡትን ምስክርነት በግረጋገጥ እንግሊዛዊው ነጋዴ ኢ.ቢ. ሞይልድ «ከ83—87 በሰዓት ውስጥ ማበተባለው መጽሐፉ ላይ፡ «ራስ አሉላ ቁመታቸው አምስት ሜትር ከዘመኝ አፅኑ ይሆናል። ደረታቸው ሰፊ ያለ ትካሽ ሻቸው የሞላ ስለነበረ ቁመታቸውን ወጥታል። ጉበዝ፣ ፈረስ መጋለብና ተኩስ የሚያዘውትሩ ነበሩ። ፈታቸው ሞላላ ተልጣፋ እናንጫቸው ተጥያለ፣ አፋቸው ጠባብ፣ ጥሪሶቻቸው የሚያግኙሩ ጸጉራቸው ወርቅማ ነበር። በግል እንግዳ ሲያነጋገሩ ካልሆነ በቀር ከእነዚህ ሰዎች ፊት አይሰቁም ነበር። ፈንገ ሲሉ ያለደስታሉ ተጫዋቾችን የሚታይባቸው ቢሆኑም፣ በቁም ነገር ገንገር ላይ ዝንፍ የማይሉ እንደ ሐውልት ድርቅ ያሉ ናቸው። በጣም ዝነኛ ናቸው። ፈጣንና የተመሰገኑ አዝማች ናቸው። የውጊያ ስልት ያውቃሉ። የሀገራቸውን ጉዳይ ቸል የማይሉ ነበሩና የገብአቸውን ተገኝቶ ስለደረሱበት ድል ሊያደርጉባቸው ችለዋል። ሲል የራስ አሉላን ባሕርይ ያሳውቀናል።

ከአሥመራ ወደ ምዕጥ በሚወስደው መንገድ ከሻያ አምስተኛው ኪሎ ሜትር ላይ ከምትገኘው ነፋሲት የተባለችው መንደር በስተምሥራት የሚገኘው የደብረ ቢዘን ገዳም አበ ምንት የነበሩት መምህር ተወልደ ብርሃን ከገዳሙ አጥኝተው ከጣለዝ ወደ አግርኛና ትግርኛ ተርጉመው በሰጡኝ ጽሑፍ ላይ ደግሞ፡

«ራስ አሉላ በተፈጥሮአቸው ትሑት፣ የጥህ፣ ርገሩን ሃይማኖታዊ ነበሩ። በልዕልና ለሚመጣቸው ግን በወሰኑት ነገር ጸጉ ወደኋላ የማይመለሱ ናቸው። በመከራና በጭንቅ ጊዜ ደግሞ አውነተኛ እርባና ስሙጥሩ ሠጋ የማይሉ ኃይለኛ ነበሩ።

ራስ አሉላ፣ የጦርነት ጉዳይ ይወዱ ነበሩና በየጊዜው ሠራዊታቸውን ግብር እያበሉ፣ ወታደሮች ሲያሰርክሩ ለባለሙያው

ሙያውን ያስቆጥሩ ነበሩ። ደግሞ በየጊዜው በሰዎች በወርሃ ሠራዊታቸውን እየሰበሰቡ ጠመንጃ፣ ጉራዴ፣ ሰፍ እያደሉ፣ «ጠመንጃህን ተኩስበት፣ ጉራዴህን ምዝዝ፣ ባለሰይፍም ፋጥ» እያሉ ወታደሮቻቸውን ሙረተሽ ልግናቸው ነበር። ስለዚህ «አሉላ መጣ» ሲባል ጠላት ሁሉ ይንሸቀሸቅ ነበር።

ራስ አሉላ፣ በተድላሊ ጣሊያኖችን ድል ከመቼ በኋላ የግራ አቅራቢ እንዲህ አለ።

«ሐሽከር ፈንታ ዝበለ ንባሪ
ሐሽከር በዝብዝ ዝበለ ንባሪ
ጉይታ ሐግሰን ምድሪ ቀሪ
ጉይታ አሳውርታ ገምገሞ ባሕሪ
ወደረኛ ጣልያን በዓል ምስሪ
ወደረኛ ቱርክ በዓል ምስሪ
ወደረኛ ድርቡሽ ሐጂ ነሪ
ሐዲርን፣ ነጂሕን ብሐደ በመሐራሪ
ይውሐጠና ዝብሉሻ ከምባሕሪ
የንድደና ይብሉሻ ከምኳሕሪ
የዓብጠና ዚብሉሻ ከምነብሪ
ከም አምበጣ አብ ጉቦ ሰፋሪ
መጋረጃ ሐበሻ መቄህ ሰባሪ
ድፍኔ የብሉኳ መነጻሪ፣
ኩሚትካ ተእትም ትህቲ ምድሪ
መሐር ኢሉሙኳ ዘይመሐሪ
ግብር ኢሉሙኳ ዘድይገባሪ
አብልብሻ ተደሐፋ አታምከሪ
ከም አባነጋ መንጥ ፈጣሪ
በእግዚአብሔር ደሐ ኩይነ ብፈጣሪ
ከንከምፍም ደጥ ነጥ ነጋ ጉይታና
ላኒሊም ትግጦም ከምደመና
ገድሻ ትፀንሐም ብትሕትና
ገሐያል ትፀንሀም ብልእልና
ናይ ልቦም ዝገብሩ ከምእወረእና?

ርዕሰ ተጽላ ሊጥ ዘገርኩሞ ዘፍ
 ልሮ ማለፍን ንግሳ ሰፍ
 ፍጹ ከሓት ለገጥ ዘገርኩሞ ዘፍ
 ደርሶሽ ማለት ከተሞላ ረገፍ
 ርዕሰ ነጻ ማረፊት ዘሰፍሉት ዘፍ
 ለባደን ደገፍን ተሸፋፍ
 ርዕሰ ሰርጭን ከሞሽፍ
 ገፍገፍ ለሮ ሰራዊቱ ዘፍ
 ለባ ልሞድ ለሕደባዱ ነትገን ይገፍፍ።

ተርጉሙ

የረገፍ ለዘገር ካል ፍጹ
 የሰርጭ ለዘገር ካል ፍጹ
 የረገፍ ለገር ምልክት ነጻ
 የሰርጭ ሞት ይሞርት
 የሞላ፣ የገሰ ለገረ
 የሰርጭ የሰርጭ የሰርጭ ነጻ
 ረገፍ ከሞሽ ለሰገፍ
 ይረፍላል ለሰፍ
 ለገፍ ሞት፤
 ርዕሰ ነጻ ማለት የገፍገፍ
 ለገፍ ነጻ ማለት የገፍገፍ
 ነጻ ነጻ ማለት የገፍገፍ
 ለገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ይገፍገፍ ማለት ለሞሽ
 ተሸፋፋይ ለሞሽ ማለት፤
 ለተገፋፋይ ለሞሽ
 ለሞሽ ለሞሽ ለሞሽ
 ገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ለገፍ ለሞሽ ለገፍ ለገፍ
 ነጻ ለገፍ ለሞሽ ለገፍ

ሰርጭ ሰርጭ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ሰርጭ
 ገፍ ሰርጭ
 የገፍገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ
 ረገፍ ለገፍ ለገፍ ለገፍ

ታላቁ ደራሲያን ብላትን ነጻ ገፍ ማለት ማለት
 ማለት ታላቁ ሰግላ ለርዕሰ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ

ርዕሰ ሰግላ ለሰግላ የሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ነጻ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ

ለገፍገፍ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ

ርዕሰ ሰግላ ለሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ
 ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ ሰግላ

ጉዳዩ ልት ለጁን ሊያስተምር ፈረሰ ፡
 አሉላ ልት ለጁን ጥይት ሊያስተኩስ ፡
 እገረ ተባብራ ካለረገጠች እርከብ
 ነገራችን ሁሉ የእምባይ ካብ ፡ የእምባይ ካብ።

ብለው አስናረውታል ፡

በፋትና ዝርዝር እይነረው እንጂ ፡ በሌራስ አሉላ ግንን
 ትና ዝና ብላትን ጌታ ግንተው ሥላሴ ወ/መስተል ፡ እቶ ተክለ
 ጌድት መኩሪያ ፡ ኩሉኒል ይርላው ለባርጋቸው ፡ አባ ገብረ የሱስ
 ጋይሉ ፡ ደጃዝማች አብርሃ ተሰማ በየመገኛቸውና በየጋ
 ዜጦቹ ሲያስተምሩትን ኑረዋል ፡

በተለይም ደጃዝማች አብርሃ ተሰማ የተባሉ የኦርትዶክስ
 ሀገር ተወላጅ በ1938 በአሥመራ ከተማ ይታተም በነበረው
 «ሰሙናዊ ጋዜጣ» ላይ በአሰራሩት ጽሑፍ ፡

«እንደት ነህ አሉላ አባ ነጋ
 ለአሉም ቁቢ ልጅ የዘራጋ
 ሽቦቼ ፈረሰ የሚያላጋ
 ትቆርጣቸዋለህ እንደ ሥጋ
 ትሰነጥታቸዋለህ እንደ ዱጋ
 እንደት አለህ አባ ነጋ አሉላ
 በአሥመራ የነበርህ መዝጊያ ቡላ
 በምጥዋ የነበርህ መዝጊያ ቡላ
 ዐይኑ በእሳት ጉራዴ ተሰላ
 ጉራዴህ ጣሊያንን የሚበላ
 የበረሳው አሽከር ብሉ ቢወጋት
 ቁሟ ወክሮምሟ ቢላት
 ገምስ አለች ፡ ተሰነጥቶች ከሁለት
 የበረሳ አሽከር የሽላም ሥራ
 ካንተ በጌላ ምርክብ ተሻገራ
 ጣሊያን እርድ ሠርቶ በአሥመራ
 የበረሰ አልጋ እገራዋ ተሰባራ
 እንዲሁ ልትጠፋ ብላ
 አጠፋህክ እነንብሳህ ንብላ።»

ሊሉ የጠቀሱት ሕዝባዊ ግጥም አሉላን በይብልጥ እንገዛ
 ናቸው ተጨግሮ ተገዲል ሆናል።

ከራስ አሉላ የልጅ ልጅ ከፈታውራሪ በየ አብርሃ ጋራ
 በንግግወት ፡ «አያትም ራስ አሉላ ትግራይ ውስጥ አባላቸውን
 ጊዜ 'ወዲ ቁቢ' (የቁቢ ልጅ) እየተባሉ ነው የሚጠሩት 'ቁቢ
 ምን ግለት ነው' አልኳቸው።»

«ቁቢ ግለትማ ያንበሳ ቁራ ግለት ነው» አሉኝ ፡

«አባነጋ ግለትስ?»

«አዲ የሐንስ የራሳቸውን ፈረሰ ቢሸልሙባቸው ያወጡ
 ላቸው የፈረሰባቸው ስም ነው።»

«እስቲ ስለ አያትም ስለ ራስ አሉላ የሚያውቁትን ያህል
 ያሟውቁኝ።»

«ዛሬማ እርጅቹ ሰግጊያ ዓመት ሆኖኝ? ስንቁ ትዝ ይለኛል
 ልጄ! ገድላቸውን አልጻፍነው ፡ እንዲሁ የወሬ ወሬ ሆኖ ተረ።
 የወሬ ወሬ ስትውልደ ትውልድ ሊተላለፍ ነው ፤ ተደም ብለህ
 ላላረጅ አግኝተኸኝ ቢሆን ኑር ብዙ ብዙ ነገር አጫውትህ ነበር ፤
 ዛሬማ ሁሉ ተዘንገቶኝ ምኑን ተምን እድርጌ እነግርሃለሁ? ፈረ
 ንጆች ይልቅ ጽፈውላቸዋል ቢባል ሰምቻለሁና ያንኑ ብታፈ
 ላልገው አይሻልም?» ብለው ተያደዩን ወደ ባሕር ግድፍ
 ወረወሩብኝ ።

ቢሆንም ፡ አእምሮአቸው የደበተው ትዝታ እንደማይታጣ
 በመተማመን ፡ «እንዲያው መቼም አንጻንድ ጊዜ የምትጨዋው
 ቀበት ትዝታ ይኖር ይሆናልና የሆነውን ትዝ የሚለዎትን ቤት
 ገሩኝ?» ብዬ አትኩራ ስመለከታቸው ፡ እምባይ ወደ ሰማይ ተወ
 ርውራ እስክትመለስ ድረስ የሚወስድባትን ያህል ጊዜ ቢያ
 ንሰለስሉ ተዩኝ ጉረርላቸውን አስሰልሰው እኔን ጊዜ ብለው
 እያዩኝ ፡ «ደጃች ገዛሽኝ የለያትን የራስ አሉላን የእጉት ልጅ
 አግብተው ይኖሩ ነበር ። ደጃዝማችነታንም የሰጡባቸው አያቱ
 ናቸው ። በጌላ ገዛሽኝ እያትን ከድተው ለራስ መንገዝ ገቡ።»

ለሰላም የሥራ ታሪክ በፋ ለደርገው የጸፉት የኤምራሳዊው
የሕጋዊነት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት ስርዓት
ፍጥረት።

አሉላ በሌላው አገደበትና ብዕር ቀርቶ በመራራ ጠፋፉ ያቸው ዘንድ እንኳ ከፍተኛ አድናቆትና አክብሮት ያተረፉ በመሆናቸው ታሪካቸውን ለልብወሰድ ለተያትርና ለገጥሞ የአጻፍ በልቶች እጅግ ምቹ ሆኖ እንዲገኝ አድርጎታል።

በዚህ በእውነተኛ ታሪክ ላይ ተመሥርተ የአሰራው የልብ ወለድ ሥራ ተጨምሮበት በቀረበው ጽሑፍ እንደግታየው፡ አሉላ ከገጽተኛ ኑሮ ተነሥተው የአጼ ዮሐንስ የግንባራ-ሪያ ዳላ፡ የአጼ ምኒልክ የጦር ስልት አግካሪና ለዐድዋው ጦርነት የመረጠ ሥራዎች አቀናባባሪና ታይላ አስተባባሪ እስከ መሆን ቢደርሱም፡ ገና የራስ አርአያ ድምፁ የቤት አሽከር ከነበሩበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ሰለተ ሞታቸው ድረስ የመረሩ ጠላቶችና ተርካካ ሪዎች ነበሩዋቸው።

በካርቲም፣ በካይሮ፣ በለንደንና በሮም ከነበሩት የእነርቱ ጣላ ቶች ጀምሮ በአጼ ዮሐንስ ቤተ መንግሥት ዙሪያ አስፍሰደው እስከ ነበሩት ተቃዋሚዎቻቸውና ተርካካሪዎቻቸው ዑሉንም በትራግሥት፣ በቀራጥነትና በዘዴ ተቋቁመዋቸው አልፈዋል። በዚህም ጽሑፍ ውስጥ እንደጃዝማች ደበበ አርአያ፣ እንባላምባራሽ ክፍለየሱስ፣ እንደጃዝማች ወልደሚካኤል፣ እነራሽ ሐጉስ፣ እነራሽ ገብረመስቀል፣ እንበጅርጉ ሰውጤና እነርሱን የመባሰሱት ተቀናቃኞቻቸውና የመረሩ ጣላቶቻቸው ተራ—በተራ ሰውድ ቱና በመጨረሻም ለታላቁ ጀጉና ለአሉላ አባ ነጋ ሕይወት አባ ዋና ፍጻሜ ምክንያቶችም እስከ መሆን ሊደርሱ እናያለን።

ታላቁ እሱሳ፡ ከዚህ ዓለም በጥት ከተለየ በኋላ ቁጥራቸው በትክክል ያልታወቁ ወላጆች ለጆቻቸውን «አሉላ» እያሉ ስም ያወጣቸዋል። ይህ ገናኖ ስም፡ ወገዝኖ ጋራ ጉዛኖ ሃይ ግናት የግደገታው በመሆኑም፡ ከኢትዮጵያ ጋር ልከኛ ድርጅ ሀልፎ ባሕር ግዳም በፈጠረው ነጸብራት ከተግረኩት የታሪክ ሊቃውንት ጊስተር ሪቻርድ ፓንክረስት የተባሉ እግራላዊ ለጆቻቸውን «አሉላ» ብለውታል።

እኒሁ ሊቅ በምን ምክንያት ለጃቸውን ለሌላ ብሎ-አንድ ሠዮሙት ብጣይታቸው ፡ «አንደሚታወቀው ሁሉ ለሌላ ታላቅ ጀግና ለሀገራቸውም ከፍተኛውን አገልግሎት የፈጸሙ ናቸው። የጀግንነታቸው ለርእያትና ምሳሌነት በእትየሉያ ብቻ ሳይሆን በሐፍሪቃና በእስያ የሚያንጸባርቅ ነው። ከዚህም ሌላ ደግሞ ለሌላ ከተራ ቤተሰብ የተገኙ ናቸው። ይህን ስለግወቅና ለእርሳቸው ያላሳኙም አክብርት ለግሰታወሰ ስለ ነው ለጃን «አሉላ» ብዩ የሠዮሱት ፡ ታላቁ ይህ ሰዎ በእንግሊዝ አገር በተሰይሞ በወጣቱ ትውልድ ዘንድ ብዙም የገይታወቅ ሰው ሆኑ ለንጻንድ ችግሮች ለስከትሉ ነበር። ለምሳሌ ለላጁ ከት ምህርት ቤቱ ሊጽፍለት «አሉላ» የሚለውን ስም ካለግወቅ የተነገገ በእንግሊዝኛውም ፈደል «ኢ» የመጀመሪያውና የመጨረሻው ስለሆነ ፡ የሴት ስም እየመሰላቸው «ሚስ» (ወይዘሪት) እያሉ ይጽፋሉት ነበር። እየቆየ ግን ሰው እየታወቀ ስለ ሐይ ከየኒዩርሰቲው በግላስ ጽንጽ ጥናት ተመርቆ ሲወጣ ፡፤፻፲፭ውም የተጻፈለት «አሉላ ፓንከሪስት» ተብሎ ነው ። እርሱም ይህን ስም ከነታሪኩ በጣም ይወደዋል» ብለውኛል።

በእትዮጵያ ውስጥ የአሉላ አባ ነጋግ ሰም የሚያወሱ የክሰ ሚያ ፣ ትምህርት ቤት ፣ ወታደራዊ ተቋማት ቢኖሩም ፣ የአሉ ላንና የሠራዊታቸውን ታላት ታጋይነትና ጀግንነት በይበልጥ አጉልቶ ስትውልድ ስማስተላለፍ ሲባል ደግሞ ፣ ከአብዮቱ ወዲህ ፣ ታላቁን ጀብዱ ቢፈጸሙበት በዶጋኦሊ በረሃማ ቀበሌ ሐውልታቸው እንዲሠራ መሠረቱ ተጥሏል ። ይህም በእትዮጵያ ብቻ ሳይሆን በመላው አፍሪቃ ሲያንጸባርት እንደሚኖር አይጠረጠርም ።

እርግጥ ነው፡ ስለታላቁ ጀግና ሰብ ራስ አሉላና ስለሠራ
ዊታቸው በዘጥ እንዳልጸናው ይሰማል፡ ሆኖም ከልጅነቱ
ጀምሮ በአእምሮቱ ለተተረፀው ጥያቄ መጠነኛ መልስ ለመስ
ጠት በመጥከረ የመንፈስ እርዳታ ይሰማል፡

26-10-
 77 0-230 =

ወደ ያች ዕለት

በመጀመሪያ የተከሰቱ ጥይቶች ሂሳባቸውን ሰቶች፡ ሁለተኛ ደረጃ የቀሩ ተገድ መታች፡ የሰባተኛ ዓክነት፡ አራተኛ ጥም ተሠራ ሰባት፡ አምስተኛ የገራ ተገድ መታች፡ የተሰጠት ጥይቶች አለቁ፡ ወጣቱ ዘንድት እየጫዕ ሰዓድሪን ከደገት ተና አደረገ፡ በትላት ደገራ ሥር ተተከሰ፡ የነበረውን የከበት ገንዘብ እና ገት በጥላቻ ተመለከተው፡ የሰባተኛ ጥይቶች አጣጥረው እና ቲን በከርከቻ ለያሰረዘሰው የተሰለረ ጠላቱ ሆኖ ታየው፡

«እንዴትከ፡ በምን የተነሳ የሰት ጥይት ታዘዝናልህ?» ብለው በዛጅ ረንዝ ሰዓድሪን ከዛ ነጠቁና ከገራን ጥርት፡ አድርገው ይዘው፡ ይተናነቃቸው የነበረውን ቁጣ ከላይ ላይ እያረሰቡበት፡

«በትተከሩ ሆድህን ዘላገህ ምራትህንና ትንፋሽህን ውጠህ ሰውነትህን አስቀጥተህ መንፈሳህን ሰባሰባህ ነው፡ ታታ መሰባ አልነበረክ?» ብለው ከገራን ላቶት አደረገና እንደገና ጸርውን ይዘው እዛድ ግፍተላተላ እያደረጉ፡

«ከሂሳባህ ላይ በታንጣጥር ትንፋሽህን ካልጥከ፡ ሰውነትህን ካሳለክ ትሰታልህ ብዬህ አልነበረክም ይህን ነገር አባቶህ ቢሰማ ጭንቅላትህን በከርከቻ ነው የገያረዘሰው፡ ሁለተኛ እንኳን ከአራት ጥርት፡ ተከሶ ላት፡ የግሉ ወራ እንዳልሰገ፡ ብለው አንድ ጊዜ ከለናቱ ላይ ለከፍ አድርገው ለቶቶት፡

በዛጅ ረንዝ፡ በጭጥት ተነሥተው ከቢታቸው አልፎ ብሎ በነበረው ዘንገ ተቀምጠው፡ ሰዓድሪቸውን ከደገዱ ላይ አጋድመው የጭጥቶን ዕሳይ መተት በሰውነታቸው ውስጥ ሲያከግጁ በነበሩበት ሰዓት፡ ወጣቱ አሰላጥክቶ ለገራው መጥ፡

ህር ወደ ነበሩት ፡ ማህር ወልደ ጊዮርጊስ ሲሔድ ነበር ፡ ጦር ተው እርሳቸው ከነበሩበት ሸንጎ ራት ብሎ የነበረውን ነጭ የከብት ግንባር አጥንት እንዲመታ ያስተኮሱት ።

ሸንጎው የመንደሪቱ ነዋሪዎች ጡዋትና ግታ እየተሰበሰቡ የሚጠይቁበት የሚመክሩበትና የተጣላ የሚያስታርቁበት ብቻም ሳይሆን ፡ እንዳንድ ቀንም በወርርድ እየተኮሱ ዲላማ የሚመኑ በት ነው ። የተኳሾች መፈተኛ እንጂ መለማመጃ እንኳ አልነበረም ። በዚያች የቢጋ ወራት ስትሰለመሰም የነበረችውን የፀሐይ መቀት እየተሻመዋት በነበረበት ሰዓት ፡ አሉላን ጦርተው ያስተኮሱትም ከዚያ ዕለት በፊት ደጋግም ተኩስ ፡ ዲላማውን መቻታቱን ሰምተው ስለነበረ ነበር ሰፈተና ያስተኮሱት ። የመጀመሪያ ጊዜያቸውም አልነበረም ፡ ከመጀመሪያው ጀምረው ተኩስ አስተምረውታል ። ብዙ ጊዜ ዲላማውን ሲሰት እንደ ንድ ጊዜ በትክክል መትቶ ነበር ።

የባይኛን ኩርኩም በጡዋት የተመሰው አሉላ ፡ በእልህ እየበገነ ከቤተ ክርስቲያኑ ዘንድ እንደ ደረሰ ከዘወትሩ በተሰየሙት ጉንበስም ሳይል የቤተ ክርስቲያኑን ካብ እንደ ቆመ ተሳልፎ ወደ መምህሩ ጉባኤ ሔደና ወንበራቸውንም ሳይሳለም ከጓደኞቹ ጋር ተደባልቆ እያንዳንዳቸውን በንቀት ይመለከት ጀመር ።

በዕድሜው ከዐሥር ዓመታት በላይ የሆነው አሉላ ፡ የነበረ ልጅ ባሙሆኑ የሰኔ ወር ከገባ በኋላ ከብቶች ግንድ ፡ በእርሻ ሥራዎች መለልፍ ፡ ቀጥሎ በመኸር ከተታ መሠማራት ዋና ተግባሩ ስለነበረ ፡ ለትምህርቱ ጉዳይ አጅግም ጊዜ እያገኘለትም ነበር ። ከዋር አስከ ግሪዝያ መወረሻ ግን ከግብርናው ጣጣ ወደ ትምህርቱ ገቢታ ያመራል ። በእነዚህ ጊዜያትም ቢሆን የእርሱን ጉልበት የሚጠይቅ የቤትና የግብርና ሥራ ጠፍቶ አልነበረም ። ለባቱ ግን ተምር የቤተ ክህነት አገልጋይ እንዲሆን ገዳቸው ስለተመኙ ነበር ፡ ታናናሾቹን ለጆቻቸውን ለሥራ መድበው ፡ አሉላን ወደ መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ይልኩት የነበሩት ።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ የቤተ ክርስቲያን ጉዳያቸውን እከናውነው ፀሐይ መገንተር ስትጀምር ወደ ጉባኤያቸው ቢያመሩ

ተግሪዎቻቸው እየተረረጡ ተቀበሉዋቸው ። ከወንበራቸው ላይ እንደ ተሠየሙም ተግሪዎቻቸው ጉልበታቸውን እየሳሙ የዕለቱን ትምህርት ለመጀመር በየመሥመራቸው ተሰለፉ ። አሉላ ግን እንደ ቀፈረው ነበር ። የየኔታን ጉልበትም እንደ ጓደኞቹ ተሻምዶ አልተሳለመም ። ከጠፍርና ፅንሟት በተሠራው ወንበራቸው ላይ ከተቀመጡ በኋላ ፡ ቀስ ብሎ ጉልበታቸውን በአገጣጠሙ ነፃ እድርጎ ተመለሰ ። ተግሪዎቹ በየገበታቸው ከተከፋፈሉ በኋላ ትምህርቱ ተጀመረ ። ፊደል ፡ አቡጊዳ ፡ መልእክተ ፍሐንስ ፡ የወንጌል ቁጥር ፡ ውርድ ገባብ ፡ ሙሉ ገባብ ፡ መዝሙረ ዳዊት ተጀመረ ። መምህር ወልደ ጊዮርጊስም «ውዳሴ አምላክ» የተባለውን መጽሐፍ መመልከት ጀመሩ ። የተግሪዎቹ ጩኸት የአካባቢውን ጸጥታ አተራመሰው ። አሉላም ውርድ ገባቡን ቀጠለ ። ፊደል ቅጥር ለመወረስ ሦስት ዓመታት ያህል ፈጅቶታል ። ታዲያ የዝቅሊ ሚካኤል ዲያቆናቶች ቀሳውስት «የትዳስ ያፌድ ተከታይ» እያሉ ይቀልዱበት ነበር ። መምህር ግን «አይዞህ ታላቁ ሊት ቅዱስ ያፌድም ቢሆን ፊደል ቅጥር ለግጥናት ሰባት ዓመት ፈጅቶታል ይባላል» እያሉ ያጽናኑት ነበር ። «ለምን ተኩስህ ሳትከ» ብለው አባቱ እንግዳ ቁቤ ከትምህርት ቤት ሲመለስ በአናቱ ላይ የሚያወር ዱበት ኩርኩም «መጣህ-በህ» እያለ ያስጨንቀዋል ። በዚያ ላይ እያለ ደግሞ ፡

«የኔታ ቅድምኩ አሉላ ወንበር አልተሳለመም» ብሎ ባልንጀራው ሐጉስ ክስ አቀረበለት ፡ ከመምህሩ ፊት ተገትር ። መምህር ግን መልሷ አልሰጠችም ፤ ከመጽሐፋቸው ጋር ጨዋታው ጥግቸዋል ።

«የኔታ ፡ አሉላኩ ወንበር አልተሳለመም» አሰ ሐጉስ ደገመና ። መምህርም ቀልጥሮ መልስ የመስጠት ልማድ አልነበራቸውምና ፡ እርሱም ይህንኑ ስለሚያውቅ ደግሞ አቤት አለ።

«ወጅድ» ብለው መምህር ገባባቸውን ቀጠሉ ። ሐጉስ እንገቱን ደፍቶ መለሰ ቢል ፡ ሌላው የገባብ ተግሪ ሲርጥ ተተካና ፡

«የኔታ ትላንትና ከመንገድ ጠብቆ አሉላ ደብድቦኛል ። ላሬም ወንበር አልተሳለመምና ይጠይቁልኝ» ብሎ አመለከተ ።

መምህርና መጽሐፋቸው ግን ከዚህ በገዛቸው ላይ ርቀው ጥልቅ ብለው ወደ ረዳቱና ሩቅ ጉላም በመጓጓዣ ላይ ነበሩ፤ ለወላት ሞጪያ ከላሽ ፈጥነው መልስ አልሰጡም።

«የዚያ ትላንትና አሉላ ደብድበኝ ዛሬም . . . »

“ወጅድልሃ፣ አላልኩም!” አሉ መምህር ቆጣ ብለው። አሉላን ያለበረረሱት ተግራምቶ አያናቅፏቸው ትምህርታቸውን፣ መምህርም ሦስተኛ አሳሳች እንላይጠጋቸው ግንባራቸውን አስቆጥተው ንባባዊ ምርመራቸውን ተጠሉ። መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ከወላዲያ አምላክ ንባብ መለሰ የሚሉበት ጊዜ ገና ነው። እርሱ በሌሎች ሲላቸው ከአጠገባቸው ከሚገኘው መደርደሪያ ሌሊት ሦስተኛውን ትምህርቶቹ ጥያቄ ከመጣ መልስ ሰጥተው ወደ ንባባቸው ይመለሳሉ። ወላዲያ አምላክ ሲሰለፉባቸው እርጋናን፣ እርሱም ሲጠጥርባቸው ፍትሐ ነገሥት፣ እርሱም ጥምርክ ሲልባቸው ሃይማኖት አበው ግንባቢና የየዕለቱ ጥና ጥና ተላያቸው ነው።

የዕለቱ ትምህርትና ንባብ ተገባዶ ዕረፍት ሲጀመር ከሶት አዳምጠው፣ ምስክር እስቀጥረው እውነት ከሆነ ወንበራቸውን ያስተላለጡበትን አምስት ኩርኩም፣ ጓደኛውን የመታውን አምስት አለንጋ ይፈርሳሉ። ከሱ በምስክር ካልተረጋገጠ ደግሞ ከሳቼ እጥፍ ትጣት ይከናወናል። የመምህር ወልደጊዮርጊስ ትምህርትና ቆጣት ጠበቅ ያለ በመሆኑ የሰበካው ልጆች በሩት ይሸክታል።

አሉላ፣ ዕለቱ ያመጣበትን ጣጣ እያምለሰሰ ከመምህር ለበትና የጆር ቴንተሬ ወደ ለባቱ ኩርኩም የሚሸጋገርባቸው ምክንያቶች ከፊት ለፊት ተደትነው ብለው ድርጉም በሚሉበት ሰዓተ-ፍጥነት የዕረፍቱ ዐጥጅ ተነገረና ተግራምቶ ጠብቆ እንደ ጠገብ እንቦላ እየዘለሉ ተበታተኑ።

ወዲያው ከሳቸው ከመምህር ፊት ኮለኮሉ። የአሉላ ከሳቸው አሉበት፣ መምህር ገና የተደሙ ከሳቸውን ቃል አሳምሞ ሳያበቁ፣ አንድ አዛውንት ወደ ችሉቱ ሲገመገሉ መምህር በሩቱ ተመለከቱባቸውና ወደ እርሳቸው ሔደው ተቀበሉት።

ቸው። በቅልቅ ሞንዛ ሥር በተዘጋጀው ትምህርት በት ከተደረጉት የደንጋይ መተመዝዎች ዘል ባለው መቀመጫ ላይ እንግዳቸውን ከስቀመጡ በኋላ፣ «ምነው በደገና መጡ!» አሉ መምህር።

አዛውንቱ ከነበሩበት ደንጋይ ሲነሡ መምህር አጃቸውን ይዘው ወደታች እየተተካቸው።

«አይሳባም ምነው እርሰዎን ያህል ሰው ይነግሳ!» ብለው ለስቀመጡባቸው።

እዚያን አዛውንት አሉላም አይጽኑባል፤ ገና ብቅ ሲሉ በደገናቸው እንግዳሆን ተረድተዋል። መምህር ተቀብለው ከአጠገባቸው ሲያስተዋወቁ ደግሞ ሲፈረጥጥ ከጅሉት ነበር። ከእንደበታቸው የሚወጡት ቃላት ተራ—በተራ እየተወረወሩ እንደሚለበልቡት ተነገረዋል። አዛውንቱ በተበሉው የታወቁ ናቸው።

«መጃም ከላሽ ነኝ ብዬ ነዋለ አሉ እዚያ አዛውንት ተደላድለው እንደ ተቀመጡ በሚላው ሲጽጹጡ ከነበሩት ልጆች መካከል በመምህር አለንጋ ሲያስመነድኩት ያውትን ልጅ በዐይነ ሕሊናቸው ጭምር እየፈለጉ።

«ምነው ምን አጋጠመዎ?» አሉ መምህር በትጠጥ እንደ ግለት ብለው። «በበቀደም አደባባይ ሆኖ በቅሎ ከኩርኩም በጓር ታሰራ ነበርና ወንዝ ወሰድ ውጥ አጠጥቶ እንዲያመጣት የዘመድ ልጅ ለምኝ ሰጠሁት። ልጄም በቅሎዎን እየላበ ወደ ወንዝ ሲወርድ የእርሱም ተግራ የሆነ ልጅ ተቀተኑ ከኩርኩም ላይ ተቀምጦ፣ እስከ ወንዙ ከሔደ በኋላ እንደገና ተቀምጣት እያሰገረ አምጥቶ ከሰው አጥር አስፍቶ ሔደ። ሳሰጠ ይትም የባቸደ እንገና ልጄ መሆኑን ሰጥሁ።

«ምንስ ቢጠግብ እንዴት ከኛ ከአባቶቼ ኩርኩም ላይ ይተመጣል! ዛሬ የኛን በቅሎ ከተሳፈረ ነገ ደግሞ የእናንተን የትልልቆን ወንበር መጥቶ አይቀርም። ከዛሬ እንዲቀጣ ያስፈልጋል። ለአባቱ ከመገዣ የእርሱም ትጣትና ተግባር ይር

መው ይሆናል ብዬ ነው። አሉ አዛውንቱ ከወገባቸው በላይ ጭምር እየተናገሩ።

መምህር ወልደጊዮርጊስ፡ ትክክል ብለው እንደ ቀላ ቅል የተገኘ ጠጠ ጥንቅታቸውን የተሸከመ ሰልካካ አንገታቸውን ወዲያና ወዲህ ሲያሳጉት ቆይተው፡ «ልጆች መግታት፡ ለዲያቆናት አል ታዘዝም ግለቱ፡ የኔን ወንበር ያለመሳሙ መንገደኝ ግስቸኝ፡ አነሰውና ደግሞ ብሉ ብሉ በቁሉ ከነኮርኝም ለመቀጣት ጀመረ፤ ጉድ ነው! ተሰምተ የግይታወቅ ጉድ ነው! ወይ ጥጋብ ሆይ! ግድለዎትም አይተጡ ቅጣት ነው የምቀጣው! እንኳን የነገሩኝ እግዚአብሔር ይባርክዎ!» ብለው ከወንበራቸው ተነሡና አንዱን ተግሪ ጠቅሰው አሉላን እንዲጠራላቸው አዘዙት።

«ቀል ተሉ አትመጣም!» አሉና መምህር ፤ አሉላን በጥራቸው ጭምር ጠሩት፡ ጀርወን ይዘው ለግፍተልተል የመጥጣቸውን ያህል የአሉላ ቀስታ እናደገው። ከሳሹን አዛውንት መምህሩንና ጓደኞቹን ተራ በተራ እየተመለከተ ለመምህር ችኮላ ደጋታ ሳይሰጠው እንደ ተጀነነ ተረበ። በጡዋት ሦስት ጥይቶች ያባዘነበት ሦስት ከሳሹትም የመረተለት መናጢ ፅላት ደግሞ ለአለንጋና ለኩርኩም አላልፎ ሲሰጠው ሆነ። በጭራቸው መያዣ ደጋግመው ራስ ራሱን ወቀሩለት፤ አልጠቀጣቸውም ጀርወን ይዘው አፍተለቱለት፤ ይህም አንጀታቸውን አላራሰውም። «አለንጋዬን አምላኝ» ብለው አዘዙ መምህር። አስገታው ራት አልነበረም። ብቻ ግን መምህር ልግዳቸው ነው ብዙ ጊዜ በግራ እጃቸው የያዙትን ጭራም ቢሆን «አምላኝ» ብለው ይርገላሉ፤ በዚያች ሰንትም ቢሆን አለንጋቸው ከወንበራቸው ሥር ከተለመደ ይታወቅ ነው የነበረ።

አሉላ፡ ግልቀስ ቀርቶ ደንገጥ አላለም። ከገረሩን ነክሶ ዐይኖቹን እናጥቦ ከከላሹ አዛውንት ላይ አፈጠጠ። የበቀል ሰንጹር ቢ እንደገባቸው የለ። ለሰከከቱ ሁኔታ አስረዳቸው። ከኮርኝቱ ላይ የተተመመውን ጭጡን በአለንጋ ቢያስለበልበት እየወደሰ፡ በአንድ በኩል ደግሞ ውሉ አድሮ የጊከተላቸው በቀል አሳስባቸውና ወደ መምህር ጠጋ ባለው፤

«የዛሬን ይግሩልኝ የኔታ ለኔ ብለው ይግሩልኝኝ ውሳኔ ለንዳይለምደው ግን ወንበርዎን መትቶ አለንጋዎን ጥስ ይጥራልኝ» አሉና የከሳሹ አግላጅ ሆኑ።

«የኔ ወንበር የጊዳኘው፡ የኔ አለንጋ የጊያስደንገጠው፡ የኔ ቀጣ የጊመልሰው መት ሆነ? ልሱ አብጦ የለም? ሙያ መስሎት ጥይት ሲተኩስ ነው የጊውል። ጥፋቱ የኦርሱም አይደለም የበመደኛነው። ረረስ መጋለብ አልቅት ይመስል ውጥ ግንባራጌት ነው ሙያው አይቆጠት! እኔ ቀጥቼ አስተያራ ለቤተ-እግዚአብሔር አገልጋይ የምኘውን ልጅ ይኸውና ሲያስከበልሉት ነው። ተጪ ብልም ሰጧ አጣባቢ» አሉና መምህር ጀርወን ለተው ራሱን ያሻሹት ጀመር።

«ግድለም እያደር ይመከራል፤ የዛሬን ብቻ ለኔ ሲሉ ይግሩልኝ፤ ደግሞስ የሰውን ዕድል ግን ያውቃል? በተካሄደነቱም ግለረያ ጀግና ይሆን ይሆናል» አሉ አዛውንቱ፤ የጊጥት ጀግን ገሌ አይርገህ፤ የጊያደግ ልጅ አይጥህ፤ በጊላው ምሳሌ መሸነፋቸውን እያምለለሉ።

«እንደ ቃልዎ ይሁን፤ ከቃልዎ አላልፍም፤ የዛሬን ለእርሶም በል ምረልዎታለሁ፤ ቢሆንም ጥስ ሳሳጠራ አልቀውም» አሉና አንደኛ ጀርወን ይዘው እያፍተለቱሉ፡ «ውሳኔኝ አይለምደኝም፤ የኔታ አለንጋ ትዋሰኝ በል» አሉና መምህር አስዋለው ሲለቁት፡ አሉላ ጥለባቸውን ስም ሊመለስ ሲል። በል ደንጋይ ይዘህ ግሩኝ በል» ብለው የከሳሹን አዛውንትም ጉልበት እንዲሰም መምህር አዘዙት። አሉላ ከተከለከሉት ደንጋዮች አንዱን አንሥቶ ከአዛውንቱ ፊት ሲገባገባ፤ «ልብ ይስጥህ ልጅ ይባርክህ» አሉና አዛውንቱም ጥለባቸውን ስም ቀና ሲል ተበል አድርገው ጉንጦቹን ሰሙት።

ምንም እንኳን እንግዳ ቆቢ ልጃቸውን አሉላን እየተጠሉ እንዲያስተምሩላቸው መምህር ወልደ ጊዮርጊስን አደራ ቢሉት የውጥ፡ በአሉላ ላይ የጊለበልብ ትግት ለመጣል የመምህር ሆድ ቀራጥ አልነበረም። የረደል አገርና እጅ ለመሰየት የረጅሞች ጊዜ ከሆረድ ጋር ቢያንጸረውም ትሉ፤ በጉዳነቱና ተልጣ።

«ግደለም፤ እንዲህ የሰግሁት እንጂ ለወደራቱ ለባሉ የግደ
ደርተትን ያደርጋሉ» ብለው ወይዘሮ ገረጻ አሉላን እንደግደ-
ቱት ለሰባቱ ታላ ገብተው ሸገዋቸው።

«እስቲና አንተ አሉላ» አሉ ወይዘሮ ገረጻ እቢታቸው እንደ-
ተመለሱ = ቂጣውንና ወተቲን በሽክና ይዞ ከጓዳው እንደ ወጣ
«አደይ እኒኮ አይደለሁም ጥፋተኛው፤ የሥላሰን እንሰራ የሰበ
ባኩት በውቂ አይደለም = ልጆች ጠብቀው ወረውሩብኝ፤ እኔም
በወረውርባቸው ነው እንሰራማን የመታሁት = የአደይ ቢርሰም
ሊቺ አየሰደባኝ ስትለው ስትለው ትላንትና ግታ ደግሞ ከመንገድ
ጠብቆ ድንጋይ ወረወረብኝ፤ ነገር ይዞ ገርፈዋለሁ = ታዲያ
ሸሽቼ ለመጣለሽ ነው! እኔ ፈሪ እንድሆን ነው የምትመኘው?
ሸሽቼ ስገባ አይይ ቢሰግስ! ከለበቂ ታድኝኛለሽ?» አላቸው።

«በል ውለተኛ አንዳይለመድህ» ብለው ወደ ጓዳቸው ሲገቡ
ሲሉ ደግሞ፤ «ተመትተህና ሸሽተህስ አንዳትመጣ» ብለው
ሲያተረመርሙ፤ «እኔ አደይ ሸሽቼና ተመትቼ እቢት አልገባም»
አለ አሉላ።

ቂጣውን በወተቱ እያወራረደ ጨራሪሶ ሲወጣ ከበሩ ሲደ-
ርስ ወይዘሮ ገረጻ እንደገና ከጓዳቸው ወጡና፤ «እንጂራ ይዘህልኝ
ወደ ሠርጉ ቤት እንሰራለንና እንዳትጠፋ» አሉት። «የኒታን
አጅበን ነው የምንሰራው እንድትመጡ ብለውናል» አለ አሉላ
ለመርጥ እያገረገረ።

«ደግሞ እዚያ ሐደህ እንዳትደባደብ ነገራያለሁ፤ ወንድም
ህም እዚያው ሐደላል» አሉ አናት ወደ ጓዳቸው እየገቡ።

«ከነኩኝ መቼም እያለቀስኩ አልመጣም» አለና ርጠ።

መምህር ወ/ጊዮርጊስ ያርጥ ያርጥ ተግሪዎቻቸውን እስከት
ለው ከሠርጉ ዳስ በር ሲደርሱ የሰት ልጃቸውን እስከና ሩ-
ሰግዮት ወዳጅ ዘመድ ጦርተው ከወሲያወሲህ ሲጥሱ የ-
በሩት፤ ገራዝማች ገርጌኤል በእኩባቸው ተቀብለው በተለይ
ወደ አዘጋጁት መተመኔ ወሰዱትቸው። መምህር በተዘጋጋ
ላቸው ወንበር እንደ ተቀመጡ ተግሪዎቻቸውም በስተጓዳቸው
በግራ ተኝ መሥመር ተሰለፉ።

ወይዘሮ ገረጻ ከነበሩበት አውራጃ ሆነው ከመምህር በስተ
ጓላ የነበሩትን ተግሪዎች ሲመለከቱ፤ ጠይም መልክ ስልካካ
ቀጥን፤ ረጅም ልጅ ከወይናቸው አልገባ አላቸው «ከየታጋር
ወደ ሠርጉ ቤት እሰራለሁ» ያለኝ ራንገጂራ ሳለመሸከም ብሉ-
ነው? ወይስ የኒታ አስቀርተውት ይሆን? እያሉ ሲያወጡ ሲያ-
ወርዱ በነበረበት ወቅት ምስለኒው በርከት ባሉ ባለብረቶች ታደ-
ዘው ገቡ። ባሻይ ፈንጃም ስናድራቸውን ከነሸናፊቸው አሉ
ላን አስይዘው ወደ ዳሱ ሲገቡ ወይዘሮ ገረጻ ትኩር ብለው ሲ-
ለኩቱ ቆዩና የግራ እጃቸውን መዳሩ ከጉንጫቸው ላይ ለጥ-
ፈው ልጃቸው የያዘውን ሰናድሮ ከእንግቱና ከባሻይ ጋር እያ-
ወዳደሩ ሲመለከቱ ቆዩና አንገታቸውን ደፉ።

ከእርሳቸውና ከመምህርም ትእዛዝ ግፈንገጠን ተረዳት።
መሽራው ገብቶ፤ ምግቡ ተበልቶ ጠጄና ጠላው በገና መውረድ
ጀመረ። ሚዚያቹ ተራ በተራ እያቅራሩና እየርከሩ በዳሱ ውስጥ
በነበረው ዕድምተኛ መካከል ወሲያና ወሲህ እየተወራው ዐይነ
ሐሊናውን ሲሰቅሱት ሲያወርዱ ቆዩና እንደገና ወደ መሽራው
ሲመለሱ እርሱም ረጅም ሰናድሩን አጽምጦ ይዞ በብር የተሸ-
ቆጠቆጠ ካባ—ቀግሶን ወርውር እየተወራው ወረደና ትኩራ-
ውን ሲያገኙት ደጉደው ዕልልታው ተለጠ። ቀጥሎም ከሁለቱም
መሽሮች በኩል ወኒያቸው ያስርገላቸው አዛውንት ተራ በተራ
እየተነሡ እንደቀደቁት። ባሻይ ፈንጃም ሰናድራቸውን ከእሱላ
ተቀብለው ርክረው ሲመለሱ፤ አሉላ ሰናድሩን ከእጃቸው ነጥቆ
ተንደርድሮ ከዳሱ መካከል ገባና።

«ሩት ተመልካች አነጣጣሪ፤
እንደ ቆላ እባብ ተወርጥሪ
ሩት ተመልካች ሩት እሳሪ
የጀግና ልጅ ጀግኖች አኩሪ»

ብሉ ርክረና፤ ሰናድሩን አጽርጦ ይዞ ከዳሱ ወጣ። ወይ-
ዘሮ ገረጻም ተከታትለውት ወጡ። ዕልይ በግንክነት ላይ
ሰለነበረች፤ አሉላን ይዛ የምትጠልቅባቸው የመሰላቸው፤ እያሉ
ቢፈልጉት ቢጠሩት የውገ ሽታ ሆነባቸው። «እንግዲህ
ይህ ልጅ በቃው፤ ትምህርት የግሉ ነገር በቃው፤ ሳፂቱን

እንኳ ደጋገሞ ሳይወጣው ግዳረጡ ነው። ለግዕዝነትና ተርቶ ለዲቆናም ሳይበቃ መቅረቱ ነው። ብለው መምህርም ከአጠገባቸው ለነበሩ ተሳውስት ያደረገባቸውን ሥጋት እግዳውቱቸው። «ትምህርት በልጅነት ነበር እንጂ፤ ካረጀ ካፈጀ በኋላ መቼ ይሆናል? ያለገጸውናት ካረጀ በኋላ ነው፤ ታዲያ ይኸ ልጅ ጠመንጃ አንገቱ ቢነገሩ ቢፈክር ምን ያስደንቃል?» አሉ ወዳጃቸው።

«እሱስ እውነት ነው፤ እንደ ጊዜ ካገኙት አንድ ጊዜ ከአያቱ ቤት እየዘለለ ኑር ነው ጊዜው ያለፈበት። እሁንም እንደሆነ ቢቻል ቢቻል እንዲያው ለዳዊት ደገግውስ እንኳ ቢበቃልኝ በወደድኩ ነበር። ታላሆነም መቼስ ምን ይደረጋል? ማለፊያ ወታደር እንዲሆን ወደ አንዱ ጌታ ቤት ግስጠጋት ይሻላል እንጂ።» አሉ መምህር የወጣቱ አሉላ የወደፊት ዕድል አሳስቧቸው።

የአሉላ ተከራ በዳሱ ውስጥ ሹክሹክታና ጉርምርምታ ፈጥሮታ።

«የግንዛው ልጅ?»
«የእንግዳ ቁቢ።»

«እረግ እረግ እርሱ ነው? ለካ ይህን ያህልም ልጅ አለውና? እንግዳ ቁቢምኮ ጀግና ነው። ተከሱንም እርሻውንም አሳምሮ ያውቅበታል፤ ከወለዱ አይቀር እንደዚህ ነው።» እየተባለ ጨዋታው በደራበት ዕዓት ደግሞ በሩት ሦስት ጥይቶች ተከታትለው ተተኮሱ። በዳሱም ውስጥ ትርምስ ሆነ። ወዲያው ባሻይና ሌሎች ለዎች ከየነበሩበት እየተደናገጡ ተነሥተው ተከታትለው ወጡ። ባሻይ ፍንጃል ከሁሉም በተለየ ሰጧት ተሸብረው ወደ ቤታቸው ሮጡ፤ ከቤታቸው እንደ ገበያ ጠመንጃቸውን ከመደቡ በስተራሱን ተሰቅሎ አገኙት። አውርደው በአፈመዙ በኩል አሸተቱትና ከቤት የነበረችውን የባለቤታቸውን ትንሽ እንት ጠርተው፤ «ጠመንጃውን ግንዛው ያመጣው?» ብለው ጠየቁት።

«እሉላ ነው ለቅሱት የሐደ» አለች። «ወደት ሐደ?»
«ዝምብሉ ነው የሐደ አልተናገረም።» «ነፍሱ አልፎበት ይሆን?»

ተከሱበታል እርሳሱ ይሻታል» አሉና ከቤታቸው ወጥተው ወደ እንግዳ ቁቢ ቤት ሔዱ። በሁለቱ ቤቶች መካከል ያለው ርቀት ሁለት ምዕራፍ ቢሆን ነው። ገና ከመንገድ ላይ እንዳሉ አሉላ በሩት አይታቸው ኑሮ እየሮጠ ሐደና ከፈታቸው በልበ ሙሉነት ኮስተር ብሎ ቁጥ

«አበይ ያን ነጭ የበረ ግንባርኮ አከታትቶ በሦስት ጥይት መታሁት» አላቸው። «ግን ይመስክርሃል! ጡዋት ለተኸው የለም?»

«ሚካኤልን! እንግዳ ይመት! መትቸዋለሁ። ካላመንከኝ አጥንቱን ሳሳይህ» ብሎ እየሮጠ ሐደና ዲላግውን ወስዶ አሳያቸው። በእርግጥም በሦስት ጥይት ተበሳስቷል። በሻይ ፍንጃልም ፈገገ አሉና የአሉላን ራስ በጉጉት እየዳለሰ።

«አደግ ተባረከ! በል ከእንግዲህ ወዲያ ተከሱህ እንዳትሰት ተጠንቀቅ» ብለው ወደ ዳሱ ተመልሰው ዜናውን አበሙ። ከዚያ በኋላ በዳሱ ውስጥ የአሉላ ተከራና ተኳሽነት የጨዋታ መጀመሪያና መደምደሚያ ሆኖ አመሸ።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ እንደ ፈሩትም አሉላና ትምህርት እየተራራቁ ሔዱ። እርሱም ጠመንጃ እየነገበ ወደ አደንና ወደ እርሻ አዘነበለ። እየደገም በሐደ መጠን ከነጋዶዎች ጋር ወደ አክሱም ዐዲዋና መቀሌ መመላለስ አዘወተረ።

አሉላ፤ በአካልና በአእምሮ እየመጠቀ ሔዶ ከመንደሩም እየወጣ ወደ ከተማዎች መመላለስ ከመጀመሩ በፊት የመንደሩን ልጆች እየሰበሰበ ከመንደሩ አልፎ ብሎ በሚገኘው በገባ ወንዝ ቁብታ ላይ እየወጣ፤

‘እኔ ፈታውራሪ ነኝ፤ እንተን እንተን፤ እንተን ቀኝ ዝማች፤ እንተን ደግሞ ግራዝማች ብያችኋለሁ’ እያለ መቼም ግጥጋትና ግግግግ ይወድ ነበር። ከዚያ ሌላ ደግሞ በቁር ቁፍ ጨዋታና በውሃ ዋና ከመንደሩ ልጆች አውራ ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን ከጓደኞቹ ጋር ሆኖ በገባ ወንዝ ሲሜወት፤ ሌቶች ሞሰብ ሞሰብ ተሸክመው ጠላ በገንቦዎች እዝ

ሰው ወደ ሠርገ ቤት ቢሄዱ እሱሳ ተጣራ፤ «ይህን ሁሉ ደግሞ የምትወስዱት ለግን ነው?» ብሎ ጠየቀ። ከተሸከሙት ቤተችም አንዱ ቀም ብላ የለበጣ ግት እያሳየችው፤

«ሰራሰ እሱሳ ለወዲቱሲ ልገሰጥ ወደ ሠራራቸው እየሔዱ ነፃ?» አለችው። «አሉላም ነገሩዋን ቀበል አደረገና፤

«እንተበኼ እኔ» አላት።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ እሱሳን አስተምረው ለግዕዝ ጻፋና ቅስና ለግብቃት የነበራቸውም ምዋት እየከሰሙ ሔደ።

«ከተማ ከሰመደግ በቃው ሰይቀለታል፤ ከእንግዲህ የቤተ ክርስቲያን እገልጋይ አልሆነም። ከእንግዲህ ወዲያ እኔም አልደክም፤ ከውትድርናው ላይ ጠበቅ እንዲል ግድረጉ ነው የሚሻለው» እየሱ በእነባሻይ ፍንጃል ላይ የነበራቸውን ቅሬታ ግሰግት አዘወተ።

እንግዲህ ቀበሌ ቀድሞውንም ቢሆን ወደ ውትድርናው እንጂ ወደ ቤተ ክርስቲያን እንዲያተኩርባቸው ምዋት አልነበራቸውምና፤

«ቀለሙ እምቢ ካለው ይተወው፤ ደብትርና ምኒ ነው፤ እኔ ገበሬና ወታደር፤ ለባቴም ዘመዶቼም እንደኔው ገበሬዎችና ወታደሮች ናቸው፤ ለጄም የኔን ጋሻ ነው መከተል ያለበት። እንደ ዕቁብ ሚካኤል እንዲሆንልኝ ነው የምወደው» ግሰት አዘወትረው ነበርና እሱሳ ጻዊት እንኳ ሳይደርስ ትምህርቱን ተሰናበተው።

ለባቱ እንግዳ ቀበሌ ከመረብ ወንዝ ግደና ግደ ከነበሩትና በዘመናቸውም ከሚያውቋቸው ጀግኖች ዕቁብ ሚካኤል ጠቋሪን በጣም ያደንቁት ነበር። በጥንቱ ዘመን የቱርክ ጦር ከምዕሩ ተነሥቶ ሕዝብ እየፈጀ ንብረት እየዘረፈ ድባርዋ ከምትባለው መረብ ምላሽ ውስጥ ከምትገኝ ጥንታዊት ከተማ ደረሰ። በዚህ ጊዜ የወገኖቹ መዋረድና የመንደሩ መደረር በጣም ያስቆጣው ዕቁብ ሚካኤል ጠቋሪ የተባለ ጀግና የመንደሩን ጀግኖች ሰብሰቦ ሰማ ጊያ ራሱን ሁኖ ድባሩን ውስጥ መፍረር የነበረውን የቱርክ ጦር

በሽምቅ ውጊያ ገጠመውና ፈጀው። ከዚያ ጦርነት የተረፈው የቱርክ ጦር ከድባሩ የፈረጠ ምዕሩ ገባ። ዕቁብ ሚካኤልና ጀግኖቹም ቱርክን ድል ነሥተው የግሪክትን መግሪያ ተከፋፍለው አገራቸውን መጠበቅ ጀመሩ።

ታዲያ እንግዳ ቀበሌ የቢያ ጀግና ዝና በተነገሩት ከልጆቻቸው አንዱ ሰሙ — ጥር ጀግና እንዲሆንላቸው ይመኙ ስለነበር፤ ለጄጃቸውን ከልጅነታቸው ጀምረው ተኩስ ግሰትግር ይወዱ ነበር።

እያ አሉላም አነጣር ተኳሽ ሆነላቸው፤ በዚህም ውያው ነበር በጉልግሳነት ዘመኑ በባልገዳ እርሷ ድምፅ ቤት እጅግ ተወዳጅ ባለግል ለመሆን የበቃው።

ትኩር ድምጥ

የአጼ ቴዎድሮስ አሰሪኛ ሁነው ጉንደር ይቀመጡ የነበሩ ባልገዳ አርአያ ድምፁ እንግሊዞች ጉንደር እንደገቡ ሌሎችን እሥረኞች ሲፈቱ እርሳቸውም ነጻ ወጥተው ትግራይ ገብተው ተንቢንን መግዛት እንደ ጀመሩ በወታደሮቻቸው ታጅበው በአውራጃው ሲዘዋወሩ ጉበዛክቱ ሁሉ እየተከተለ አሽከርካይን ይገባላቸው ጀመር = እርሳቸውም ዳግመኛ የቴዎድሮስም ሆኖ የሌላ ጉልበትኛ ተግራኪ ላለመሆን ሲሉ የተከታዮቻቸው ቁጥር ማብዛትና ምርጥ ምርጥ መሣሪያ መግዛት የወቅቱ ምጫቸው ሆነ = ቢሆንም የሚገባላቸውን ተከታይም ከየት እንመጣ የማን ልጅና የነማን ወገን እንደሆነ ማጣራቱም ተዳሚ ተግባራቸው ነበር = ይህ ጉዳይ ደግሞ ይበልጥ እያናከራቸው ሔደ =

የእርሳቸው ተከታይና አሽከር ለመሆን የሚመኙ ሁኔታዎችን ለማሳደግ የእነማን ወገኖች መሆናቸውን እያሳወቁ ለሰሚገቡ የወታደሮቻቸው ጥራትና ቁርጠኝነትም የሚተግሙ በት እየሆኑላቸው ሔደ =

አርአያ ድምፁ የትግራይን መንደሮች እየተዘዋወሩ በረጋጋትና መተያየም በመቀበል የአሽከርቻቸውን ብዛት ብላ ሳይሆን አለባበስና ትጥቅም ማሳመር በመቻላቸው ለአሽከርካይ የሚጽምጠው ኮበል ብዛት ከዕለት ወደ ዕለት እየጨመረ ሔደ ባልገዳ አርአያ ተንቢን ገብተው በሰነበቱባቸው ሰጥና ወጣቱ አሉላም ከጓደኞቹ ጋር ተሰግምቶ የአርአያ ድምፅ አሽከር ለመሆን ቆረጠ =

ሐሳቡን ለአባቱ ቢነገር እንደሚሰማውለት ያውቃል እናቱ ግን የመምህር ወልደ ጊዮርጊስን ሐሳብ የሚደግፉ መ

ናቸውን ስለሚያውቅ «ወታደር ልሆን ነኝ ቢላቸው ቢችሉ ይዘው በቡጢ ለመውቃት ያለዚያም የሰድብና የእርግጥን ነጉድንድ እንደሚያወርዱበት ያውቃል = ስለዚህ ለእናቱ ለአባቱም ሆነ ለእጎቶቹና ወንድሞቹ መናገሩን አልወደደውም =

እንግዳ ቁቢ ከሦስቱ ወንዶችና ከሁለቱ ሴቶች ልጆቻቸው ይልቅ አሉላን ያቀርቡታል = በንቃቱና በተኳሸነቱም ብዙ ጊዜ እየሳሙ ፍየሎችና በቅሉ ሽልመውታል = ወታደር ሆኖ የእርሳቸውንና የዘመዶቻቸውን ጋሻና ጦር እንዲያነግ ከመሆንታቸው የተነሣ ሌላው ቀርቶ «ግብረ ሚካኤል» ተብሎ ለአሉላ የወጣለት የክርስትና ስም እንኳ «ወልደ ገብርኤል» ተብሎ እንዲለወጥ ከመምህር ወልደ ጊዮርጊስ ጋር ብዙ ጊዜ ተወያየው ተቀዋል =

ምክንያታቸውንም ለመምህር ሲያሰረዱ :

«ሚካኤል ገራገር ለሰላላ ነው = ገብርኤል ግን ቁጡ ቀልጣፋ ነው = እኔም ልጄ አሉላ ቁጡ ኮስታራና ቀልጣፋ እንዲሆን ነው የምመኝለት» እያሉ ናበር እንዳንድ ጊዜም «መብራቱ አላቱ» እያሉ ያቀላድሱት ነበር =

ወጣቱ አሉላ : ወደ ባልገዳ አርአያ ሠፈር እየሔደ ባለግሉትን ደጅ መጥናት ጀመረ =

«አሽከርካይት ፈልጌ ነው» እያለ ለባልገዳ አርአያ አሽከርካይና ባለግሉት ነገር ወደ አርአያ ድምፁ ቀረበና የግን ልጅ መሆኑን አሰረዳ =

«ሲሆን ሲሆን ራሱ አባታቸው አምተቶ አሳድገልኝ ሥርዓት አስተምርልኝ ብሎ ይሰጠኝ ነበር = አንተ ልጄ ስዚህ ወግ ደርሰህ መጥተህ ስትጠይቀኝ ደግሞ በደስታ እተበልጃለሁ እንጂ ምን ከፍተኝ?» ብለው ባልገዳ አርአያም አሉላን ተቀብሎትና የቤት አሽከርካይን ፈተሩለት = በዚያ ጊዜና በዚያም ቤት ነበር አሉላ በሕይወት ታሪኩ ውበጥ ደምቶውና ጉልተው ከሚታዩት ከደበበና ከአምላሱ ጋር የተገናኘው ሁሉም የባልገዳ አርአያ ልጆች ናቸው = በዚያ ጊዜ ደበበ የዐሥራ ሰባት

ግጥሙ ወጣት ሲሆን፤ ተከታዩ አምላኩ ደግሞ የዐሥራ አራት ግጥሞች ገብል ነበረች። ለሁለቱም ሙያህር ተተጥርሳቸው በግዚያቸው ውስጥ ይግራሉ። ምንም እንኳን አሉላ የባልገዳ አርአያ ድምፁ አሸከር ቢሆንም፤ እርሱ እንደ ተመሃድ ምርጥ ጠመንጃ ይዞ ተከታይ ከመሆን ደረጃ አልወጣም።

አሸከርነቱ ለደበበና ለአምላኩ ሆነ። የሁለቱን አግር ያቀባል፤ ሁለቱንም ይላሳካል፤ ሁለቱም ሲጠጡና ሲገቡ ይከተላል።

አርአያ ድምፁ የቀኑ የሰበና የድኩላ ሥጋ እጅግ አጭ ብቀው ይወዱ ስለነበረ፤ ድኩላና ሰበ አርና ገድሎ ወይም በወጥመድ ይዞ ለግረታቸው አሸከር ልዩ ጉርዛና ሽልማት መስጠት ያዘወተና ነበር። የአውራ ሥጋ ጥብቡንና ቋገጣውንም ለሌላ ተርቶ ለላጆቻቸው እንኳ ሲገዳይሽታችሁ፤ እያሉ ከማገረብ በቀር እንደ ልባቸው አያስጠጥቸውም ነበር።

«ደበበ ተኳሽኮ ብትሆን ኑር የአውራ ሥጋ ታጠግበት ነበር» ብላ አምላኩ ወንድሟን አንድ ቀን ስትቀልድበት፤ አሉላ ሰምቷት ኑር ይህችኑ ሲያምሰለሰል ቆይቶ ከዕለታት አንድ ቀን ከክባቷ ቤት ወደ አከባቷ ቤት ስትሄድ ጠመንጃ ይዞ ሲከተላት ጣጋ ብሎ፤

«የአውራ ሥጋ ትወጃለሽ!» ብሎ ጠየቃት።

«ምንው ገድለህ ልታመጣልኝ ነው?» ብላ መልሳ ጠየቀችው፤ ከአሸመራጂ አስተያየት ጋር።

«መተኮስ አልችል መሰለሽ!»

«ተኮሱን ግን ምን ይተኮሳል አነጣጥር መጣሉ ነው እንጂ የወንዶች መለያው» አለችው።

«ለመሆኑ የምን አውራ ሥጋ ነው የምትወጁው?»

«የውጥ መርጠህ ነው የምታመጣልኝ?» ብላ እንደ ገና አሸጋጠጠችው።

«ተኮፎ ብሎትም በወጥመድ እይላለሁ።»

«ከሆነ ለህግ ቀትና ሰበ ነው የምደው!» ያሰለመዳችም የእነርሱን ሥጋ ነው» አለችው። ይህን ከተነጋገሩ ከሞቱት ቀናት በኋላ ከረፋዱ ላይ አሉላ ሰበ ገድሎ ልጅ አሸከም ወስዶ ሰጣት። ከዚያ በኋላ ቀኑ በወጥመድ ሰበና ድኩላ በጥይት እያመረተ ማትረቡን በመተጠሉ አምላኩ፤ ለአባቷ ነገራ ጠመንጃ አሸለመችው። ባልገዳ አርአያ የሸለሙት ጠመንጃ ደግሞ በዘመኑ ብርቅ የነበረችው መሣሪያ ነበረች። እርሷም ግለፊያ ከታ ሸለመችው።

በተኳሽነቱና በአዳኝነቱም ብቻ ሳይሆን፤ አሉላ ለጌታው ቤት አባቢ ተቆርቋሪና ታማኝ በመሆኑ፤ በጌታቸው ዘንድ እጅግ ተወዳጅ ባልግል ሆነ። ቆይታም ከልጆች አሸከርነት ደረጃ ወጥቶ የራሳቸው የባልገዳ አርአያ አንጋች ሆነ።

እያደርም አሉላ የጌታው ምሥጢረኛ እየሆነ በመሔሉ፤ አምላኩ ስትደሰት ወንድሟ ደበበ በቅናት ልቡ እያበጠ ሔደ። በየአውራጃዎችና ወረዳዎቹ እየተላከ ለጌታው አስፈላጊ የነበሩ ጉዳዮችን ማቀለጣጠፍ ጀመረ። ሕዝቡ ለጌታው የግረታ ቀርበውን ጉዳይና ሰጦታ ይተባላል። ወደ ምዕተም ከነጋዴዎች ጋር እየሔደ የባሕር ማዶ ዕቃዎችን ጠመንጃና ጥይት መግዛት ጀመረ። እነዚህም ሁኔታዎች የአሉላን ዕውቀት የአስተሳሰብ ኃይልና ልቀት እያሳተሉት መጡ። በተለይም ምዕተ ደርሶ መርከቦችን ዐይቶ፤ ጥቅማቸውን በመገንዘብ ለዚያ የባሕር ዳር ለሆነው መሪትና ከብር በሕይወቱ ጡሉ ያልቀዘቀዘ ፍትርና የጀግንነት ወኔ አደረበት። በዚያ ዘመን ከልዩ ልን ሮች በቀይ ባሕር ሲተላለፉ የነበሩ የንግድ መርከቦች ወደ ምዕተ ሞላ ወደብም ጉራ እያሉ ያራገጥባቸውና ይጥጥባቸው የነበሩ ሸቀጣ—ሸቀጦችና ጠመንጃዎችም ለባልገዳ አርአያ ብቻ ሳይሆን፤ ለመላዋ ኢትዮጵያ የቱን ያህል እንደግጥማትና እንደግዳ ስራላት ከልቡ ለግመን የቻለባትንም ዕውቀት ቀሰመ። በዚያው ጊዜም ነበር ያን በር በጀግንነት መጠበቅ እንደግጥሞ ሊገነብም የቻለበትን አጋጣሚ ለማየት የበቃው።

አሉላ፤ ከዚያ ቀበሌ ከመድረሱ ከብዙ ዓመታት በፊት አስቀድሞ ተርኮች ያን አካባቢ ይዘው፤ ወደ ደጋውም ቀበሌ እየ

ወጡ ሕዝቡን እየረዱ ቤትን እያቃጠሉ፣ ንብረትን እየዘረፉ ሲፈጽሙት የነበረውን ገፍ ሁሉ በይበልጥ ለመረዳት የቻለ ወጥ ምፅዋ ከደረሰ በኋላ ነበር።

በዚያም ወቅት ነበር ከልጅነቱ ጀምሮ ሽግግራዎች ሲጫወቱ ሲያደንቁትና ሲያምግሱት በልነበረው ዕፅብ ሚካኤል ጠጭ በለ ተባለው ጀግና ታሪክ በይበልጥ ለመረዳትና የእርሱንም እርእያ ለመከተል በልቡ ቃል የገባው።

በዚያ ዘመን የንግድ እምብርት በነበረችውና ድህና እየተባለች በምትጠራው መንደር ሠፍረው የነበሩት የቴርኮች ወኪሎች፣ ከደጋው አገር ሲሔዱ የነበሩትን አትዮጵያውያን ነጋዴዎች እንዴት እያደረጉ ይዘርፋቸውና ያንገላቱባቸው እንደነበር አሉላ በሚገባ ለመረዳትና ያን ገፍ፣ ያን የጥጋቢዎች ድርጊት መልሶ በጉልበትና በጋይል መመከት እንደሚገባም ራሱ ለራሱ በልቡ ማለ።

ባለገዳ አርአያ በምፅዋ በኩል ሲደርሳቸው በነበረው ጊጣ—ጊጥ የወጥ ዕቃና በተለይም ጠመንጃና ጥይት ልባቸው እየተማረከ በመሔዱ አሉላንም እየደጋገሙ ወደ ምፅዋ ልከውታል። በዚያም መልሱ ወቅት የአንገትና የእጅ ጌጦች አንዳንድም የቤት ዕቃዎች ለአምላሱ ይወስድላት ስለነበረ፣ ልዩ ልዩ የሆነና ግልጽም ያልሆነ መቀራረብና መተላለብ በመካከላቸው እየዳበረ ሔደዋል።

አንድም ጥይት ባያባክን አነጣጥሮ ተኩሶ የአውራ ሥጋ የሚያስቆርጥ ወደ ምፅዋ እየሔደ የባሕር ዕቃ ገዳ—በረከት የሚያቀርብ የጠይም መለሱ በወንድነቱ የተግመነ የጉልማሳ ልዩ ሥዕልና ስሜት በወጣቱዋ አምላሱ ዐይነ—ሕሲና ልብ—ልቦና ውስጥ እየተቀረፀ ሔደ።

በተለይም አንድ ጊዜ ከምፅዋ ሲመለስ ለባለገዳ አርአያ፣ ለባለቤታቸውና ለአምላሱ ከወሰደላቸው ባሕር—መጥ ዕቃዎች ማራኪነት ሌላ ከደብረ—ቢዛን አካባቢ የገደላቸው ዝሆኖች ጥርስና የአንበሶች ለምድ ለዕለት ምግብ ከሚፈለጉት የቀት የሰሰና የድኩሳ ሥጋ ይበልጥ በቤተ—ሰብና በመ

ንደሩ ልዩ ፍትርና ምገብ በያተርፍለትም፣ በደበበ ልብና አክምሮ ሲጫስ የነበረውን ንቀትና ጥላቻ ግን ወደ ነጻድነት እየለወጠው ሔደ። በዚያው ሰዎን ደበበ ከእናቱና ከእግቱ ጋር በእልፍኝ ውስጥ ሆነው አሉላ ከምፅዋዕ የወሰዳቸውን ልዩ ልዩ ጊጣ—ጊጦች ሲመለከቱ፡

«ሁሉን አግሏል የሰጠው ወንድ ነው» አለች አምላሱ።

«በየትኛው ጦርነት ውሎ ነው? አውራ መገደሉ ነው ወንድነቱ?» አላት ደበበ አገቱን በጥላቻ እየተመለከተ።

«አውራ ለመገደል አነጣጥሮ መተኮስም ያስፈልጋል። አሉላኮ ለአንድ አውራ ዝናር ሙሉ ጥይት አይጨርስም! አንተ ምነው አንዲት ቆቅ አንኳ ገድለህ አታውት! ይልቅስ ከእርሱ ጋር በረሃ እየሔድክ ተኩሰ ብትማር ዱሩን ብታውቅ ይቻላል!» አለችው በዐይኖቿ ሙሉ አንኳ ለማየት ንቃው።

ደበበ ከነበረበት ድኳ ብድግ አለፍ የአምላሱን ጠጉር ሲይዝ፣ እናትም እርሱን ጥርቅም አድርገው ያዙና ገላገለውና ተቆጥተው፣ «አውነቷን ነው፣ መንደር ከመጥል ወጣ—ወጣ ብቸል ወንድ ወንድ ትሸት ነበር» ብለው አበወጡት። ከዚያች ዕለት በኋላ አምላሱና አሉላ በአንድ ራት ደበበም በአንድ ራት ሆነው ፍጥጫው ተጠለ።

አንደ ተለመደው፣ አሉላ ከዕለታት አንድ ቀን አደን ሔዶ ውሎ ወደ ግታ አምላሱ ጅግራዎች፣ ሁለት ቆቆችና አንድ ድኩሳ ገድሎ፣ በሁለት የቤት አሽከሮች አሸክሞ ተመለሰ። ገና ከምድረ—ግቢው ሲገባ ደበበ ከበር ጠበቀና፤

«አንተ የሴት ልጅ ግን ፈትዶለህ ነው፣ እነዚህን አሽከሮችን የወሰድካቸው?» ብሎ ለፈጠጠበት።

«እሜቱን ጠይቄ አበፈትክለሁ» አለ አሉላ የደበበን አኳ ሳን ኮስተር ብሎ እየተመለከተው።

«የሴት ልጅ! የሴት አሽከር፣ ሴት አይደለህ! ሁል ጊዜም የምትነጋገረው ከሴት ጋር ነው» አለው ደበበ፣ ከአገር አበከ ራሱ።

ዘፍኝ ህጽ አድርጎ እየገረመው፡፡ “ሴትህ ከሴት ጉያ ሳይወጣ ከሴት የግድል ነው፤ እኔህ ይኸውና የወንድነትን እያሰማሰክ ርኩ ነው” አለ አሉላ ፈርመው ፈርመው ያሉትን ጠንጃጃፍን አስቆጥቶ፡፡

«እኔ ነኝ ሴት? አንት የሴት ልጅ!!» አለ ደበበ ለግላጋ ለካሉን ለማስቆጣት ስልካካ ራቱን አስቦታቸው፡፡

«ከሴት ጉያ ከሴት አልፍኝ የግድወጣ ወንድ ባሉ ሴት ነው» አለ አሉላ ይዞት የነበረውን ቆት አብሮት ለነበረው አሽ ከር ሰጥቶ ያነገተውን ስናድር አጥፎ ይዞ፡፡

«እኮ እኔ ነኝ የሴት ልጅ?» አለ ደበበ፡፡

«እኔ አንተን ተርቶ ግንንም የምሳደብ አይደለሁም» ብሎ አሉላ ፈንጠሮ ሲል፤ ደበበ ሩጦ ከወገቡ ላይ ሲጠመጠም አሉላ ስናድሩን ወርውሮ ዘወር አለና በሁለት እግሮቹ ቆልሮ ዘረረ ውና ሆኑን በአንድ እግሩ ረገጠ ዐይኖቹን እፍጥሮ ሰውነቱን ሥጋ እንዳየ አንበሳ አስቆጥቶ ሲወወዝተው፤ የሴት አሽያ ሮቶ ተረጥፎጠው ሁለቱንም ያዘጥፋው፡፡ አሉላ የያዙትን ሰዎች ነጥቆ ስናድሩን አንሥቶ ዘወር አለ፡፡ ዐምድረ ግቢው ገርግር ሆነ፡፡ አጋፋሪ ሰብሐት ነገሩን ሰጥተው አሉላ ተይዞ እንዲታሰር አዘዙ፡፡ አጋፋሪ እንኳንላ የባለገላ ለርሳያ ልጅ ተደፍሮ ይቅርና የሴት እንስሳቸውን እንኳ የመገደር ክብት ከወገባቸው «እግሩ ይያዝልኝ» ሕዝብ ይታሰርላቸዋል፡፡ የግሉ ናቸው፡፡ በዚህም የተነሳ ከእርሳቸው የሴት እንስሳች ጋር የግንጥ መንደርተኛ ከብት አይጠጋም፡፡

አሉላም በፈቃዱ እጁን ሰጠና ከምድረ ግቢው ጋር ተያይዞ በተሠራው አሰር ቤት ተወሰደ በሰንበላት ታሰረ፡፡

አምላሱ አርፎ ድብንብላ ጥለች፡፡ አጋፋሪ ከብሐትን እጅግ ተጠየረቻቸው፡፡ በመላው ተንቢን ህላው ሕዝብ ሁሉ እጅግ የከፋ አረመኔ መሰለው ታዩዋል፡፡

«አሉላ የገደለውን ድኩላ በላተዋል፤ እንዴት በእርሱ ላይ ይጨክራሉ? ለዚህ የመንደር አውደልላይ ሲሉ አሉላን እንዴት ያሰራሉ?» እያለች ሰትጦፍ ጥለች፡፡

«አደይ አሉላኮ አይደለም ጥፋተኛው ደበበ ነው ለምን ጉብዝ ሆንክ? ሰምን ጀግና ሆንክ? ሰምን?...» ይባላ ተናገረ ሳታበቃ የአልህ እንባ ተናነቃትና ጸጥ አለች፡፡

«እደምበልሽ፤ የዚያ የገበሬ ልጅ ጥጋብ ነው፡፡ ምን ነው ጉብዝናው? አንበሳና ነብር የገደለ መሰልሽ? ድኩላና ስለግንጥ ይገድላል፡፡ እንዲያውም እንች ነሽ ጉብዝ ጉብዝ እያልሽ ልብን ያሳበጥሽው፡፡ እንዴት ልጄን ደፍሮ ይነካዋል?» አሉ እናትዋ ወይዘሮ ሐገሳ፡፡

አምላሱ ተስፋ አልቆረጠችም፡፡ እናቷ የነፈገችን ፍርድ ከአባቷ ለማግኘት እንደምትችል ተማመነችበትና፡፡

«ምንም እንኳን ደበበን ቢወዱትም በአሉላ አይጨክኩም» አለችና አባቷን አስተዛዝና የምትለምንበትን ስልትና ዕለት ስታምሰለሰል ቆይታ፤ ጊዜው ለዐይን መያዝ ሲጀምር በምሶብ ፍትፍትና ጥበስ፤ በገንዞ ደግሞ ጠጅ ይካለት ወደ እሰር ቤት ሐደች፡፡

እሰር ቤቱ ከጥናው ግቢ ጋር ተያይዞ ከውስጡ እጥር ውጭ የተሠራ ነው፡፡ አርሳያ ድምፁን፤ የግያሰቄጡ የሴት አሽ ከርችና ቤተ—ዘመዶች የግረታሰሩበት ነው፡፡ በአንድ ጊዜ እስከ ሠላሳ የግደርሱ ሰዎች ገብተው ይታገሩበታል፡፡

ምሶብና ገንቦ ተሸክማለት የነበረችውን ሠራተኛዋን ወደ ውስጥ ልካ ጠባቂውን አስጠርታ፡፡ «ለአሉላ ራት ተላክታልና ጥራልኝ ልሰጠው» አለች፡፡

«በእገረመትኮ ታሰሯል አይመጣም» አለ ዘበኛው፡፡ «እንገዳያው እኔ ለግባ ዕቃውን ያዝልኝ» አለችና አምላሱ ወደ ውስጥ ገባች፡፡

በዕለቱ ከአሉላ ጋር ሦስት እሥረኞች ነበሩ። በእግር ብረት የታሰረ ግን አሉላ ብቻ ነበር፤ በጥግ በኩል ኩርሞት ብሎ ተቀዋኝ ሆኖ ለሦስቱ ተረብ ብላ ከአንገቷ ጉንበስ ብላ፤

«እንደ ምን ሞላክ?» አለችው።

«እንደ ምን ሞላክ እመቤቱ? ሰግ መጣክ?» ብሎ አሉላ ከተቀመጠበት ተነሥቶ ቆመ። «ራሱን ተልኮልሃል» ብላ ከረሳ ላዋ ከነበረው ጠባቂ ተቀብላ ስታቀርብለት ባንገቱ ሰጥ ብሎ እጅ ነግሮ፤

«ምንው አንቸ መምጣትሽ? አሽከሮች ሞላተው የሰግ?» አለና አንገቷን አቀረቀረ። «አብልተሽ ተመለሼ የተባለኩት እኔ ነኝ» ብላ በማስመሰል ሽንገሶችውና ሺብረክ ስትል፤ መሬት መሬት ስታይ ጠባቂው ወደ ውጭ ወጣና ራሱ የሚቀመጥበትን ስል ድንጋይ ከአጉዛ ጋር አቀረበላትና የሐደቸዋትን ምክንያት ሸክ ያሰችው ይመስል ሌሎችን እስረኞች ይዞላት ወጣ አለ። እዚያች ላይ ሺብረክ ብላ አሉላንም እንዲቀመጥ አድርጋ ሞሰቡን አቀረበች።

«ሆዴን አሞኛል፤ በዚህ ላይ ብባለበት ደግሞ በደብልጥ ያመኛልና ይቅርብኝ» አላት።

«የተጣላሽውከ ከደበበ ጋር እንጂ ከቤቱ ሰው ሁሉ ጋር አይደለም። እሚቱ ልካልህ እኔ ይኸልህ ሞጥቼ አልበላም ብትል ሁላችንም እናዝንብሃለን» ይልቁንስ እንኳን ብላ በመጀመሪያ በዋንጫ ቀድታ ጠጅ ሰጠችው። ተነሥቶ ሊቀበላት ስለ ጉልበቱን ጫን አለችውና እንደ ቀቀመጠ ተቀበላት። ጠጁን እንደ ተጉነጩም አከታትላ ሲታገርለው ምላሱ ጣቶቹን ሲነካባት ሰቅጠጥ አለና እንደገና ስታገርለው ሆን ብሎ ጣቶቹን ላላቸው።

ከምግቡ ይልቅ ጣቶቹ ሞቁትና ፈጥሮ ሰበሰባቸው። ያች የዐሥራ አራት ዓመታት ዕድሜ ወጣት ትኩላት እያደር በይበልጥ እየጋለ እንጂ እየበረዶ ከሚሐድበት ወቅት ላይ አልነበረም። እርሱም ከሻያ እንድ ዓመት ዕድሜው ላይ ስለነበረ፤ የሁለቱ እንፋሎት ተቃጣጥሎ ከምላሱ ላይ ጠበሰው።

ለመሆኑስ ደበበ ተጉድቷል? ከደንጋይ ላይ ነበር የወደ ተወካዩ» አላት ቲና ብሎ ለማየት ፈርቶ።

«የ ጋን ራሱ ሊፈነዳ ቀርቧል። ወገኛ ገብተላታል፤ እንኳን የጥጋቡን ዋጋ እንኝ፤ ጥፋቱ የራሱ ነው» አለችና እንደገና ስታገርለው ትክ ብሎ ተመለከታት። በቀይ ዳማ መልክ ላይ የበቀሉት ዐይኖቿ እንደ ሕዋው ኮከብ እየተወረመሩ የሚወጉት መሰለውና መልሶ አቀረቀረ። የአምላሱ ወብት ጉልቶ የሚታየው ፈንግ ስትል ነው። ቂንጅኖቹን የሚያጉሉት ደግሞ ጥርሶቿ ናቸው። በሰልካካው መልክ ላይ ከተደረደሩት የተፈጥሮ ስጦታዎች ችምችም ብለው የበቀሉት በረዶ መሰል ጥርሶቿ ውበቷን ከነባሕርይዋ የመመስከር ያል አላቸው።

ባልገዳ አርአያ ከአጼ ቴዎድሮስ ገዞችና አስራት ለመለየት ሳይችሉ ለብዙ ዓመታት በመቅረታቸው የአምላሱንም እጅ ፈጥነው ለወንድ ለመስጠት አላመቻቸውም ነበር፤ በዚያ ወቅት ግን እርሷን ድረው ዓላማቸውን ለማድረግ ልሳንታቸው ዳብሮ ነበር። እንደ አርሳቸው ያለ መኳንንት ከዐሥር ዓመታት በላይ ሰድሜ ያላት ልጅ ይዞ መቀመጥ ሊኖረው የሚገባውን ጠንካራ ጉልበት ማዳከም ነበር።

ነገር ግን፤ ያ ወቅትም ቢሆን አመች ሆኖ አልታየቸው አለ። የእንታቸው ልጅ ደጃች ካሳ ዙፋኑን ከአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ቀምተው መላዋን አትዋጽዖን ለመያዝ ከፍተኛ ጉንታና ግንኙነት የጀመሩበት ሰዓት ስለነበረ፤ በበኩላቸው የእንታቸውን ልጅ እጅ ለትግራይ ባላባት ከመስጠት ይልቅ ወደ በጊዎድር ወይም ወደ ሐማሴን ያለቢያም ወደ ወሎ አሻግሮ መስጠት ለወደፈቱ ጥንካሬያቸው አስተዋጽኦ እንደሚኖረው በመረዳት በየወንዙ የነበረውን ጉልበትና የሚያበላልጡበት ዳላቸው ሆነ። ይሁንና የአምላሱን እጅ ለመጨዘጥ የሚመኙ በባልገዳ አርአያ እካባቢም ነበሩ።

«ካሪ ከጥቅት ጀምሮ ስንከራተት አንች የምትወጃትን ስለ አጥቼ ድኩላ በማምጣቱ ቅር ብሎኝ ነበር» አላት ያጉረሰችውን በጠጅ እያወራረደ።

«እርስዎ ዛሬ ብዙ አብልተዋል፤ ወደፊትም ታብላቸዋል፤ አት
ባል ዛሬ ቢቀር ነገ ሦመጣቸዋል» አለችው። እንደራ የለበሱትን
አጥንቶች እየፈለፈለች፤ እያወጣች ከፈቀደ አስቀመጠችለትና
ከአንዱ አጥንት ላይ ሥጋውን አገሥታ ልትገርስ በትል አጅጥጥ
ያዝ እድርጉ።

«አይገባም ነውር ነው» አላት።

«ምን?»

«ነገራችሁ በቃ ሐጅልኝ» አለ ዐይኖቿን መራት ላይ
እንደ ተከለ። «ከእኔ ጋር መቀመጡ ከኔ ጋር መብላቅ ነውር ሆነ
ብህ?» አለችው ያነግችውን አጥንት እንደ ያዘች።

«አዎ ነውር ነው፤ እዚህ መምጣትሽንም ጌታችን እንዳይ
ለው ተጠንቀቂ» አለ ሙሉ ለሙሉ ለማየት ቢሸቀዳደው
የነበሩትን ዐይኖቿን የተከለከለ ይመስል እያንቀጥለለ። አምላሱ
ነፃፋን አልሳተችውምና፤ «እኔ የገብረ ልጅ አሽከርሽ ነኝ፤ ከኔ
ጋር ልትጫወችና ከኔ ጋር በአንድ ጥሰብ መሰለፍሽ ለወላጆችሽ
ወርደት ነው ግለትህ ነው፤ ይህንኑ አይደለም የምታስ
በውን» ብላ አፋጠጠችው።

«አዎ እንደ እርሱ ነው»

«እናጥመኝ ግን እንደዚህ እንዳትለኝ» ብላ በእጅዋ ከነበረው
አጥንት ላይ ላጥ አድርጋ ገራረበችለትና፤ «ዛሬን እዚህ ብቻ
ድር ነገን አትውልም» አለችው።

«ደበበ ተሉ እንዲድን ጸልይልኝ» አላት በዐይኖቿ ለየተ
ግፅናት።

«ግመት ቢጋደም ምን ቸገረህ!»

«ቁስሉ ከጠናበት ለባትሽ ይለቁኛል መሰለሽ?»

«ማን ይነካሃል? በረሃውን ታውቀው የለም?»

«የባልገዳ አርአያን ልጅ በከልጋ ላይ አስተኝቼ የትኛው
በረሃ ነው እኔን ደብቀ የሚያዝ? ቀድሞ ነገርስ ከዚህ እንደፈት
እውጣለሁ!» አላት ተስፋ በቀረጠ በሚት ተውጦ።

«እዚህም ትወጣለህ፤ ለማንም እጅህን መስጠት የለብህም
ያገርህ በረሃ እንኳን እንተን ሌላም አትር ይይዛል» ብላው
ለቃጥን አዘከግ ወጣች።

አምላሱ፤ የአሉላ ተኳሽነትና ቁመና ከሐሳቡዋ ቢገፃም
በዘር ሐረጉና በደረጃው የመጨረሻው ተራ በመሆኑ እጅግን እጁ
ሊጨብጠው እንደማይቻለው ታስብና ተስፋዋ ይሟሽባታል።
ግን ያን ተስፋ መቀረጧን የሚያድስላትና የሚያለመልምላት
ከመምህራዋና ከዘመዶቿ የሰማችው ትረካ ትውስ ሲላት ነበር።

«ደረጃው ካሳ የድሃ ልጅ ያውም የኮሶ ሻጭ ልጅ ቢሆ
ነም፤ በወንድነታቸውና በጀግንነታቸው የራስ አሊን ልጅ
ተዋበችን ለማግባት በትቀል» ለየተባለ የሚነገረውን ትረካ
በምታለች። ይህንም ታረካ በልቡዋ ቀርጎ የሕይወት ጉላናዋን
ታስተያይቦታለች።

«ዛሬን ብቻድር ነገን እዚህ አትውልም» የተባለውን እስ
ረኛ ቀናት ለየተሰናበቀት ሐዱ። እርሷም ቃሉን መጠበቅ
ባለመቻሉዋ እየራቀችው ሐደች፤ ራት ምሳውን ግን ራሱዋ
እያሠጋጀች ትልክለት ነበር።

የደበበ መታመም ከፈረሰ እንደ ወደቀ ተመስሎ አሉላም
ቃጥ እንደ ተኝ ሆና ለባልገዳ አርአያ ተነገሩዋል።

«ከፍየሱች ጋር የሚውሉ አውራጆች ገደለኩ ብሎ ይኸን
ያህል የተገጠራራው፤ አንበሳና ነብር ቢገድልግ የራስ ወርት
ድፋልኝ ከግለት የሚመለስ አይሆንም! ለመሆኑስ ይህ የቤት
ልጅ እንደት ቢጠግብና ቢናጥጥ ነው ይህን ያህል የተገጠ
ራራው?» እያሉ የባልገዳ አርአያ አጋፋሪ የአሉላን እስራት
እያጠበቁበት ሐዱ። ከመናደላቸውና ከጽናታቸውም የተነሣ፤

«እርፋችሁ ተቀመጡ፤ የግን ልጅ መሆኑን፤ ዐቅሙንና
ደረጃውን ላላወቀ መድኃኒቱ ይሸው ነው» ይላሉ አጋፋሪ ልብ

ሐት ለአሉላ ምሕረት እንዲያደርጉ ለሚያነሡባቸው ሁሉ = አምላክ የአጋፋሪ ስብሐትን ወዳጆችና ዘመዶች እየለመንች አጋፋሪን ለምነውና አለዝበው አሉላን እንዲፈቱላት ያደረገችው ጥረት ሳይሳካለት በመቅረቱ፤ «ያሉትን ይበሉኝ» ብላ ራሱዋን ከአጋፋሪ ዘንድ ቀርባ፤

«የሉን የጀመረው ራሱ ደበበ ነው» ቀበሉም ሺርለታል፤ ስለዚህ አሉላን ለምን አይፈቱትም?» ብላ ኮስተር ብላ ጠየቀችው።

«እኔ እንደ ለማሁሽ ጌቶቼ የሰሙሽ እንደሆነ የውስጥ ገሳሽን ነው የሚያስገልብጡት = ተጠንቀቂ፤ ሁለትና ሦስት አውራ ገድሎ አምጥቶልሻል መሰል ወርታውን የከፈልኩ መስሎሽ ነው፤ ከተደረፈው ወንድምሽ ይልቅ የእርሱ መታሰር ነው የቀጩሽ» ብለው አጋፋሪም ከፍና ዝቅ አድርገው ተመለከቱዋት።

አጋፋሪ ራሳቸው ካልመሰላቸው በቀር እንኳንስ ለአምላክ ለመና ለእናቷም ቢሆን አይመሰሉ = ራሳቸው ጌቶቹው የሚያዘግባቸውንም እንኳ የሚፈጽሙትና የሚያስፈጽሙት አልሃቸውን ከአስጨረሱዋቸው በኋላ ነው = ባልገዳ አርአያም በአጋፋሪ የሚጨክኑ አልነበሩም = የቴዎድሮስ እስረኛ ሆነው ጉንደር ይኖሩ በነበሩበት ወቅት ቢታቸውን የሚጠብቁና ለንቅም ያቀብሉ የነበሩ አጋፋሪ ስብሐት ስለ ነበሩ ውስታው ይከብዳቸዋል።

«እርሶ ሲመታው ታዲያ እንደ ሴት አጃን አጣምሮ ለምን አልተመታም ነው የሚሉት?» አለች አምላኩ ነቁአጋፋሪ ሳይ እንደ አራስ ነብር ልትከመርባቸው እየከጀላት = «ይችን ልጅ ምን ነክቷታል? እሸከሩ ሁሉ ጌታው ሲመታው መልሰ ከተገኝታማ ከምኑ ሳይ ሆነ ልዩነቱን የሚያበላውን የሚያጠባባውን፤ የሚያሰብሰውንና የሚያሳድረውን ጌታውን መግታት ቀርቶ፤ ቆና ብሎ ግየትስ የጥጋብ ጥጋብ አይደለም? ይኸ ሁሉ አሽከር በተመታ ቁጥር መልሶ ተማትቶ ቢሆን ነር አባትሽስ እስከላረ በሕይወት ይገኙ ነበር? በይ እኔ እንደ ሰማሁሽ ሌላ ሰው እንደሰማሽ፤ ነቁአሉና አጋፋሪ በጠጅና ጠላ የባዙ ዐይኖቻቸውን

ሲያገረጠርጡባት በጥላቻና በንቀት ገላምጣቸው መልሰ ሳትሰጣቸው ጥላቸው ሔደች።

ወንድሟ ፈጽሞ እስኪደን ድረስ እስረኛውን መንከባከቧን ተጠላች።

በምድረ ተንቢን ዐዋቂውና ወጊሻው ሁሉ እየተፈለገና እየተመረጠ ደበበን ከቅስፈት እንዲያተርፍ የባልገዳ አርአያ ቤተሰቦችና ባለሟሎች ያደረጉት ጥረትና ድካም ከፍተኛ ቢሆንም፤ ደበበ ከአሉላ ጋር ጥበግብ ቢገጥም ተንጋሎ ቢወድቅም የደረሰበት ጉዳት ቀላል በመሆኑ በእልፍኝ ውስጥ ታፍና የጠቦት ሥጋና የግር እሸት ሲቀላብ ሰነባብቶ ወደ ደጅ መውጣት ጀመረ። በእርሱ መዳንም ታላቅ ደስታ በምድረ ግቢው ሠረነ። ከዚያ በኋላ አምላኩ ፍጹም እርይታ እየሰተማት ሔደ። የወንድሟ መዳን ለአሉላ መፈታት ጥናው ምክንያት እንደሚሆን ታምንዩት ነበርና።

የደበበ ቁስል እየዳነ ቢሔድም፤ የአጋፋሪ ልብ በአሉላ ሳይከፋጠረው ጥላቻና ጉቀት አልተፈታም ነበርና።

«የጌታውን ልጅ ጌታውን በመድረሩ ሌላ ቅጣት መቀጣት ይገባዋል» እያሉ ግውጠንጠን ጀመሩ።

አምላኩ፤ ነገሩን ለአባቷም ሆነ ለእናቷ መንገር እንደግ ይገባት ብታምንበትም፤ የአጋፋሪ ጭክኝና ጥላቻ ደግሞ ስለ እንገረገፋት፤ በዘወርዋሪ ዘዴ ለማስከሰስ አለበትና ቀደም ብለው ከአጋፋሪ ጋር ብርቱ ጥል አብቅለው ለነበሩት ሰፊታውራሪ በርሄ ነገሩ እንዲደርሳቸው አደረገች።

ነገር ግን፤ በአሉላ ተኳሽነትና ከአምላኩም ጋር በነበረው መቀራረብ ልባቸው ከቀሰለው አሸከሮች አንዱም ፈታውራሪ በርሄ ስለነበሩ አሉላ በፈጸመው «ድፍረት» በደብልጥ እንዲቀጣ የሚሆኑ በመሆናቸው እንዲያውም ሲካሰሱ ከነበሩት ከአጋፋሪ ስብሐት ጋር ዕርቅና ሰላም መሠረቱበት = በዚህም የተነሳ ፈታውራሪ በርሄ ይባስ ብለው።

«ይህን ድሃ የድሃ ልጅ ለሌላውም መቀጣጣን እንዲሆን ግድረግ ነው፤ ገበያ አውጥቶ ሕዝብ በተሰበሰበበት በርባ ገርፎ ግዛረር ነው እንጂ አሰር መቀላቀልን እንደ እነርሱ ላለ የቀረረ ልጅ ከብሩና ከራሱ ነው» እያሉ የግርግሉ ሆኑ።

«እንዲያውም ለኔ ይሰጠኝና እንደ እርሱ ላሉ የድሃ ልጆች ሁሉ መቀጣጣን እንዲሆን ላደርገው» ብለው አሰከ መጠየቅ ደረሱ፤ ፈታውራሪ በርሄ በነገሩ እንደዚያ ያመረሩት በእጅ አዙር ቱርፍአቸውን የተወጡ መስሉአቸው ነበር። የመጀመሪያቸውና የሦስት ልጆቻቸው እናት የነበሩትን ባለቤታቸውን ፈትተው የአምላሱን እጅ በጋብቻ ለመጨበጥ አመቸውን ወትት የጣ ጠባባቂ ነበሩ።

አምላሱ የጀመረችው ጥረት ሁሉ እየተበላሸባት መሔቱን ከተረዳችው በኋላ፤ እንደ ተለመደው አንድ ቀን ራሱን ይዞ ለትሔዳ አብልታው ልትወጣ ስትል፤ «እንዲያው የኔስ ነዝ፣ ምን ሆነ?» አላት ሰርቆ እንደ ታሰረ ሁሉ አንገቱን አቀርቅሮ።

«አንድ ጊዜ ደግሞ ሞክሬ የግይሆን ከሆነ ወጥተህ ወደ ፈለገህበት ትሔዳለህና አሰብበት» አለችው።

«ከዚህ እንዴት እወጣለሁ?»

«በነገሩ ከቆረጥክበት ለዚህ አታለብህ»

«ለምን አልቆርጥም? ዛሬግ መቁረጥ አለብኝ እንጂ!»

«ዛሬ ምን የተለየ ምክንያት ደርሶብሃል?»

«ከመታሰር የበለጠ ውርደት ደርሶብኛል» አላት ከአቶ ረቀረበት ተቃግቶ እርሷንና እስር ቤቱን ተራ በተራ እየተራ ለቡት።

«እንደምን ያለ ውርደት?» አለች ከእርሱ ይበልጥ በውነቷን አስቆጥታ።

«መታሰርም ሞትም ለወንድ ልጅ ከብሩ ነው። ሰድሳ ገን አገንቱን ይሰብርበታል» አላትና የታችኛው ከገፈሩን ነክሶ አፈጠጠባት።

«ግን ሰደበህ?»

«አጋፋሪ በነጋ በጠባ በአጥሩ ብት እያሉ 'ይህ የሴት ልጅ አለ! የግደርስበትን ይጠብቅ' እያሉ መሳደባቸው አንሶ ዛሬ ደግሞ እዚህ ድረስ መጥተው 'አንተ የሴት ልጅ! ጋን አተላ አሸከሜ መንደር ለመንደር ባላዞርህ ብቀር ታዘበኝ' ብለውኝ ሔዱ» አለና በሆዱ ውስጥ ያመቀውን ትንፋሹንና ንዲቱን ደጋግሞ አስወጣው።

«እከ ታዲያ ውጣና የወንድ ልጅ ወንድ መሆንህን አባ የዋ!» አለችው ከፍና ዝት አድርጋ እየተመለከተችው።

«ይህን ሁሉ አጥር ዘላቂ ከዚህ ሁሉ ጠባቂ አምላኬ የምወጣበትን ዘዴ ትነግራለሽ!» አላት እርሱም ከሁለት ቀን ላይ አፍጥጦ።

«ለዚህ አታሰብበት በየሃላሁ።»

«እከ እንዴት? እስከ መቼስ ለወጣ እችላለሁ? ነገ ጋን አተላ አሸከመው ካዞሩኝ በኋላ ግን የኔም የቤተ ዘመዶች ወንድነት ግብቃቱን እንዳትዘነጋው» ሲላት አንባም እልህም ተጫዊኗት።

«አተላም አትሸከምም፤ ሁለተኛም እዚህ እስር ቤት ዐይን ሆኖ አያዩም» ብላው ወጣች..... በዚያው ሰዋን ደግሞ ባልገዳ አርአያ ታመው ስለነበር፤ በትዳሴ ጠበላ እንዲጠመቁ ተብሎ ወደ አክሱም ተወሰዱ።

ከቀናት በኋላ፤ በግቢው ውስጥ ያልተለመደ ደንጋጤ ተወሰደ። አሉላ ከነጠባቂዎቹ ጠፋ። አጋፋሪ ስብሐት የጌታዋ ውን ሠራዊት አስልፈው መላዋን ትግራይን ሲያተራምሱዋት ቆርጠው ተነሡ።

«የጌታዬ ልጅ ተደፍሮ፤ የጌታዬን ልጅ ከአባራ ላይ ጥሉ፤ የጌታዬን ልጅ ደም አፍሰሰ፤ የጌታዬን አጥር ጥሶ፤ የጌታዬን አሸከሮች አባብሎ እንዴት ያ የድሃ ገበሬ ልጅ እንዴት ያ የሴት ልጅ ያምልጠኛል! ይህን ጥቃትስ እንዴት መታገሥ ይቻል?»

ላል፤ ይህ ሁሉ አሽከርሶ የጌታዬን ጥቃት ሳይወጣ እንዴት ውሎ ያድራል፤ ነገ ከጆ ሳይገባ ከቀረ እውነት ወንድ አይደሉም፤ እርሱን ጥይዞ መቀጣጣጥ ካልሆነ የመኳንንቱ የባለባቱ ልጅና ዘር ግንዛቤ በግንጥ ወርጋጥ ከንድ ሲወቃ መኖሩ ነው፤ አይማረኝ የማርኩት እንደሆነ» እያሉ መደንፋት ጀምረዋል። «ተንቢንን በእግሩ ገብተው በእናቷ ለመውጣት አነጣጥረው ባታል» አጋፋሪ ሰብሐቱ «የድሃ ልጅ፣ የገበሬ ልጅ፣ የሴት ልጅ» እያሉ ያሳዝኑት የነበረው ቋንቋቸው ደግሞ የባልገዳ አርአያን አሽከርቶ እያስቆጣና እያስኮረፈ በየልባቸው ቂምና ጥላቻ እየመሠረተ ሔደ። ሠላሳ የሚሆኑ የባልገዳ አርአያ አሽከርቶ ወደ በረሃ ሔደው አሉላን አድነው እንዲይዙ ወይም እንዲገድሉ አጋፋሪ አዘመቱ «ግን ሁሉም አጋፋሪ ከሚንቁትና ከሚሳደቡት «ድሀና ገበሬ» ቤተሰብ የተገኙ ሰለ ነበሩ፤ ከመንደሩ ወጥተው በየኮረብታው ተኝተው ውለው የሚመለሱ እንጂ የተላኩበትን ግዳጅ ከልብ የሚያምኑበት ባለመሆናቸው፣ የአሉላን እጅ ቀርቶ የደረሰበትንም ፍንጭ የሚነግሩዋቸው አልሆኑም።

ስነባብቶ ደግሞ፡ «በዚህች ምድር ላይ ወይ እኔ ወይ ሰብሐት አንኖርባታለን እንጂ፤ ሁለታችንም እንቀመጥባትም ብሎ አሉላ ዝቷል» የሚል ወሬ ደረሳቸውና ወደ መንደራቸው ብት ማሰቱን ጠብ ርግፍ አድርገው ተዉት።

«አሉላ በርከት ያሉ ተከታዮች እገኘ፤ እዳዲስ ጠመንጃ አሰያዘ፤ አሉላ በዚያ ወጣ በዚያ፤ ወረደ» የሚል ወሬ ከዚያው ከግቢው እየመነጩ የአጋፋሪን ልበልቦና የፍርሃት ቋያ ይላትበት ጀመር። በሁኔታው እጅግ የተሸበሩት አጋፋሪ አንድ ቀን እሑድ ጠዋት ወደ ባልገዳ አርአያ የነፍስ አባት ዘንድ ሔደው፤ ከቅጥሱ ሲወጡ ጠጋ ብለው «እንደ እርሶም ያለ ከመሬትና ከሰማይ የከበደ አባት እያለን እንዴት ይህን ነገር በዘምታ መመልከት ይገባል፤ መሳሳቱን መቼም ተሳስቷል፤ እኔም ድፍረቱ አሳዝኖኝ የወንድማችን ልጅ ነው ብዬ ተቆጥቼዋለሁ። ታዲያ በዚህ አኩርፍ መውጣቱ የባለ ጥፋት ስለሚሆን፤ እርሶም ተሳልከው ያስመጡት፤ በዚህ ነገር ጊዜ ማሳሰፍ አይገባምና ያስቡበት» ብለው ለመኑ።

ልመናውና ጥያቄው የቀረበላቸው መምህር ተስፋ ጽዮንም ለደቂቃዎች ያህል ትከዝ ብለው መሬት መሬቱን ሲመለከቱ ቆዩና።

«ነገር ነገሩ ሁላችንንም መቼም ሳያሳዝንን አልቀረም፤ በትንሽ የተጀመረ ነገር እያደር እየከረረና እያሳዘነ መሔዱ ማሳሰቡ የማይካድ ነው፤ ደግሞ ስሙን መፍቅ ተገቢም አይደለም። እግዚአብሔር አይወደውም። የተናቂትን ከፍ ከፍ የሚያደርግ አምላክ የሚያነሣውንና የሚጥለውን ያውቃል። አሁንም እንደሆነ (ተቆጥተና ይመለስ) ከተባለ ዋና ጉዳዮችን ነውና ተላልከንም ሆነ ተሯሩጠን እንመልሰዋለን» አሉ።

«እንግዲያው ጌቶቹ ከአክሱም ከመመለሳቸው በፊት ጉዳዩ ፍጻሜ እንዲያገኝና ሲመጡ እንድናስታርቀው ቀልጥፈው በጀምሩት ይሻል ይመስለኛል» አሉ አጋፋሪ እየተፍነ ከነኩ።

«ለመሆኑስ እንዴት ሊያመልጣችሁ ቻለ?»
«ያውስ ብቻውን መስለዎት?»

«ሌሎችም ይዞ ወጥቷል፤» አሉ መምህር ያላወቁ መስለው በሰሚ ሰሚ የደረሱበትን የአሉላን መሸፈን ከአጋፋሪ ለማረጋገጥ ብለው።

«የሚደንቅ ነገር ነው የሆነው፤ ጌቶቹ ወደ አክሱም ሲሔዱ ጠብቆ «እንግዲህ እርሳቸው አይመለሱም ይሞታሉ» ብሎ አንድ ባሕታዊ ተናግሮዋል፤» ንጉሡም ብዙ ሠራዊት አስከትለው አገሩን ሲያስገብሩ ይመጣሉና ከዚህ አንውጣ» ብሎ «ጠብቂዎቹን አባብሎ ገንዝብ ሰጥቶ ጥቂቶቹንም አስከትሎ ነው ያመለጠን» አሉ አጋፋሪ ጥርሳቸውን ነክሰው፤ አንገታቸውን እያወዛወዙ።

«የተከታዩና የመሣሪያው ብዛትስ ታውቋል?»

«ቢበዛ ቢበዛ ከዐሥርና ከካያ አይበልጥም «ይዛላል» አሉ አጋፋሪ ንቀታቸውን እያሳዩ። «ይህምኮ ቀላል አይባልም፤ ይኸን ሁሉ መሣሪያ ከያዘ ወንዝ ማስቸገሩ አይቀርምና ያለ መናት

ነው! እሱ መምህር ተደግፈው ቁመውበት ከነበረው ካብ ወደፊታቸው እያዘገጡ አጋፋሪን ሸኝተው ወደ ደጃብላም ለመግባት ብለው ፡

ዳላዚህክ ነው ፡ እኔም መጥቼ የግብኝገርዎ!

«ይሁን እንገዳህ ከዛሬኛ ከነህ ሰው ይሰጡኝና ተላልኪ ለሰሙጣዋለሁ» ብለዋቸው ተሰያዩ ፡

መምህር ተስፋ ጽዮን የአሉላ መምህር ከነበሩት ከመምህር ወልደገዮርጊስ ጋር ሆነው በጉዳዩ ክመክሩበት በኋላ ፡ ሽማግሌች ልከው በእርቅ እንዲገባ አደረጉ ፡ በዚያ ወቅትም አሉላ እጁን ሲበጥ ሦስት ራሱን ብቻ ነበር ፡ ሁለቱ የባሻይ ፍን ዳል ልጆች ይሁኑ እንጂ ዘመዶቹ ናቸው ፡

ሁለቱ መምህራን አሉላን ከአጋፋሪ ጋር ከአስታረቁ በኋላ ፡ ተጥሎ ደግሞ ለባልገዳ አርአያ ተነግሮ ይቅርታ እንዲያደርጉ ለት ከደበበም ጋር 'ይቅር ፡ ይቅር' እንዲባባሉ አጋፋሪ ነገሩን እንዲጨርሱ ሆነ ፡ ይህም እስኪሆን ድረስ አሉላ በውጭ እንዲቆይ እንጂ ከባልገዳ አርአያ ቤት እንዳይገባ ተስማሙ ፡

ባልገዳ አርአያ ፡ ከአክሱም ተመልሰው ከሰነባበቱ በኋላ በተዘናነቡትና ሳቅ ሳቅ ባሉበት በዓት አጋፋሪ ከጫማቸው ወደቀው ፡

“ጌታዬ መቼም ምሕረት ገንዘብዎ ነው ባጠፋን በተሳሳትን ይግኘን ጌታዬ! ይበበና አሉላ በዕለት ጠብ ተጋጭተው ሰገዱ ሲው እርስዎ እንዳይሰሙ ብለን ደበበን ከፈረስ ላይ ወደቆ ነው ብለን ነገረንም ነበር ፡ አሉላንም በእስር ቤት አስገብተ ነው ነበርና እርሱም የባስ ነገር ይደርስብኛል ብሎ ፈርቶ ከእስር ቤት ወጥቶ ወደ ዘመድ ቤት ሔዶ ተደብቆ ነበር ፡ አሁን ግን 'ምሕረት ለምኑልኝ' ብሎ ቀሳውስቱን ልኳልና ይቅር ብለውት ጫማዎን እንዲሰም ይፍቀዳለች” ብለው ለመጎለት ፡ “ከሆነ ከደረሰ በኋላ መደባበቁ ምን ጠቀሟታ ይሰማል ብላችሁ ነው የደበቃችሁኝ! ለነገሩ ግን እናንተ ብትደባብቁትም ሳይሄዱ ሳይሆኑ ባልሰማው አልቀረሁም ፡ እንኳን በቤቱ ውስጥ የሆነ

ነውን ቢያገሩ የደረሰውንም ቢሆን ባልሰማው የምቀር አይምስ ላችሁ ፡ አሁንም እንደሆነ እንኳን ከባስ ጉዳት ያወጣን እንጂ ፡ እኔስ ስለ ጽዮን ብዬ ይቅር ብያለሁ ፡ ደግሞም መጋጨት በየትም የኖረ ነውና ይቅር ብያለሁ” አሉ ባልገዳ አርአያ ፡

ተጥሎም አሉላን ሁለቱ መምህራን ይዘው ገብተው የባልገዳ አርአያን ጫማ አስመው ፡ “ይቅር” አስኾለትና እንደ ተለመደው አሸከርነቱን እንዲቀጥል ፈቀዱለት ፡ ተጥሎ ደግሞ ከደበበም ጋር ግስታረት ስላስፈለገ ፡ አጋፋሪ ደበበን ለምነው ለማስታረቅ ከመምህር ጋር ይዘውት ሔዱና “በል ድንጋይ ተሸከምና 'ማረኝ' በል” ብለው አሉላን ጠየቁት ፡

“ከልብ እንድንታረቅ ካላችሁ እንደዚሁ እንታረቅ እንጂ ያለ በደሉና ጥፋቱ ድንጋይ ተሸከሜ ከጫማው አልወድቅም” አሰና አሉላ አንገራገረ ፡

“በደልክም ተበደልክም እኛ እዘንሃልና ድንጋይ ተሸከመህ 'ማረኝ' ብለህ ከእግሩ ውደቅ” አሉ አጋፋሪ በግስገደድና በመሥጋት ላይ ሆነው ፡

“የበደልኩትክ ነገር የለም!”

“በድለሽዋል እንጂ? ከድንጋይ ላይ ፈጥፍጠህ ደሙን እፍስሰህ አስተኝተሽው የለም! ከዚህ የባለ ምን በደል ታደርስበት ነፋዋል?” አሉ አጋፋሪ እነመምህር ጭምር እንዲፈጽማቸው በዓይኑ—ሕሊናቸው አየተማፀኑ ፡

“ቢሆንም ነገሩን የጀመረው ራሱክ ነው!”

“የጉዳሽወክ እንተው ነህ!” አሉና አጋፋሪ ወደ መምህር ተስፋ ጽዮን መለስ ብለው ደግሞ ፡

መምህር ተስፋጽዮንም ወደ አጋፋሪ ጠጋ አሉና ፡

“ደበበን መቼም እናውቀዋለን ፤ እንኳን ለቤት አሸከር ለኛ ለኛም የሚመለስ አይደለም ፤ ከጌታችን በሥጋ እንጂ ፤ በባሕርይ አልተወለደም ፡ ቢመከር ቢዘከር የሚሰማ አይደለም ፤ ሁላችሁ

ንሰ እንዴት እንደሚኖርናችሁ እናውቅ የለም? እንኳን በተላላኩ አደራነላት እንጂ ለጥጋባችኑ ለተዕቢተኛነቱ እንድና ሁለት የለበትም፤ ይኸው ከራሱ ነው የምናገረው። ይኸም ልጅ የሚለው እውነቱን ነው፤ ሳይበድለው ድንጋይ አሸክሞ ታረቅ ግልት የሚገባም ባይሆን ሰጌቶቹ ሰንል ብቻ እናስገድደው እንደሁ እንጂ በነገሩ እንኳ አልደሰትበትም” አሉዋቸው።

“ቢሆንም ቢሆንም ደሙ የፈሰሰው ደበበ ነው፤ ይቅርታም ሊጠይቀው ይገባዋልና እርሱም ይቆጡት” አሉ አጋፋሪ ሥልጣን — ቁጣቸው እየገነፈለባቸው።

“ይኸኛውስ ቢሆን መቼ የዋዛ ሰው ነውና? እርሱም እምቢ ያለ ለኔ ምን ብሎ ይለዝባል ብለው ነው?” አሉ መምህርም የአጋፋሪ ቁጣ እሳተ ነበልባል ሆኖ እንዳይፈጃቸው ሠግተው መራት መራት እያዩ።

“ታዲያ ለጌቶቹ ይነገር!” አሉ አጋፋሪ።

“ምኑን ነው የሚነግሩዋቸው?”

“ሁለቱንም ተቆጥተው እንዲያስታርቁቸው።”

“እሁንኮ ጥፋት በእርሱም ላይ እያለሁ። ደበበ እግረ ካልተሰመ ድንጋይ ካልተሸከመ አልታረቅም አላለ። ለምን እንደዚሁ አናስታርቃቸውም? ደግሞ በዚህ ጌቶቹን እናስቸግር ነው የሚሉት?” አሉ መምህር ከአጋፋሪ ላይ አፍጥጠው።

“በኋላ እንጂ እንዴት ሳይል ይሉኛል ትላንትና ግታ እንዲ ታረቅ ስለምነው፤ ‘ድንጋይ ተሸክሞ እግረን ካልሳመ አልታረቅም’ ብላል። እኔም አሉላ ይህንኑ እንደሚፈጽም አረጋግጫለት ነው ደበበ እርቱን እሽ ያለኝ” አሉ አጋፋሪ።

“ወይ ጥጋቢቱ! ወይ ልቢቱ!” ብለው መምህር ሲያጥረሙ ቆዩና።

“ለመሆኑ እንዲያውላ ለመሆኑስ እውነት ፈሬጅ ተገኝቶ፤ ነገሩን የጀመርክ አምባገርውን ያስነሳህ አንተ ነህና ድንጋይ

ተሸከመህ አሉላን ‘ማረኝ’ ብለህ ከእግሩ ውደት ቢባል ያደርገዋል?” ሲሉ አጋፋሪ ቀጠል አድርገው።

“የባሰውን ነገሩን ሰቀሉት፤ እንግዲህ የሚሻለው ጌቶቹ እንዲያስታርቁቸው መግባሩ ይመስለኛል” አሉ። መምህርም እንደ መነጫነጭ እየቀጣቸው።

“እንዳሻችሁ አድርጉ እኔ ግን ለሕሊናዬ ደስ የሚለኝን ሠርቻለሁ። ልጅ ልጅ ቢጣላ ግራና ቀኙን ተቆጥቶ እንደማስታረቅ አንተ ድንጋይ ተሸከም፤ አንተ እግርህን ተሳም” ብሎ ግንታት አልታየኝም። እሁንም እንደ ወደዱት ያድርጉ” ብለው ተመለሱ።

አጋፋሪ ስብሐት፤ ራሳቸው ያባባሉትን ራሳቸው የፈሩትንና ራሳቸው መልሰው ያተዘቀዙትን ጉዳይ በውል መጨረሱ ቸግራቸውና ነገሩን ለጌታቸው ነገሩ። ባልገዳ እርአያ ሁለቱን ጥለዋቸው አስቀርበው።

“ሁለቱኛ እንጣላም፤ ሁለተኛ ብንጣላ ዐሥር ዐሥር ጅራና፤ እንቀጣለን በሉና እጀን ምቱ” ብለው አስምለው፤ አሳስመው አስታረቁዋቸውና፤ ነገሩ ጊዜያዊ አልባት አግኝቶ ለጊዜው በረደ። አሉላም የራሳቸው የባልገዳ እርአያ የቅርብ አሸከርና ባለግል ሆነ። በአምስቱና በአሉላ መካከል የነበረውም ደብቅ መተሳሰብ በድብቅነቱ ቀጠለ።

የባልገዳ እርአያ ግዛት የነበረችውን ተንቢንን ከዳርዳር ያዳረሰ አሸከር ቢኖር አሉላ ብቻ ነበር። አንድ መንደር ቀርቶ እንድንበሬ ሲከናል የሚገባውን መዋጮና ግብር አውሎ ካሳደረ የሚላከው አሉላ ነበር። ጠጉራ-ልውጥ ሰው በአንድ ቀበሌ ታይቷል ከተባለ ገሥግሦ የሚደርሰው ተወርዋረው ጦር አሉላ ነበር። ባልገዳ እርአያ ያዳረሰ ጠመንጃዎችና የጊጣ-ጊጥ ባሕር-መጥ ዕቃዎች ለመግዛት ወደ ከሰላና ምዕዋ የሚላከው አሉላ ነበር። በወሎ በጉንደርና በጉጃም ለነበሩ መኳንንት የባልገዳ እርአያን መልክነትና ገዳበረከት የሚያደርስ ያለ አሉላ ግንኙ አልነበረም። ጌታውንም እየከሰ በየሠርጉ፤ በየለቅሶውና በየበግላቱ የሚገኘውም እርሱ ነበር። በተለይም ወደ ምዕዋ ተልኮ ለመጀመሪያ ጊዜ በሐደበት ዕለት ባሕር ለግየትና በባሕሩም ላይ ሲንሰ

ፈፍ የነበረውን ከረብታ የሚያከል መርከብ ለግዢት በመቻሉ ፣
ያ መርከብም የሚሰጠውን አገልግሎት ለመገንዘብ በመብታቱ
የባሕር በርን ጥቅም ለማወቅ ጅላ ።

በወቅቱ ምዕጥንና አካባቢዋን ሲቋቋሙ የነበሩት ገብ
ጾታዎች ከደጋው ሲወርዱ በነበሩት ነጋዴዎችና ገበያተኞች ላይ
ሲፈጽሙ የነበረውን ግፍና በደልም ሊገነዘብ ችሏል ። በጠቅ
ላባው የባልገዳ አርአያ ከተራ አሽከርካሪ ላት ያለ መለስተኛ
እንደራሴ በመሆኑ ፣ ትግራይን ብቻም ሳይሆን ሌሎችንም አካባቢ
ዎች በሰራው ለማወቅ አጋጣሚው ረድቷል ። ታዲያ ያሁሉ
ጥረቱና ድካሙ ፣ ያሁሉ ታማኝነቱና ወንድነቱ ተዳምረው ተቀና
ቃችና ምቀኛ እያበሳበት ሐደ ። ከራሳቸው ከባልገዳ አርአያና
ከአምላኩ በተር 'ዐይንህ ላፈር ከሐድክበት አይመልሱ' የሚ
ለው እየበረከተ ሐደ ።

በተለይም አጋፋሪ ሰብሐት ፣ ደበበና አሉላን ከባልገዳ አርአያ
ገቢ ቀርቶ ከመላዋ ትግራይ ቀርቶ ከምድሪቱ ለማግኘት ወጥመድ
መዘርጋት የተገኘላ ከር መግመድ የዕለት ተዕለት ሥራቸው
ሆነ ።

“ለድሃ ልጅ ሁሉ መጥሮ ምሳሌ የሚሆን ጥጋበኛ ነው”
እያሉ ጠዋት ግታ ያላዝኑበት የነበሩት አጋፋሪ ፣ አሉላን ከቢያ
ገቢ ካላጠፉ እንቅልፍ የማይዛቸው ሆኑ ።

ተቀናቃኞቹ ለግጥመድ የሚዘረጉበት ወጥመድ ደግሞ
ከእርሱ ይልቅ አምላኩን እያሳለባት ሐደ ። ሌላው ቢቀር ለአባቷ
ከእርሱ የበለጠ ታማኝና ጀግና አሽከር እንደሌላቸው ለለምታ
ውቅ “ለክፉ ቀን ይሆናቸዋል” እያለች ሁልጊዜም ለእናቷና
ለቅርብ ዘመዶቿ ስለምታሟውታቸው በሁኔታውም እየሠጋችበት
ሐደች ። እያደር እየዋለ በአሉላ ላይ የሚደረገውን ተንኮል አባ
ቷም እየተረዱት በመሐዳቸው በነገሩ ይቸገሩበት ጀመር ። ልክ
ሉላ ሲለም ከሌሎቹ በተለይም ከአጋፋሪ ሰብሐት ጋር ሆድና
ጀርባ ለመሆን አልፈለጉም ። የእርባቸውን በሐሳብ መጥለል
የተረዱት አጋፋሪ ደግሞ ነገሩን ለማባባስ ብለው ፣ “ይኸ ልጅ
ያሠጋዎታል ፣ ለቤትም ጠንቅ ነው ፣ ልጅዎንም ለመድፈር አይመ

ለበም ። እንዲያውም ‘ተንቢንን እንደምገዛ ባሕታዊ ነገርኛል’
እያለ ይናገራል ። እንዳንድ የበቁ ሰዎችም ከአጠገብም ራት
እንዲል ገዢ ብለውናልና ሁኔታው አላግረገም” ብለው
ለጌታቸው ሹክ አሉ ።

ምንም እንኳን ራሳቸው ባልገዳ አርአያም ቢሆኑ ፣ “የሚሆነውን
ነገር የሚናገሩ ባሕታውያን” ቢናሩዋቸውም ቅሉ ፣ በዙሪያቸው
የነበሩት ቀንደኛ ቀንደኛ ባለሟሎቻቸው በአሉላ ላይ የነበራቸው
ጥላያና ሥጋት ስለ አሳሰባቸው አሉላን ከቤታቸው ዘወር ሊያደር
ገና ከትኩረታቸውም እንዲያመልጥ ለማድረግ የሚችሉበትን
ዘዴ ግቀድ ጀመሩ ።

“ንጉሥ ማራኪ”

አጼ፡ቴዎድሮስ ከእንግሊዞች ጋር ጦርነት ገጥመው “እጅን አልሰጥም” ብለው የራሳቸውን ራስ በራሳቸው ሽጉጥ ከወለሙ ዋት በኋላ የሥልጣን ተተኪያቸው የሆኑት አጼ ተክለ ጊዮርጊስ ነበሩ ። ይሁን እንጂ የእርሳቸውንም ሥልጣን የሚፈክኩ በየ ወንዙ ማታከተክ ጀምረው ነበር ። ከእነርሱም አንዱና ጉላ ብለው ይታዩ የነበሩት የባልገዳ አርአያ የእጎት ልጅ በፈረስ ሰማቸው “አባ በዝብዝ” በመባል የታወቁት ደጃዝማች ካሣ ነበሩ ። አባ በዝብዝ ካሣ መላዋን ኢትዮጵያን ለመወሰድ ሠራዊትና መሣሪያ ማከማቸት ጀምረው ስለነበረ፣ ለዚያ አዲስ ጉልበትና የጋለ ምጥት እንደ አሉላ የመሳሰሉ ጀግናች የበለጠ ሙያ ሊያበረክቱ እንደሚችሉ የታመነ ጉዳይ ነበር ። አሉላም ይህን ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶት ነበር ።

ባልገዳ አርአያ፡ ባንድ በኩል አሉላን ከቤታቸው ላለማራት ቢፈልጉም በእርሱ ምክንያት ከባለግሉቻቸው ጋር መከፋፈሉን አልፈለጉትም ። በሌላ በኩል ደግሞ ከእርሳቸው ከራቶ ለአንዱ ደጃዝማች ወይም ሹም አሽከርነት ገብቶ የእርሳቸውን ምሥጢር እንዳያወጣቸው ብቻ ሳይሆን የእርሳቸው አሽከርና ባለግሉ የነበረ ሎሌ፣ ከሌላ ጌታ ገብቶ ማደሩን እንደ ብርቱጥቃት ገመቱት ።

ከእነዚህ የራሳቸው ሰሜትና አምነት ከፈጠረባቸው ችግር ነጻ ለመውጣት፣ ለሉላም አሉላን አስከትለው ወደ መቀሌ በሐዱ በት ወቅት ።

“ከኔ ቤት ምትኛ ሊያናረው አልቻለምና ለአንተ ይጠት ምሃል ። ከአጠገብህ አታርቀው፣ ታማኝ ጀግና ነው፣ ለቤትህ ምስሶና አጥር ይሆናል” ብለው ለደጃዝማች ካሣ አስረክቡት ።

መቀሌም ለነባብተው ወደ ተንቢን ሊመለሱ በተነሡበት ወቅትም አሉላ ሊሰናበታቸው ሚግቸውን ሲሰም ፤

“ካሣ የሚያደርገውን ሁሉ ላክብኝ፤ እኔም በምፈልገህ ጊዜ ፈጥነህ እንድትመጣ፤ ለጊዜው ነው እንጂ ከኔ አትለይም” ብለው አሰናበቱት ።

አፍላጅው ካሣ አባ በዝብዝ የአሉላን ጀግንነትና ታማኝነት በፈተና ውስጥ አላሰገቡትም ፤ የአገራቸው ምስክራ በቂያቸው ስላሆነላቸው ከጥቂት ጊዜያት በኋላ አሉላን አልፍኝ አስከልኳቸው አድርገው ሾሙት ።

ያንጋ ጠባ በየቀበሌውና በየበረሃው መዘመት የለመደው አሉላ፣ በአንድ ጥያቄ እነባብሮ መጣል የለመደው አሉላ፣ በማለፊያ ማለፊያ ራብስ አጊጦ ቀጭን ከታ አደግድጎ ለሚገባውና ለሚወጣው ቁጭ ብድግ እያለ እጅ መንግቱ በጀር ማሸከቸኩ፣ እጁ ከጠመንጃ መለየቱ በካሣ ቤት አምላሱን ዛለማግኘቱ በዋሻ ውስጥ ብቻውን የተዘጋበት እንጂ፣ ገና ዘውድ በሚመኝ አፍላጅ ጉልበታም ምድረግቢ የገባ አልመሰለው አለ ። ማገገኑንና መተከዘን የተረዳሉት ካሣም ከእልፍኝ አስካልካይነት ወደ አጋፋሪነት ደረጃ ከፍ አደረጉት ።

በአዲሱ ሹመቱም መጠነኛ ደስተኛ ሆነ፤ ሌላው ቢቀር ራሱ የሚያዛቸው ጭፍሮች ነበሩት ። በአጋፋሪነቱም ከመኳንንቴና ከጦር አለቆቹ ጋር በይበልጥ ሊቀራረብ ችሏል ። ከባልገዳ አርአያ አጋፋሪ ከአጋፋሪ ሐገሱም ልዩል ። ምክንያቱም ባልገዳ አርአያ ገና በግንገም ላይ የነበሩ የቴዎድሮስ ከንድ አድቅዳቸው ጉልበታቸው እንደሚሸገ የነበሩ ሲሆኑ፣ በዝብዝ ካሣ ግን በምፅዋ በኩል ለገባው የእንግሊዝ ጦር ከቴዎድሮስ ጋር ጦርነት እንዲገጥም፣ የትግራይን በር ከፍተው በማስገባታቸው ይሸው ውለታቸው የከበደው የእንግሊዝ ጦር አዝማች የነበረው ጀጌራ ናፒዮርም በርከት ያለ ዘመናዊ የጦር መሣሪያ ሰጥቷቸው ከነበራቸው ላይ ወያሪው ጉልበታቸውን አዳብረው ትግራይን ዐልፈው በመላዋ ኢትዮጵያ ላይ ለመገሥ የተነሡ ስለነበሩ ይጃጠኝያቸው የበዛ ምድረግቢያቸው የደመቀ ነበሩና ።

አፍላጊው ጉልበተኛ ደጃዝማች ካሣ ሠራዊታቸውንና መሣሪያቸውን ካደረጁ በኋላ ፡ ለአጼ ተክለጊዮርጊስ ሲገብሩ የቆዩትን ተገቢውን ግብር “አልከፍልም” ብለው በማመገባቸው በሁለቱ መካከል የተጠቃረሙ የዛቻና የመልእክት ጦርነት ጀመረ ።

አጼው ትኩሱን ጉልበተኛ ደጃዝማችን ለማስረራራትና ለጥብቅ ብለው መገዛታቸውንና መገበራቸውን እንዲቀጥሉ ለመጥበቅም ሲሉ የሠራዊታቸው ብዛት የካሣን ጥፍሮች ቅርቅ በመላዋ ኢትዮጵያ የነበረውን ተቃዋሚያቸውን ሁሉ ሲያጥላቅላ ቀው እንደሚችል ለማሳወቅ ሲሉ ከአንድ በልቻ ጤፍ ጋር ፡ “የሠራዊቱ ብዛት በዚህ ልክ ነው” ብለው ላኩባቸው ። ደጃዝማችን ፡ “ሠራዊትህ ይዘን ያህል ቢበዛም እንደዚህ አድርገ ቆልቼ ነው የምልከለሁ” ብለው በልቻቸውን ሙሉ ጤፍ ቆልተው መልሰው ይልኩላቸዋል ። እርር ብሎ የተቆላው በልቻ ሙሉ ጤፍ ከራታቸው የተዘረገፈው አጤም ከጤፉ ይበልጥ እርር ብለው ኑሮ ፡

“ከዚህ ወዲያ ጥጋብ ከዚህ ወዲያ ድፍረት እንኳን በመሬት ከበባቱ ሰማያትም ወዲያ ዚህን አይደርስብኝምና ምታ ነጋሪት ከተት ሠራዊት” ብለው ከነበሩበት ከዋግ ለውራጃ ወደ ትግራይ ዘመቱ ።

የሁለቱ ዘውድ ተናጣቂዎች ሠራዊት ዐድዋ አጠገብ ከሚገኘው ለስም ከተባለው ወንዝ ላይ ሐምሌ 5 ቀን 1863 ጦርነት ገጠመ ። አንዲት ዘውድ በአንድ በውራሽ ላይ ሰማስቀመጥ የአንዲት አገር ልጆች ተላለቁ ። በዚያ የዘውድ ገጥቂያ ጦር ነትም ያችኑ ዘውድ “ማን ይወስዳት ይሆን?” እያለ የትግራይ የዋግና የቤጊምድር ሕዝብ በሐሳብ ይዋልል ነበር ። ለፍለጅ ጉልበተኛ ደጃዝማች ካሣ ከሴታቸው በራፍ ድረስ ለተት ብሎ የገባላቸውን ጦር ዙሪያውን አስከበረው አንድ በልቻው ጤፍ ሲቆሉት ዋሉ ። ለጋፋሪ ለሉላም ከራሳቸው አሸከሮች ሌላ በርካታ ወታደሮች ተጨምረውላቸው በአንድ አትጣጫ አሰልፈው ሲዋጉ ዋሉ ። በመጨረሻም በለሰ ቀናቸውና ራሳቸውን አጼ ተክለ ጊዮርጊስን ግርከው ለደጃዝማች ካሣ አቀረቡና ፡

“ጉጉ” ግራዚ ከነበረው የጸደቁ ለሸር ለሉላ ወንድ! ከነሩስ የፈጠነ ይወንድነቱ የተማመነ ከንፋ ቁርቱ እንዳንበላ ለጠፋት ሠፈር የሚያገላ ሩት... ሩት... አጻራ...”

ብለው ተከራውን ላይጠርሱ ሲታ ተናጋቸውና ከጋታቸው ራት እንደ ተገፈረኩ ዐይኖቻቸውን አፍጠው ዘም ሲሉ ፡ ጋታቸው በጽደቁ ካሣ ለሰጠርተው ቀጋቸውና የእንግሊዝ ጦር አዝማች የነበረው ጀጌል ናፒዮር ከሰጣቸው ዐላት ሲዋትርር ጠመንጃዎች እንዲን ሸለጡዋቸው ።

ለባ ጸደቁ ካሣ የእጋታቸውን ባል አጼ ተክለ ጊዮርጊስን እጅ ከጨበጠ በኋላ ፡ በድል አድራጊነት ወደ ሙቀሉ እንደ ተመለሱም ለሉላን ከአጋፋሪነት የሻለታነት ግላረገና ደገገላ ፈረሰ “አባ ነጋ” ብለው ወደሙ ዐላተኛ ሸለጡዋቸው ።

ከዚያ በኋላ የሉላ ዘና ፡ የሉላ ጀገንነት ከባልገና ለርካያ ገቢ ወጥቶ ከለባ በጽደቁ ገዛት ዐልር በመረብ ምላሽ ከተከዘ ግደ ከጥራሪ ወዲህ ዐባይን ተሻገር ግስተጋባት ጀመረ ። ከእረኛ እስከ መኳንንቱ አዝማሪዎች የሉላን ጀገንነት ግወደ ስና ግጥሰ ሆነ ።

“ጉጉ” የግራዚ ከነሠራዊቱ እንደምን ብርቱ ነው ለሉላ እግሉት የጉጉ ሠራዊት ዐድዋ ድረስ መጣ ለሉላ ቢገጥሙ ብትገትኑ ወጣ! ዐይኑ ለነጣጣሪ ለገሩ ተወርጥሪ ለሉላ ለይደለም ዐይኑ ጉጉ ለሳፋሪ እንደምን ትከራ ለሉላ እናትህ እንደምን ትከራ ለሉላ ግሊትህ ጉጉ በጨበጠው ባያሉ ከንድህ ።

እየተባለ በየጊዜው፡ በየወንዙና በየሥርተ ሴት ይዘረዝሩ ጀመር = በዝብዝ ካማ አሉላ ከእጃቸው እንዳይወጣ ያተከሩበት ጀመር = የትርብ ቤተ-ዘመድ ፈለገው እጅዋን ለአሉላ በተተው ከንግድ ወንድነቱን ለአልጋቸው ግጠናከሪያ ግድረግ ዋናው ምኞታቸው ሆነ፡ በዝብዝ ካማ የአሉላን ወንድነት በሚመኙበት ወትት ደግሞ መምህር ወልደ ጊዮርጊስም የአሉላ ዘር ከተንቢን እንዳ ይወጣባቸው ሲሉ ከባሻይ አንግዳና ወይዘሮ ገረዳ ጋር ተመካከረው በግብርናቸው በመላው ተንቢን የታወቁ የነበሩትን የባሻይ ገብረ መስቀልን ልጅ ብትወጣ ገብረ መስቀልን አጋቡ፡

በአሉላ ጀግንነትና በግዕረግ እድገት የባልገዳ አርአያ ባለ ጌላች የበዘቁትን ያህል የአምበሱ ሕሊናም በአሉላ ጋብቻ የተ ነጣ ቆለለ፡

ደጃዝማች በዝብዝ ካማ፡ አፍለኛው ጉልበታቸውን በአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ላይ ሞክረው ያ-ሁሉ ሠራዊት የተላለቀበትን ዘውድ ከደፉ በኋላ፡ ሻለቃ አሉላንም የሊጋባነት ግልገግ ሰጧቸው = ቀጥለውም ሠራዊታቸውን በጉደለ አሟልተው ባደላደሉ በኋላ ግዛታቸውን ለማደላደል በየአውራጃው ሲነሡ የነበሩትንም ተቀናቃኞቻቸውን ለማንበርከክ በየአውራጃው በሚዘዋወሩበት ጊዜ ሊጋባ አሉላም በግንባር የሚሰለፉ የጦሩን ገፈታ ቀድመው የሚቀምሱ ሆኑ፡ የአሉላ ከንድ መጠጠር አጼ የሐንሰን የሚ ያሰመካ እየሆነ ቢታይም፡ የባልገዳ አርአያ ባለሟሎች ብቻም ሳይሆኑ ራሳቸው አርአያ ድምፁ ጭምር ጥላቸውን እያጠነቡት ሕዱ፡

ጀግንነት፡ ቆራጥነትና ታማኝነት ለአሉላ ብርቱ ጠላቶች የግፍራታቸውን ያህል፡ አጼ የሐንሰም በሀገሪቱ ውስጥ ከተነሡ ባቸው ተርካካሪዎች ሌላ የውጭ ጠላትም እጁን ይዘረጋባቸው ጀመር = በዚህም ምክንያት ጥንካፊያቸውንና ቆራጥነታቸውን የሚያሳዩበት የንጉሠ ነገሥትነታቸውን ብርታትም ለውጭው ተጋ ፈና ለውስጡ ተቀናቃኝ የሚያረጋግጡበት ወሳኝ ወትትና ምዕራፍም በአቅራቢያቸው እንደ ገና ተከፈተ፡

“የጉራው አንበሳ”

በ19ኛው ክፍለ ዘመን ላይ በሰሜን ኢትዮጵያ ተደጋግሞ የደረሰው የባዕድ ወረራ አገሪቱን ከከፍተኛ ፈተና ላይ የጣለ ነበር፡ በውስጥ የነበረው የእርስ በርስ መከፋፈል ለውጭው ወራሪ ምቼ ዘር እየከፈተ ከዐሥራ አምስተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ በመጀመሪያ ቴርከች ቀጥሎም በ19ኛው ክፍለ ዘመን ላይ ግብጽች ወደ ሀገሪቱ ለመግባት አንዲችሉ ረድጓቸዋል፡

በተለይም ግብጽ በዐባይ ወንዝ አዋሳኝ የሚገኙ አገሮችን በቁጥጥር ሥር ለማድረግ በነበራት ምኞትና ዕቅድ ውለት ጊዜ በጉንደር በኩል ያዘመተችው ጦር በቋረኛው አባ ታጠቅ ካማ እጅ እየተወቃ ብትገትኑ ከወጣባት በኋላ የቴዎድሮስን ዘመነ-መንግሥት ፍጻሜ አድፍጣ ስትጠባበቅ ቆይታ ነበር፡

ቴዎድሮስ ሙተው ተክለ ጊዮርጊስና በዝብዝ ካማ እርሱ በርስ ተዋግተው በዝብዝ ድል አድርገው ከነገሡ በኋላ ደግሞ በሀገሪቱ ውስጥ ይታይ የነበረው የመኳንንት ፋክከር አመች ዋና ስለታያት፡ ግብጽ እጅግ የታጠቀና የተጠናከረ የጦር ኃይል ወደ ኢትዮጵያ ለማዝመት ወሰነች፡ በዚያ ዘመን ደግሞ ራሱዋን ግብጽን በበላይነት ይቆጣጠራት የነበረው የእንግሊዝ መንግሥት ስለነበረ፡ የራሱን የትኝ ግዛት ፍላጎት ከግብ ለማድረስ ሲል ኢትዮጵያን በመውረር ጽኑ ፍላጎት የነበራትን ግብጽን ግጠናከር ማደፋፈርና ማስታጠቅ ዋናው ጥሪቱ ነበር፡

በዚህም መሠረት የግብጽ ጦር ከአውሮፓ አገሮች ልዩ ልዩ ዘመናዊ መሣሪያ ለማግኘት ከመቻሉም ሌላ፡ ከአውሮፓ፡ ከአውሮፓና ከቴርከም በተመረጠ የጦር ሰላት ባለሙያዎችን የሠለጠነና የሚመራ ለመሆን ቻለ፡ ከዚያም የላቀ ደረጃ ላይ

የደረሰ በመሆኑ ወደ ኢትዮጵያ ያዘመተውን ወረዳት ይመራ የነበረው በጦር ግደኞችና በአለጋ ወራሹ ነበር።

የገቡ ቀዳላ እስግኤል የወረዳቱን መኮንኖች በብዙ በአካባቢያት ወታዊ ዕኔታ እየዘረዘረ ሲያስረዳ፡ “በሐዘቦች ገነዞችና መኮንኖች መካከል የነበረው ጦርነትና መኖሪያ እውቀት በሐሳባቸው እንግልጽ በጸረ-ሰላም የሚሠራ ጦር አዋጥተው እስከ ሀገሪቱ እያወረደች ድረስ ለመግዛት ቸለው ተያደርሰው አስረዱት የነበሩትን ዜጎችና አስረዱት ለመመለስ ቸለዋል” ብሎ ከረቱ የነበረውን ዘታብን እንደነገረ ሲመለከት ቆይቶ እንደ ግለታቸው ሲመለከት የነበሩትን ዋናዎችን እንደነገረ ገብጥሞ ገንጥሎ ለመተዋወል፡ “እኛም በዚሁ አጋጣሚ የተነሳ በትርቡ በጉሰና መተግ የሚባሉትን አካባቢያት ለመያዝ ቸለናል። ግሥገሞችም በዚህ አይነት ግሥገሞች ገጥተን የሰሜኑን ግዛት መያዝ አስፈላጊያችን ሆኗል። ወዳጆችን የገርገር መንገደኛና የጥቅም አገራችንን አራኩል በይዘን እንደ ጸፋለን፤ የጥቅም ገዢ የጊዜያዊ የጥቅም ገዢ ራስ አላል ለየሐገሱ አገገሞች ባለዋል። በዚሁ ሐሳባቸው እንዲተላለፉት እኛም እንገፋፋቸዋለን። የጦር መሪያም እንደ አስፈላጊነቱ እንዲያገለግልን። በጥቅምና በጥላቻም እንደ አገገሞች የጊዜ ወይም እኔ ልንገዛ የጊዜ ባላባቶች ገደቢያ አካራጪው መሪያና ሰው በመሰብሰብ ላይ መሆናቸውን መንገደኛ አረፋል።”

“እንዲያውም ከሆነ፤ ይህ ዕኔታ የሐገሱን ክብርቱ ረተና ላይ ይተላለፋል። በዚህ የገዢነትን የሐይነት ለግረጋገጥ ሲል ወደ መላክ አገር መዘመቱ የገጥሞረጥረኝ ነው።”

“የኛ መላክ ዕድል ጉልተ የሚታየኝና የሚጠራንም ከዚህ ላይ ይመስለኛል። ይህን አጋጣሚ ግላላና የሐዘንና የወደረት መጥታትና ከመረብ ወንዝ ወዲህ ያለውን አገር በአስተካከል መያዝ አልብን። ይህ ዕኔታችን ሲገዛ የወይዘሩ ወንድና የጥቅም ባሕር ወቅጥጥረን ሥር ይሆናሉ። ይህን ዕድል ገደብተን ለግዛቱና ለግዛቱ ሐሳብ ይሆናል።”

“በተለይም በይዘታችን ሥር በሚገኙት ከላይ በጠቀስኳቸው ቦታዎች የሚገኘው ሕዝብ የገዢነትን ተከታይ በሆነ፤ ወደረት ለመግባት በጥናደርነው ገዢ ተባባሪያችን እንዲሆን ለግድረግ ያስቸላል። በሌላውም አካባቢ የሚኖረውን ሕዝብ የኛ ተከታይና ደጋፊ ለግድረግ ለባላባቶችና ለገዢነት አስቆፍ የተቻለውን ያህል ለሥራ ግድረግና በወዳጅነት ግንኙነት ረብ ተገቢያችን ይሆናል። በዚህ የሐሳብን አገራችን በቀላሉ አቅንፈን የሰሜኑን ያበሻ ግዛት መያዝ እንችላለን” አለ።

የቀዳሱን ገንጥሮ ከዳመጡት የጦር አስቆችም ለገዱ ተነሥቶ፤

“አሁን እንደ ሰግነው ከሆነ ገንጥሎ የሐገሱ ብቸኛ ሆኗል ግለት ነው። ይህም ሀይታው ለኛ በፋን ከፍት ሊያደርገን ይችላል። ነገር ግን ከዚህ በፊት እንዳደረጉት አበሾች ሌላ የውጭ መንግሥት እርዳታ በተለይም ከክርስቲያን መንግሥት ጋር በጥንቃቄ ያደረጉ እንደሆነ ከብርቱ ችግር ላይ ይጥሉናል። በቀርቆ ላይ የደረሰው ውርደት እንዳይደርስብን መጠንቀቅ ይኖርብናል...” ብሎ ገንጥሎን ላያጠቃልል ቀዳሱ እስግኤል በቁጣ ጦር።

“ለማንነት ውሻ! የመተግን የጥቅምና የደንክሉን አካባቢ ከያዝነው ከውጭ የሚኖረው ገንጥሎ በየት በኩል ይሆናል! ብለህ ታስባለህ? የወታደር ወይና ስልት የጉደለህ ወንድነትህ የግያስመክ እንዳንተ ያስ የጦር መኮንን በግብጽ ጦር ውስጥ መገኘት የለበትምና እንገንባለን ለሰይፍ ዳርገዋለሁ” አለና በወታደር አስይዞ ወዲያው እንገብን አስቀላው።

ከዚያ በኋላ፤ በዚያች የፍጥጫ ሰዓት ታላ የተነሳሰ አንድም የጦር መኮንን አልነበረም። በተሰጣቸው ትእዛዝ መሠረት ወራጃቸውንና መሳሪያቸውን አዘጋጅተው ወደ ኢትዮጵያ ዘመቱ ቀዳሱ እስግኤል ባወጣው ዕቅድና በሰጠው ትእዛዝ መሠረት የተበጸ የጦር መሪዎችና ባለሥልጣናት ለገዢነትና ለገዢ መሪዎች የግድረግ ስም ገንዘብና ልዩ ልዩ ገደብተን እየሰጡ እስከ ደጋው የሐሳብን ግዛት ድረሱ። በጥርካር መዘንጋር የሚሠራ ጦር ደገሞ በአውላ በኩል ዘመተ። ይሁን እንጂ ሀገሪቱ

እጆታን ዘርግታ አልተቀበለችውም። በወቅቱ የሐግሴን ገዥ የነበሩት ደጃዝማች ገብሩ የነበሩባቸውን የግል አሽከርቶና ጭፍ ሮች እንደዚሁም የታወቁ ጀግናች አበልፈው በቀሪጥነት ገጠ ሙዋቸው። ጻፋ ግን ሩቡዋን እትየድጋን ለመያዝ በሚገባ ተዘ ጋጅተና ታጥቆ የመጣው ወራሪው ጦር አሸነፋቸውና በደቀ መሐሪና በጉራሪ በሀዘዋ በኩል ወደ ጉንደት አምርቶ ጉንደትና አዲሳ ሩረስ ዘልቆ ገብቶ ምሽጉን አጠናክሮ ሠርቶ ለጦርነት አመቺ የሚሆኑ ቦታዎችን ያዘ።

አዲ የሐንበ፡ የግብጽን ጦር ድፍረት እንደ ሰሙ በዝምታ ሊጠባበቁት ተርቶ ውሰው ለማድረግ የግድግዳቸው ሆነ። እርግጥ ነው በዚያ ወቅት በሸዋ ንጉሥ ምኒልክ፡ በጉጃም ራስ አፋል በተተናቃኝነቱ ጸንተውበት “ዘውድ ለኔ ለኔ” የሚባሉበት ስዓት ስለነበረ፡ አዲ የሐንበም ከተቀናቃኝታቸው ይልቅ ፈታ ቸውንና ሐሳባቸውን ያዞሩት ወደ ሀገሪቱ ጠላት ሆነ። በዘውድ ተክክር የኢትዮጵያ ክብር መደፈሩና ሕዝቡን በጠላት እጅ መግባት የሚያገነፈግፍ ጥቃት መሆኑን ስለአመኑበት ለጦርነት ተዘጋጁ። በጉናቸውም በወቅቱ የታወቁት የጦር አለቆች እነ ራስ አርአያ፡ ራስ ባርያው ገ/ጸድቅ እንደጃዝማች ገብሩና ወልደ ሚካኤል ተሰለፉ።

የከተት ዐዋጅ አስነገረው ሠራዊታቸውን አሰክትተው የጦር አለቆቻቸውንና መኳንንቶቻቸውን ሰበሰቡና፡

“ልጆቼ ወዳጆቼ አዳምጠኝ፤

አትግችን መከፋፈሉን፡ ሐሳባችን መዋሰሉን ተረድቶ ይኸውና ግብጽ መላውን የመረብ ምላሽ አገራችንን ይዞታል። የሀገሪን መደረር አላይም። አልሰማም። ፊቱንም ወደ መኻል አገር አላዞርም። ዛሬ እኔን የከዳው ሁሉ ነገ ዕዳውን እያንዳንዱ ለየብቻው ይሸከመዋል። እንግዲህ ልጆቼ ወዳጆቼ ምን ትመ ክፋጥላችሁ? ሁላችሁም እንደ ታያችሁ ንገሩን” ብለው ምክርና ሐሳብ ጠየቁ።

በዚህ ጊዜ ባልገዳ አርአያም ተነሡና፡

“የምንሊክንና የአዳልን ማፈንገጥ ቀደም ብለን በውቀነዋል። ያከረፋበትንም ምክንያት አላጣነውም። በሆንም የሀገራችንን መደረር ዘርዘረን ሁነኛ ሰው አንልክባቸውና ሲሆን ሲሆኑ ሁሉቱም እንዲደርሱልን፤ ያሰቢያ የሚሆነውን ያህል እርዳታ እንዲልኩልን እንጠይቃለን። የእነርሱንም ሐሳብ እስክናገኝ ልን ዘጋጅበት ይገባል” ብለው ተቀመጡ። ቀጥሎም ደጃዝማች ኃይለ ማርያም ተነሡና፡

“አሁን ጌታ ባልገዳ የተናገሩት ማለፊያና ተገቢም ነው። የንጉሥ ምኒልክንና የራስ አዳልን እርዳታ ብቻ ላይሆን እነርሱም ራሳቸው ከነሠራዊታቸው መጥተው እንዲረዱን ጌታ ባልገዳን ብንልክባቸው የሚገባ ሆኖ ይታየኛል፤ የእነርሱን መልስ ካገኘን በኋላ የመጣብንን ጠላት እንገጥመዋለን” ብለው ተቀመጡ።

ከሁለቱ ታላላቅ መኳንንት ቀጥሎም ሌሎቹ እየተነሡ ሐሳ ባቸውን ከአሰሙ በኋላ ንጉሠ ነገሥቱ አጋፋሪያቸውን በጥቅሻ ጠርተው ትእዛዝ ሰጡት። አጋፋሪውም ጮክ ብሎ፡

“ሊጋባ አሉላ እርሰዎም ሐሳብዎን ይናገሩ ይባላሉ” ብለው የንጉሠ ነገሥቱን ትእዛዝ አስተጋቡ። ከዋና ዋናዎቹ መኳንንቶችና የጦር አለቆች በስተኋላ አደግድገው ቁመው የነበሩት ሊጋባ አሉላም ወደ ንጉሠ ነገሥቱ ፊት ሰፊት ጠጋ ብለው፡

“እንዴት ለጠላት ጊዜ ይሰጣል? እኛ ወደ ሸዋና ወደ ጉጃም አግላጅ እስክንልክ ጠላት መደላደልና መክበብ ይጀምር የለም? የሀገራችንን መደረር ሰምተን ውላን ማድርም አጭባቢ ነም ነበር። ግብጽ ያን ሁሉ አገር አዳርጦ ከደጃፋችን እስቲ ገባም መቆየታችን ተገቢ አልነበረም። ለነገር ለነገሩ ግን ወደ ንጉሥ ምኒልክና ራስ አዳል መልእክቱን እንበደድ። አገር ተደረረ ብለን እንላክባቸው፤ ይህን ሰምተው ካስቻላቸው እኛ ምን ትገረን? አድረው ውሰው ያገኙት የለም? እኛ ግን ዛሬውኑ በንዘምት ይታየኛል” ብለው ለጥ ብለው እጅ ንጉሠተው ወደ ነበሩበት ተመለሱ።

ደጃዝማች ኃይለማርያም እንደ ገና ተነሡና፡

“ይህ ቅከላ አይታዩም፤ ትላንትና ከወንዞችን ድረስ የመጣውን የአጼ ተክለ ጊዮርጊስን ጦር ድል አድርጎልታል ብለን ነፃ በቅከላ ከባሕር ግዳ ከመጣውና ብዙ ሠራዊትና መግሪያ ከያዘ ጠላት ጋር ብቻችንን ብንገጥም፤ ለሀገር ታላቅ ውርደት ይሆናልና ይታሰባበት” ብለው አጅ ነጥተው ተቀመጡ።

በዚህ ጊዜ ሊጋባ አሉላ ሲቋጠጠውና ሲወራው አጼ ዮሐንስ ተመሰክቷቸውና፤

“አሉላ የምትሰጠው ምላሽ እንዳለህ ተናገር” ሲሉባቸው አሉላ ፈጠን ብለው ከአጼ ዮሐንስ ፊት ቆሙና መላ አካላቸውን አስቆጥተው፤

“ትላንትና የአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ጦር ከወንዞችን ድረስ መጥቷን ዐውቆ ነው የግብጽ ጦር ዛሬ ከበራፋችን ድረስ የመጣው። እንግዲህ የምንታገሠውላ ከአሊጋችን ላይ እስኪወጣ ነው! ንጉሥ ምኒልክና ራስ አዳልስ እንመጣም፤ እርዳታም እንልከም ቢሉ ልንሸሽ ነው! ወይንስ ጦርነት ልንገጥም ነው! ዙር ዙር ዕዳው ዕዳችን መሆኑ ላይቀር ለጠላት ጊዜ መስጠት ትርፋ ምንድን ነው? እኔ ጌታዬን እከተላለሁ። ከፈቀዱልኝና ካዘዙኝም ቀድሜ እዟቸውለሁ። የፈራ ይትር ከፈለገም ሸዋ ሒዶ ይጠህ ይግፀን።

‘ሀገር ተደፍሮ፤ ወገን በጠላት አገር ወድቆ፤ ‘የወንድ ልጅ ያለህ! የወገን ያለህ!’ እያለ እየሞሽ ውሉ ግደር ይባስ ብሉ ደግሞ ጉጃዎና ሸዋ ሒዶን ርዳታ እናምጣ ብሉ ግብብ የቀምጡት መሆን ነው። ዛሬውኑ መረብ ወንዝ ገብቼ ልደር እዘዟኝ ጌታዬ!” አሉና ራት ብሉ ቁም ከነበረ አሸከራቸው ላይ መግሪያቸውን ነጥቀው ከአጼ ዮሐንስ ፊት በርከከ ብለው፤

“ተዚያ ተነጥተው እዚህ በደርሱ የበዛብዝ አሸከር ይበቃል እሱ ጥበቡ ቢመጣ አገር አጽርሎ ነገ ይመለሳል ዐፈናን ግጦ አገር ተደፍሮ ወገን ያለትላል ያስቆጣል እንጂ መቻ ያስመክራል

ትዕግሥቱ ይበቃ ተነስ ዮሐንስ
በጥበቡ ሠፈር ግባና ተደስ
ከፈትህ ልትደግ እዘዟኝ ዛሬ
ላሳይህ ጥበቡን አነባብረ
ነፃ ዕልል ትበል ትኩረ አገረ
ንጉሥ ግራኪ ከነዘውዱ
የበዛብዝ አሸከር አሉላ ወንድ።”

ብለው ርክረው ከንጉሠ ነገሥቱ አገር ሥር ሲንበረከኩ፤ “ተነጥ ከዐይን ያውጣህ! ይባርክህ” ብለው ከኋላቸው የነበረውን እንግሥት ጠመንጃቸውን ከአሸከር ተቀብለው ሸለጡባቸው።

ከዚያ አኳኑትሉ የተነገውን ርክረ ሁሉ፤ ዮሐንስ ከምንተ ፍፍረት እንጂ ከልብ ፈንቅሎ የወጣ በላልሆነባቸው፤ ለአገደጥ መላንንት በባራ ለንጥር ሳይሰጡ ተሩ።

አጼ ዮሐንስ ዝግጅታቸውን ከአጠናቀቁ በኋላ የጦርነት ወጥቺ ሲናገሩ፤

“ያገረ ሕዝብ ሰግገ

በወሉ በዚያምደር፤ በጉጃዎ፤ በጃዎ፤ በዳር አገር ያለህ ሁሉ ሰግገ፤ የእርሱ-በርሳችንን መጋጨት አጥንቶ ጠላት እስከ በራፋችን ድርዕል። እኔ እንደሆንኩ እምነቱ አንዲት ናት። ነፍሴም አንዲት ናት። በጌደውቱ ተግግረን መደረርና መጥፋት አላይም፤ አልሰግም። እኔን ጠልተህና ንተህ አገርህን አወደረህ ዝም ቁትል በሥጋህ ትውልድ፤ በነፍሱህ እጥረትህ ለእንደሚ ረርዱባህ ዕውት፤

ሀገርህን ቤት ንብረትህን፤ ርስትህንና ግላትህን፤ የግሪያው ፋው፤ የጥሰጥን ጦር ለገጥሞ ልጃለሁና ተኮተለኝ። እኔም ብወ ድት የጉባህ አለቃህን መርጠህ ተዘላክል። ይህን ቃል ስም ተህ እንገልልጥህ የሆንክ ዑሉ እንተም ዘርህህ ርጉግን ውነ” ባለው ነበር።

እዚያ “ለሁሉላችሁ ግጥና ለገገው ነገሥቱ ክብር የገደለ ወደ ርጉም ይወገን” ባለው አወገዙ። ከዚያ ይኋለፍ አጼ ዮሐ

ብለው ርክረው ሲሄዱ፣ አዲስ የሐንሰ ከተቀመጡበት ተነሥተው አሉላን አቅፈው ሳሙዋቸውና ታተቀውት የነበረውን ሽጉጣቸውን ከወገባቸው ፈትተው ሸለቆዋቸው።

ተገለፀው ደጃዝማች ወልደሚካኤል የሚረከቱትን መግሪያ ዙሉ አሸከመው ስናደራቸውን አቋምጠው ይዘው ከአዲስ የሐንሰ ፊት ተገብረዘኩና፤

“ወዲህ ሐግሴን የጀግናች ጀግና
ባጭር ታጣቂ ባለጉተና
አልቀረም ጠላት አገረን ደፍር
በሠራው ምሽግ አልዋለም አድር
የበዝብዝ አሸከር የበዝብዝ ወንድም
ግብጥ አባራሪ ገድም ለገድም
የበዝብዝ ታግኝ የበዝብዝ ሱሌ
ጠላት ሰባሪ እንደ ብርሐኑ”

ብለው ሲጭኩና አዲስ የሐንሰ አቅፈው ሳሙዋቸውና የራሳቸውን እንግት፣ ሸለቆዋቸው = ከዚህ በኋላ አዲስ የሐንሰ የጦር አለቀቅና መኳንንቱን ስብሰቦው ምክር አደረጉ = የስብሰባውም ፍሪ ነገር በሠራዩና በሐግሴን ሠፍር የነበረውን ርዝራዥ የገብሰ ጦር ጠራርጎ ለማስወጣት እንዴት እንደሚቻል ስልት ለማውጣት ነበር = በዚህ ጊዜም ሊጋባ አሉላ፤

“በደጋው ክፍል የሠረረው ጠንካራ ጠንካራ ምሽግ ሠርቷል = በሩት የሚከላከል መግሪያም ጠምዷል = የውሃና የስንቅም ችግር የለበትም = ስለዚህ አሁን ፈታችንን ወደ እርሱ ብናዘር ከጭን ተሉ ብዛት የተነሣ አጠንክሮ ሲወጋን ይችላል = ይሁንና መቼም ቢሆን ከእኛችን ሊያመልጥ አይቻለውም = በበጉሰና በምቱዋ የሚገኘውን የገብሶን ጦር ገሥግሠን ብንገጥመው ግን ሥሩን ነቃቅለን እንጥለዋለን ግለት ነውና የጀግናችንን ወኔ ሳይበርድ ወደዚያው ብናመራ የሚተካም ቢኖር ሳይጠናከር እንደር ስበታለን = እንደኔ እንደኔ ከሆነ በዚህ ብንለግግና ጉዞውን በአስቸኳይ ብንጀምር ይቻላል ይመስለኛል” አሉ።

“እግዚአብሔር ይባርክህ የሚገናኝ ሐሳብ ነው” አሉ ራስ ባርያውም ቀጠለ አድርገው = “ለመሆኑስ ፍበጉሰና በምቱዋስ

ምን ያህል ጦር እንዳስቀመጠ የታወቀ ነገር አለ!” ብለው ባልገኛ አርአያም ጠየቁ።

“ይኸ እያስቅጋረንም በጥቂት ቀናት ውስጥ ልንደርስበት እንችላለን” አሉ ሊጋባ አሉላ።

አዲስ የሐንሰ፣ በዚሁ ጉዳይ ላይ ከየመኳንንቱቹና ከየጦር አለቆቹ የተሰነዘሩትን ሐሳቦች ከአዳመጡ በኋላ፣ ግራ-ቀኙን እየተመለከቱ፤

“ሐሳቦችሁ ሐሳቤ ነው = እንዳላችሁት በጉሰንና ምጥዋን ነቅተን መጠበቅ ይገባናል = በተለይም ምጥዋ ጉርሮአችን ናት፤ ፍጡር የሆነ ሁሉ ጉረርውን ከታነቀ እስትጉፋስ አይኖረውም = በዚያው ያልቀለታል = ልብ-ብላችሁ እንደሆነ ጠላታችንም ዋናው ዓላማውና ሐሳቡ ይኸው ነው፤ የኛን ጉረር ለማነቅ ነው = ይህንኑ ሐሳቡን በመረዳታችንም ነው፤ ይህ ሁሉ ትንቅን ቅም ለዚሁ ነበር = ዛሬ እንደ ተሞከረው ሁሉ ነንም እንዳይደግም ከወዲሁ ነው መሸቀዳደም = እንግዲህ በዚሁ ሐሳብ ወደ በጉሰም ሆነ ወደ ምጥዋ ብንዘምት የሚደርሰውንም ጉዳት አብሮ ማየት ተገቢ ነው = ምክንያቱም በምጥዋ በርካታ የውጭ አገር ሰዎች ይኖራሉ፤ ጠላት ስንፈልግ እነርሱንም አብረን መውጋታችን ነውና እስቲ ምክሩበት፤ እነነጋርበት” አሉ።

በዚሁ ጉዳይ ምክክር ከተደረገበት በኋላ፣ ወደ በጉሰም ሆነ ምፅዋ የሚደረገው ዘመቻ ለሌላ ጊዜ ተላልፎ ሐግሴን ላይ እንደ ታግኝና ጠንካራ ሰው ተመርጦ የጦር አበጋዝ እንዲሾም ተባለ።

አዲስ የሐንሰ በተደረገው ምክክር መሠረት ሊጋባ አሉላ ሹም እንዲሆኑ ሹሙዋቸው።

በዚህም ሹመት የተነሣ በቤተ—መንግሥቱ ታላቅ ጉርምርም ታስተጋባ = በተለይ ልጅ ደበበና ደጃዝማች ወልደሚካኤል ከቅሬታና ከጉርምርም ታም ዐላፊው ተቃውሟቸውን በግልጽ አሰሙ።

«ለእንደ የገበሬ ልጅ የሮ ልቦንነትን ያህል ደው
እንዴት ይሰጣል! ከሙከራነት የበለጠ የግ ሞረጃ ገን እነዚህ
ቃላት ከቤተ—መንግሥቱ ገቢ ወተተው ትግራይን ለሌሊው
በመላዋ ሊተየዱ እንዲያስተጋቡ ሆነው ገዛላቸውን ደውረው

በተለይ ደጃዝማች ወልደ ሚካኤልግ፡

«እነዚህ ነው እንደ የታገለገውና የደከሙት? ዘሬን እያወቁ
ሥራዩን እያዩ እንዴት በእንደ ገበሬ ልጅ «ታዘዘ» ብለው
በላዩ ላይ ይሰጣሉ? በገርቡስ ሥር እንዴት ተቆረጥ ይሉኛል!
ካሉም ከመሰላቸውም መኛስ የግ ያደረጋል! የአገራችንን በሪየ
እንደሁ ያደገውበት ነው! ይውቀዋሉ! ብለው ተከዙ = ይህ ወሬ
ከገንባ ነገሥቱ ጆሮ በመደረሰው የግሪኮችን የሮ መሣሪያ
ሁሉ ለሮ ለሰጋቢ ለሊጋቢ አሉላ እንዲያስረክቡ ታዘዙ = ከዚያ
በኋላ ደጃዝማች ወልደ ሚካኤል ከአጼ ፍላጎት ጋር ሆኖና ደርባ
ሆኑ = ጉንደት ላይ መኛት የነበረው የገበሬ ሮ በጥቅምት ወር
ድል ከሆነ በኋላ በታገሣሥ ወር ላይ ደግሞ የተዋረደ ከባሉን
ለመመለስ ቢል እስከ ሻዶ ሺህ የግንጦት ሮ እጅግ ዘመናዊ
መሣሪያ ታጥቆ ምፅጥ ገባ = ምፅጥ እንደገና በመያዝ ለጸ
ፍላጎት እጅግ ተናደዱ = ምፅጥ ለገንባ ነገሥትነታቸው ጽና
ትና ቁርታት የሮ መሣሪያ የግንጦት ሞያዊ ሰራተው
ነበረችና ሊጋቢ ለሉላ ዘግጅታቸውን አጠናቀው ከመቀሌ ወደ
ሐግልን በመሻገራቸውም በላይ በፊት ምፅጥ የደረሰው የግ
ቆላ ሮ ገሥግሥ የመረባን ወንዝ አካባቢ ያህ = በዚህ ጊዜ ለጸ
ፍላጎትም ሌላ ወሬ ደረሰቸው = እነዚያ ወልደ ሚካኤል ሁለት
ሺህ ሮ እስከትለው ለግብፅ ሮ ገቡ = » በዚህም ነገር እጅግ
ለህት = በጥቅምት ወር በተደረገው ሮርነት ለህገቱ ነጻነትና
ከብር ተሰልፎ የገበሬን ወር ያርገባቸው እንደ ወልደ ሚካኤል ያለ
ጀግና ወሎ ሳያደር በታገሣሥ ወር ከነሙራዊቱ ለጠላት እጅን
ሲሰጥ በግብፅ ሠረር ደለታ! በፍላጎት ሲተ—መንግሥት ደግሞ
ቅሬታንና መትን ለስከተለ =

«በእነዚህ ወልደ ሚካኤልን ለመመለስ የግ የግሪኮች
ሥራ አለ! የግ ታስባላቸው! ብለው ለጸ ፍላጎት መከላከል
ያቸውን የክር ጠየቁ =

«የፍላጎትን ካሳና ላንታ ወርወር የገበሬን ጥባቂ እጥ
ልቆ የፍላጎትን ገቢ ጠልቶ ሆነና ከደተ ከሐደ በኋላ ትላ
ንት የወጋውን ጠላት ሳሬ ግረኝ ብሎ ከገባለት በኋላ የግ
የግሪኮች ነገር ይናፈሉ! እንዲያው በትዝብቱ ያህል ግ የአባ
ታችንን ቃል በታግኝ ሰው እንዳከበት በኋላ ትውልድ እንዲያ
ሆነ ለግለት እንጂ ፍሬ የግሪኮች እንኳ ለይመልሱም ሲሉ
ባልገዳ ለርሊያ፡

ለሉላ ተግ ብለው ተነሙና ቀጣ በተግግረው አነጋገር፡

«ይሁድሱና ፊሪኖት እንጂ ጉዳትነት የለውም! ከሙከራ
ላችን ሆኖ በገታትና በጥላቻ በግሪኮች መሥራታ ይሻለ
ናል = እንደ ወልደ ሚካኤል ቢሐድ ሐግልን እንደሆነች ሺህ
ወልደ ሚካኤል ወልደላችን! እርሱ ያሳዘነና! እርሱ ለሙሉ ለትው
ልዱ ያሳናፈራ እንጂ አገራችን ጀግና እንዲታግ ነው! ከፍ
ሐንሰሰ ቤት እስከር እንዲያጠፋ ነው! ለሁገጥ በግሪኮች
በጽጉን ያሁንብያ ፡ ትር ለይባልም አልም ልሐድና የጠላትም
ከምር ላሳይም! ኋላ ተከራም እየተግግረናቸው =

«ለመሆኑ ምን ቀረብኝ? ምን ጉድለብኝ ብሎ ነው በዚህ
በከፋ ቀን ከድቱን የሐደው! የከገንታቱ ታውቃል! ብለው ጠየቁ
ፈቃድ ሲረዱ =

«የመል ነው የጉድለው ምን ጉድለብኝ ትሰገሥት ነው የጉ
ድለው የአባቱን እገር አልነገሙት! የከፍላለችን አሳስቀረሁት! ምን
ጉድለብኝ? ምን ቀርቶበት? ለሉ ለጸ ፍላጎት እንደ መተካዝ
ባለው =

«ድነት የግሪኮችን መግሪያ ለምን እስከገ ተባልኩ
ብሎ ትር ተሰኝቶለ እንደሁ! ለሉ ባልገዳ ለርሊያ =

«ምን ያደርገልታል መሣሪያ ግክግኑት ጠላት ለላተነሣ
በት! ሁለት ሺህ ሮ መቶ ለነበውና! ደግሞም እኔ የሐንሰ የመ
ግሪካ ደሃ ለይባለሁኑ! ለነበኝ ይጨመርላችኋል! ይላችኋል
ከሐደው ነገር» ብለው ገንባ ነገሥቱ ረሳቸውን እያወሳው
ከገረሩቸውን ሲነክሱ ለሉላ ከተተመጠበት ተነሙና፡

«የጅግና ድጋ አይደሉም ጌታዬ፤ ወርቅ ትንፋሽምን ብቻ ያሰሙኝ ሳረውኑ ለገበግበበት» ቢሉ፤ ባልገዳ አርአያም እንደ አሉላ ቁጣቸው እየተናናነቃቸው፤

«ቀስ ብል አትቸኩል፤ በመጀመሪያ ወልደሚካኤልን ለመመለስ የሚቻልበትን ብልሃት ብንፈልግለት ይሻላል» አሉ በድሮው አሸከራቸው ላይ ዐይኖቻቸውን አፍጥጠው።

አሉላም የባልገዳ አርአያን ፍጥጫ ገሸሽ አድርገው፤

«በሀገር ላይ ጠላት ሠፍሮ መድፍ አነጣጥርብን የከፃና ያኮረፈ እንደት እንለምናለን? ጀግና ጥልቀ መግሪያ ተከምሮ ምን ትግርን ነው? ኢትዮጵያን ከድቀት የሐንበን አታልሉ፤ ከጠላት የተወሸቀ ሰው ሰምኖና አባብሎ ለመመለስ ግብብ ወርደደት አይደለም? ወልደ ሚካኤል ረከቃል ከእንግዲህ ወዲያ ከየሐንበ ግቢ ገብቶ ከኛ ጋር ግዕድ ሲቀርብ አይሆንለትም» አሉ የብስጭት መንፈስ እየተጫጫኛቸው። «ያኮረፈ ታርቆ ቢመለስ ጉልበት ይበረታና ጠላት ያፍራል፤ አንድነት ይጠነክራል» አሉ አርአያ ድምፁም የድሮ አሸከራቸውን በአፈጠጡ ዐይኖቻቸው እየገረፉ። «ብዙ ያኮረፈና የከፃ ሰምኖ ጦርነትን ያህል ከባድ ጉዳይ ከመግጠም ታማኝ ወኔው የጋለ ጥቂቱ ይበቃል ጌታዬ» አሉ አሉላ በበኩላቸው ለመቆጣት እየከጀላቸው። በዚህ ጊዜ አጼ ዮሐንስም ከላያቸው ላይ ሠፍሮ የነበረውን አርምም ገፈፉና። «ጌታ ግደለም የአሉላን ሐሳብ ችላ እንበለው፤ ያኮረፉትንም ሆነ የከፉትን ኢትዮጵያ ትፋረሳቸው» እኛ ግን በእምነታችን ጸንተኔን በቆራጥነት እንዘምታለን። ፈጣሪያችንም አሳልሮ ለጠላታችን እንደማይሰጠን አንተግመናለን» ብለው ወደ አሉላ ደግሞ ዘር አሉና፤

«ነገውኑ ዐዋጅ ይነገራል። ከዐዋጁም በኋላ ቀድመዝ የምትዘምተው አንተ ነህና ተዘጋጅ» ቢሉዋቸው አሉላ ከንጉሠ ነገሥቱ ፊት በርከከ አሉና፤ «እኔ አሸከርህ፤ እኔ ታማኝህ፤ እኔ ያንተ አሸከር አላሳፍርህም፤ ለጠላቱ ጀርባዬን አላሳይም፤ እጄንም አልሰጥም፤ ከብርሀን አላሰደፍርም» ብለው የንጉሠ ነገሥቱን ትልበት በመው ሲወጡ፤ «ትላንት የተወለደ ልጅ፤ ትላንትና በእጄ

ችን እያኮረሰን ያሳደግኩልኩ ልጅ ይህን ያህል የእለምሮ ብሩ ይነት፤ ይህን ያህል ቆራጥነት፤ ይህን ያህል ወንድነት ለሰጧው የሚያስጠርፍ ነው። አሁንም እግዚአብሔር ቀኙን ይሰጠውንሲሉ ባልገዳ አርአያ፤ ንጉሠ ነገሥቱ ደግሞ ቀበል አደረገና፤

«እግዚአብሔር ከንዴ» ለግጠንከር ሲል የፈጠረላችሁ ለጂሃው፤ ታዲያ ምን ይሆናል? ብቻውን ሆነ። እርሱን የመሰለሉ ሁለትና ሦስት ቢኖሩኝ ነሮ በየሰበቡ የሚያኮርፍ፤ የሀገሪን ዐፈሩዋን የሚቆነጥር ባልነበረም ነበር። ታዲያ ምን ይሆናል? ለመድጋጋትነት የተፈጠረ እርሱ ብቻ ሆነ» አሉና አጼ ዮሐንስ ትክክ ብለው ቆይተው፤ «ዳሩ እርሱንሰ ቢሆን ቀናተኛና ምቀኛ አላሰቀም፤ አላሰቀምጥ ብሎት የለም?» ቢሉ ባልገዳ አርአያ ቀበል አደረገና፤

«ይኸውኑ ነው ያበረታው፤ ያለዚያ ጥበኛ ፈዘዘኛ ይሆን ነበር። ታዲያ እንዲህ የመሰለውን ባለሙያ ካልጠበቁት የከፋ አወጃደት ይወድቃልና አንተው ጠብቀው። ጥንቱንም ላንተ ሳሳፈው ከጠበቅኸው ይጠብቅሃል ብዬ ነው» አሉዋቸው።

በጥቅምት ወር 1866 ጉንደት ላይ እንደ ሸክላ የተሰባ በረበትን የጦር ኃይሉን ከብር ለማደሰና እንከትከት ብሎ የወደቀውን የመንግሥቱን አዳም ለመጠገን ሲል ቀዲሳ እስግኤል በዚያው ዓመት በየካቲት ወር ላይ ለሁለተኛ ጊዜ በልጁ በሙሉዬ ሐሰን ፓሻ ጠቅላይ አዛዥነትና በምርጥ ምርጥ አውርጋውያንና ግብፃውያን የጦር መኮንኖች አዋጊነት የላከው ቁጥሩ ወደ ሺያ ሺህ የሚጠጋው ጦር ከአሥመራ በሰተደቡብ ዐርባ ኪሉ ሚትር ጉራዕ ከተባለው ቦታ ደርሶ ምሽጉን በሁለት ቦታ ላይ አጠንክሮ ሠራና ሠፈረ። በዘመኑ ግብፅ አምስት መቶ ሺህ ፓውንድ ስተርሊንግ ወጪ አድርጋ የላከችው ጦር በዘመኑም ተሻሻሎ የተሠራውን ልዩ ልዩ ከባድና ተላል መግሪያ የታጠቀ ነበር።

አጼ ዮሐንስ፤ በዐዋጅ ያስከተቱትን ሞረር ስቀል ጦር እዘጋጅተው በግንባር ቀደሙ አዝማች በሊጋባ አሉላ ያዘመኑት ጦር ጉራዕ ላይ ደረሰና ከመሸገው ጠላቱ ጋር ጦርነቱን ነጠመ።

ጥንቱ አንኳን፡ ከተበላው አተግሞተ በተወግረ የተሠራው ጥንቱ እጅግ ጠንካራና በቀላሉ ለጥይትም ሆነ ለወታደር የጥይታደር ቢሆንም፡ በዘመኑ ዘመናዊ የነበሩትን መድፍ፡ መትረፍስና ጠመንጃ በምሽት ውስጥ የጠመደ ቢሆንም፡ በዘመኑ ዘመናዊ የጦር ትምህርት የተግሩ አዝማች ቢኖሩትም የገብሶ ጦር የኢትዮጵያን ጀግናች ወኔና ትልጥናና ሊመክት ባለመቻሉ በገንባር ተደሙ በአሉላ ሠራዊት እንደገና ናርክስ ክሱ ወጣ = ዋናው የጦሩ አዝማችም ተማረክ = የተረፈው ተቂት ወታደርም መሣሪያውን እየጣለ የዘመናችንን ትራንታኳትር በግሪስንት ፍጥነት አየተሸተደው አመለጠ።

በዚህም ጦርነት ገብሶ ዐሥራ አምስት ሺህ የግሪሆኑ ወታደርቹን አጥታለች። በጦር መሣሪያም በኩል ሠላሳ ዘጠኝ ከባድ መትረፍለች፡ ዐሥራ አምስት ሺህ ልዩ ልዩ ጠመንጃዎች ሲግረኩት አርባ አርባ ሺህ የግሪሆኑ ገመሱችና በትሉዎችም አልተውባታል።

በዚያ ዕለት በጦርነቱ ከወደቀውና ቴጥሩ እስከ ሁለት ሺህ ያህል ይሆናል ተብሎ ከተገመተው የኢትዮጵያ ሠራዊት መካከልም፡ «የባዕድ መንግሥት ጦር አንሬን ሲረገጣት አላይም አልሰጥም» ብለው ከጦሩ ጋር ተሠልፈው ሲያጥኑ፡ የግሪሆኑ ሲገዙት የነበሩት አቡነ አትናቴዎስ ይገኙበት ነበር። ሊጋባ አሉላ፡ በገብያች ምሽግ ዙሪያ እየተዘዋወሩ የጀግናችን ራሳ ሲያሥነውም የታላት ወንድማቸውን የባሻይ ገብረ ግርያምን ራሳም ከአንድ ደጉራ ሥር ሰናድሩን ወደ ጠላቱ እንዳነጣጠረ ወድቆ አገኙት። ብድግ አድርገው ተመለከቱት። ግንባሩን ከሁለት ሳይ ተመትቷል። በደም የተበከለውን ጀግና ራሳ ዕትፍ አድርገው የዕንባ ዘለላዎቻቸውን ሲያወርዱ ወታደሮቻቸው ደረሰው ከራሳው ጋር ሲያላትቴቸው፡

«ታሪካችን ይኸው ነው። እየጣሉ መውደት ነው። የክብርና የመሥጥዕትነት ሞት ግለትም ይህ ነው። በክብር ተደመዳኑ አንኳን በጀርባው በኩል ተመትቶ እሳንህትነ፤ ብለው በገላ አሸከሮቻቸው አሸከመው ወደ ትውልድ መንደራቸው ወደ መነጂ አስመሰደው ተበሩ።

በዚያ ጦርነት የወደቁት ኢትዮጵያውያን ደምና አጥንት በዚያ ጦርነት በልብ—ሙሉነት የተገኙት ኢትዮጵያውያን ጀግንነት፡ በዚያ ጦርነት ላባቸውንና እንባቸውን ያረሰቡ ኢትዮጵያውያን ድካምና ተረት፡ በዚያ ጦርነት ለዘመተው ሠራዊት ስንት የሰነቁ ኢትዮጵያውያን ደጀንነት፡ በዚያ ጦርነት ለዘመተው ሠራዊት ምንጠ ጭነው ወገ ተደተው ያተበሉ ኢትዮጵያውያን ጭንቀትና ጥበት፡ ሁሉ ተጻፍር በገብሶ መጻፍ ልትገባ የነበረችውን ኢትዮጵያን ታድን በዘመናዊቱ ኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ እንጸባራቂውን ምዕራፍ ለመክፈት የተቻለው በዚያ ጦርነት ውጤት ነው።

ያ—ጦርነት በተለይ የአሉላን ግንነት በደባልጥ አጉልቶ አሳየ። ከዚያ ጦርነት በኋላም ነበር አሉላ ጭንቀው አንበሳ። የግሪሆኑ መግሳ ከጦር አበጋዝነቱ ላይ የተወሰደላቸው። «ልጅታ የጠላት ድገስ ግቶት አይገባም» ብለው የግብፅ ጦር በመጀመሪያ ገጥመው እንደ ባታተኑት በራሳቸው በገጥሞ ነገሥቱ የግራራው የኢትዮጵያ ጦር ከመድረሱ በፊት ባሰገኙትም ጭጭት በአጼ ዮሐንስ ዘገድ ልዩ ተወዳጅነትና ተደግጭነት አጥኝተውባታል።

አጼ ዮሐንስ ከጉራፊ ጦርነት በኋላ፡ ሐግሊን ውስጥ ሰነባብተው ወደ ዐደጥ ተመልሰው መኳንንታቸውንና የጦር አበጋዎቻቸውን፡ በዐጥጅ የከተውን ጥረር ስተል ሠራዊታቸውን ሰበሰቡ።

«እነዚህ ጦርነት ከወሉ፡ ከዚያም ድር፡ ከጉጃምና ከጃዋ የወጣቸውን ጀግናች ቆራጥነት ትውልድ የግይረላው ነው። ከእነግላህ ወዲያ የአንሬችን በሩዋ ሲደረር እናንተንም ልጆቻችንም ትጠራላችና ችላ እንዳትሉጥት አደራ፤ በመሬት አደራ በሐግዬ» ብለው ኢትዮጵያን ለኢትዮጵያውያን አደራ ሰጥተው ሠራዊታቸውን አሰናበቱ።

ጥንቱ አንኳን፡ አጼ ዮሐንስ ገንደትና ጉራፊ ላይ የገባደገው ሠራዊት ዕለት ጊዜ ጦርነት ገጥመው ድል ሲያደርጉትም፡ ገብያቸውን ለራሳቸው ለግንጥት በአገላገሉ ቦታዎች ላይ ተባታትነው ይጥሩ ስለነበርና በወትሩም ለወርታውያን

በኢትዮጵያ ላይ የነበራቸውን ልዩ ትኩረት ተረድተውት ስለ
ነበረ፣ የሀገሪቱን ጻር ድገበር በሚገባ ለመጠበቅ እንዲቻል
«የተራራን አብላ» «ራሱ» ብለው የሐግሉን ጥዥ እድርገው
የመጥቸው።

አሉላ የራሱነት ግልገግ ሳገኘበት ዕልትም ባደረጉት የቼ
መቅ ግስመረቲያ ገብሃ ላይ ከነበሩት አዝግሪዎች አንዱ ተጥሎ
ያለውን ጥጥ አበረከተ።

«ዕልል ይሉ ነበር መረብ ጉንፋንን ይ

በግብፅ አጓጉት ሲበት ያሉላ ጉራ ይ

ያሉላ ጉራ ይ ተቀላል ስለቀ

ሐቅጉ ፓቺን ግርህ ሲያጠልቀው በገንቱ።

አሉላ ስጌታው ለየሐንሰ አልጋ

ድል በተች ነበር በነጋ በነጋ»

በዚህ ጊዜ አሉላም ለአዝግሪው እንድ ስናድር መመንጃ
ሸለሙት።

ራስ አሉላ፣ በድል አድራጊው ሠራዊታቸው ታጅበው በታ
ላት ግርግና አበረራነት አሸብርቀው በየደረሱበት ሆታና ዕል
ልታ እያስተጋባላቸው የመረብን ወንዝ ተሻግረው ድባርት
ከተባለችው ጥንታዊት መንደር ሠፈሩ። ሕዝቡንም ሰብስበው
ገብር ካገቡ በኋላ ተጥሎ ያለውን ዐዋጅ አናገሩ።

«ጀጥናው ያገራ የሐግሉን ሕዝብ ሰግጠ

በድር ዘመን የቲርክ ጦር አስከዚህ ድረስ መጥቶ ያወረደ
ውን ጥፋት ታውቃለህ! ቲርክ ቤትህን እያቃጠለ ሚስትህን
እየተግ እያረከሰ የፈጸመበህን ገፍና ያደረሰበህን ውርደት ታው
ቃለህ። የሀገሩ መደረር የሕዝቡ መጥረድ ያስቆጣው ስመ
ጥሩው ጀጥናው ዕቁብ ሚካኤል ጠጽሬ የተባለው ልጅህ ሰግሪያ
ጀጥኛች አስከትሎ በመንገድ በሞቆ ግረኛውን የቲርክ ጦር
ገጥሞ እስከ ምፅዋ እንዳባረረው ታውቃለህ። ከዚያ በፊትና

ከዚያም በኋላ ነገሥታቱ ያደረጉትን ጦርነት ዑሉ ታውቃለህ!
ዛሬም የግብፅ ጦር እንደ ቲርክ ጦር ቤትህን ንብረትህን ሚስት
ህን ሊቀግ ሕግጥ የደረሰበትን ውርደት ይኸው አይተከታል!
ሰምተኸዋል።

«በር እንዲጠብቅ፣ ሀገርና ሕዝብ እንዲያስከብር ከንጉሠ
ነገሥቱ እደራና ሹመት የተቀበለው ደጃዝማች ወልደሚካኤል
አገሩን ከድቶ ከጠላትህ ከግብፅ ጋር ተሰልፎ ወግቶን ጌተኛን
ሰናስቀራቸው እርሱ ፈርጥጦ አምልጧል። ይህም ሳይበቃው
ንጉሠ ነገሥቱ የሹመጥቸውን ደጃዝማች ጋይሉን ከመንገድ ላይ
ሸምቆ ገድሏቸዋል።

«አሁንም በሐልሐልና በበጉስ ውስጥ ሆኖ ሕዝብ እያሰጫ
ነቀ የግብፅን ጦር ለማስመጣት የሚሠራውን ገፍ ዑሉ የምትሰ
ግውና የምታየው ነው። እኔም እርሱን ለመያዝ በገባበት እገባ
ለሁና ገበሬም ሆንክ ነጋዴ ፀርፈህ ረግተህ ሥራህን ሥራ። ወልደ
ሚካኤልን የተከተልክ የኔም፣ የየሐንሰም፣ የአገርህም ጠላት
መሆንህን ዕወቀው።» አሉ።

የራስ አሉላን ዐዋጅ የሰግው ሕዝብም በዕልልታ ተለያዩ
ደጃዝማች ወልደሚካኤልም በበኩላቸው የራስ አሉላን ዝናና
ዐዋጅ ከምንም የግዴታጥሩት መሆናቸውን ለግባወት ከቆላው
ተበሉ ወደ ደጋው ሐግሉን ወጥተው ሕዝቡን መዝረፍ ጀመሩ።

ራስ አሉላ፣ የሕዝቡን ሁኔታ እየተከታተሉ ወታደራቸውን
እያዘጋጁ ወልደሚካኤልም በእርት እንዲገቡላቸው ውስጥ ውስ
ጡን እየተላላኩ፣ ሕዝቡ በእርሳቸውና በንግዱ ሥራው ላይ ብቻ
እንዲያተኩር እያደፋፈሩና እየመከሩ ቆዩ። ወታደራቸውንም
ከድባርጥ ወደ እዲ ተከላይ አዛውሩ። ደጃዝማች ወልደሚካኤል
በየወረዳውና በየመንደሩ እየተዘዋወሩ ከሚፈጽሙት ዘረዳናትጣት
የተነግረውን በመጥጥ ከያለበት እየተሰለ ወደ ራስ አሉላ በፈረ
መከማቸት በመጀመሩም ራስ አሉላ በይበልጥ እየተቀጥሎ ሕዲ

የደጃዝማች ወልደሚካኤልንም አድራጎት ለመግታት ጥና
ጥናቶቹን የጦር አለቆቻቸውን ሰበሰበው፣ «በአሁኑ ወቅት ያጋ
ጠመን ችግር የተደራረበ ነው። በዚህ በኩል ወልደሚካኤል

ዕልህበ፡ ላይ የሚያደርሰውን ችግር ታውቃላችሁ ፡ ገደባችሁ
የዕጥ ላይ ሆነው እርሱንና ሌሎችንም ዓላማቸውን እያታለሉ ማረፊያ
ና ገንዘብ እየሰጡ የሚያስፈጽሙበት ጥያቄ እየሰጠ ማረፊያ ፡ በዚህ
በኩል ያለን ችግር ይህ ሲሆን፡ በገንዘብ ነገራችሁ በኩል ሌላ ችግር
አልባችሁ ፡ ገንዘብ የሚገኝበት ለገቢ ሌላው ወይ ሌላገዛችሁ ፡
በሌላው ያልወቀት ነገር ባለመኖሩ ገዳዩ አላላቢ እየሆነ ተገኝቷል ፡
የጥላባት ወደ ዘመን የሚገኝ ሌላው ከሆነ ደግሞ ፡ በዚህ በኩል ያለውን
ችግር እንዳለ ትተው ሙሉ አይቻልም ፡ ገቢያችን በምፅዋ
ወልዶ ሚካኤልን በሐገሉን አስተምጠን በገሐድ ያው የትላንታ
እልቂት ልምቶችን ጊዜ ሙድረሱ የማይታወቅ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ሐሳብ እንድትገነዘቡ ብዬ ነው የጠ
ራጋችሁን አሉ ፡

በደቂቃዎች ያህል ዝምታ ሆነ ፡ የጦር አለቆች የእርስ
በርስ መተያየትና መጠቃተስ ጋብ ሲል ብላታ ገብሩ አባ ጩባን
ተነሡና ፡

«ደጃች ወልደ ሚካኤል በሐህበ ላይ ይህን ሁሉ ጥፍ እያ
ሰረጸ ስህተት የሚኖር ለምንድን ነው? ይኸውና ሐህበ
ከየማንድሩ ይኸት እዚህ ሠፍሯል ፡ የገንዘብ የሚገኝ ሁኔታ
ቀርቶ ለሐህበላይ ድረስ ትላንትና አባቶቻችን ከቲርክ ጋር ዛሬ
ደግሞ እኛ ከጉዳዩ ጋር ይህን ሁሉ ደግ ተፋሰሱ ፡ ታዲያ ሌላውን
ደግሞ ደጃች ወልደ ሚካኤል ይህን ሁሉ ጥፍ ሲሠሩ እያገኙ
መሆናቸው አገላለጽ ስላልሆነ ፡ ከደጃች ወልደ ሚካኤል ጋር ጦርነት
በገንጥሞ ይታየዋል» አሉ ፡

ብላታ ገብሩ አባ ጩባን የራስ አላገጥሞ አባጋህናቸው
ከአዲስ ተከላይያርነት ጋር ሆነ ከጉዳዩ ጦር ጋር በተደረገው
ጦርነት ባላቶች የገንገትና ባሕርወራት የርቀ ጥላላ ፋኝ
እጅ እየተባሉ ሙሉ ጥያቄ ፡ በዚያች ዕለትና በዚያም
በዕለት ያቀረቡትን ሐሳብ የጦር አለቆች በሐሰት ማውጣት ፡
ራሳቸው በቂ ጦር ያዘው ደጃዊዎች ወልደ ሚካኤልን እንዲ
ከታተሉ ታዘዙ ፡

በዚያ ወትት ደጃዊዎች ወልደ ሚካኤልን በበትሰና በያ
ላቸ የገቡት ገባዶች በሚጠላቸው ድጋፍ እየተረዱ ከዩ

ነደሩ የበረሩት ቍጥር ከአምስት ዜህ በላይ የሚሆን የእርዳ
ከብት እስከገኙት በጊዜያዊና በምፅዋ ሙከራ በሚገኘው
አይላት ከተባለው ቀበሌ ሠፍረው ነበር ፡

ራስ አላገጥሞ በዚያ ወትት ከዐሥር ዜህ በላይ የሚሆን ሠራ
ዊት ነበራቸውና ከዚህ ጦር ላይ አንድ ዜህ የሚሆን ባለሰና
ድር ጦር በብላታ ገብሩ እስከገኙት ደጃዊዎች ወልደ ሚካኤልን
እንዲወጋ ወደ አይላት እስመቱ ፡ ተገላውሞ ወልደ ሚካኤል ወደ
በገንዘብ ይሸተው እንዲያመልጥቸው ሲሉ ማንነቱን ራሳቸው
ራስ አላገጥሞ ጥባቸው ፡

በብላታ ገብሩ የሚመራው ጦር በጊዜያዊ በኩል እድርን
ወደ አይላት ሲወርድ ደጃዊዎች ወልደ ሚካኤል ተመልክተ
ውት ነር አትገኘውን ገመቱና ጓዛቸውን ገለጸ ደረት ጦር
ብቻ አስከትለው አመለሙ ፡ ብላታ ገብሩም ከደጃዊዎች ወልደ
ሚካኤል ሠራር እንደደረሱ የተከግቸውን ገብረትና የተሰበሰበ
በውን የእርዳ ከብት እንደዚህም ጃያ የሚሆኑ ገብገውያንና
አንድ ለበገስ ሚቸል የሚባል ለግሪካዊ ጭጥር ነድተው ወደ
አዲስ ተከላይ ተመለሱና በራስ አላገጥሞ አቀረቡ ፡ በዚህ ጊዜ
በምፅዋ የነበረው የገብገጥ ወኪል አትግን ጋኝ የሚባል
የራስ አላገጥሞ ጦር እስከ አይላት መውረዱና ገብገውያንንም ጥርክ
መውሰዱ አለአግባብ መሆኑንና ፡ «የገብገጥ ገዛት እንደደረሩ
ይቆጠራል» ብሎ በሌከባቸው አላገጥሞ ተቆጥተው ፡ «እን
ካን አይላት ራሱን ምፅዋና ባሕር ጭጥር የኢተዩኒየስ አካል
መሆኑን እንዴት ይገባሉ? አሁንም ወንድ ከሆነክ ከምፅዋ ወጥ
ተህ አይላት ድረስ እንገናኝ» ብለው ላኩበትና ጦር አዝምተው
አይላት ላይ አመረሩበት ፡ በዚያው ሰዎን ራስ አላገጥሞ አዲስ ተከ
ላይ ውስጥ ከአሠሩቸው መጠነኛ አልፎኝ ከአላገጥሞ ቢታ
ቸው ታላ ላይ በወንበር ተተምጠው ከደጃዊዎች ወልደ ሚካኤል
ሠራር የተግረከውን ለግሪካዊ አስጠርተው ፡

«ይኸ ሁሉ ጓዝህ ምን የሚቀረበት ነው?» ብለው ጠየቁት
በጥርጣሬ እያስተዋሉት ፡ «እኔ የሚረትን የተረገጠ ጠባይ በው
ስጠ የሚገኘውን ግዕድናት ወይስት የገጠና በሌላው አዚሁ
ሥራዬ የሚረዳኝ ነው» አላቸው በድርጊት ተውሎ ፡ «ታዲያ

ለገባ። ወታደሮች እንደሆነ አጋዣቸው ሆነህ መጣህ። አሉት ቆናጠን ብለው።

«የእነርሱ አጋዥ ሆኖ አይደለም የመጣሁት፣ ተተጥረ ጥትም እየሰጠኝ ነው» አለ አግራካዊ ራገገ እያለ።

አገርህ ከእነርሱ አገር እጅግ ሩት ነው፣ ለጥትም ስትል ብቻ እንዴት አዚህ ድረስ ትመጣለህ። አሉት ጥርጣሪያቸውን በአመለካከታቸው ቃምር እየገለጹት።

«አገሪ እርግጥ ሩት ነው፣ ዋናው ጉዳይ ደግሞ እስከዚህ ያመጣኝ ጥትም ብቻ ሳይሆን የዚህችን ሀገር መረት ሁኔታ ለግጥናትና ለግዕዝ ልልጌ ነው። እኔን የመሰሉ ዕውቀት ልላ ጌዎች ሁሉ በየአገሩ ይሰሩሉ። እኔም ወደዚህ አገር ስመጣ በምፅዋና በአይሉት ብቻ ሳይሆን በዚህ በእርስዎ አገርም ያለውን ሁሉ ለግዕዝ እንደሚረዱኝ ተግምኝ ነው የመጣሁት» አላቸው ራገገታውን ወደ ሣት ለግሸጋገር አየተጣጣረ።

«ከዚህ ላይ ተሳስተሃል» አሉና ራስ አሉላ እንደ መቆጣትም ቃጣቸውና ለደቂቃዎች ያህል ዝም ብለው ቆይተው ገግግራቸውን እንደ ገና በመቀጠል።

«ተሳስተሃል ግሰቱ በሌላው ሳይሆን በአገሩ ጉዳይ ነው። ምፅዋም ሆነ አይሉት የኢትዮጵያ ግዛትና ርስት ነው። ግብጾች በጉልበታቸው ተግምነው ነው የሠሩበት። ለወደፊትም ሲሆን በኔ ክንድ ካልሆነም በትውልድ ክንድ በጉልበት የያዙትን አገራችንን በጉልበት ይለቃሉ» አሉት ቁጣቸው መላ ገጽታቸውን እያላበሰው።

«ይሁን ራስ ይሁን» አለና ጧችላ የራስ አሉላን ቁጣ ለግብረድ ራገገ ራገገ እያለ ገግግራን ቀጥሎ።

«እኔ አገሩ የግንኙነት እንደሆነ ብዙም አላወቅሁም፤ ገን በመጣሁበት ነገር ከሆነ» ብሎ ገግግራን ሳያጠቃልል አሉላ እንደገና አቋረጠትና።

«ታዲያ በምፅዋና በአይሉት ምድር ምን ምን ነገር አገኘህበት? ወርቅ የለውም?» አሉት።

«በትርቡ ነው የመጣሁት፤ ጥናቱንና ምርምሩን ገና በግገባ አልጀመርኩም። ገን በመጠነም ቢሆን እንደ ተረዳሁት ብዙ ሀብት ሳይኖርበት አይቀርም» አላቸው።

«በል እውነቱን ገንረኝ በምፅዋ ያሉት ገብጾች ብዙ መድፍና ጠመንጃ እንዳላቸው እስማለሁ፤ እውነት ነው! ሐሰት!» ብለው ጠየቁት ዘና ብለው።

ጧችላ ዐይናቸውን እያሰለመለመ ሲያሰብና ሲተከዝ ቆየና። «በሠራፊቸው ውስጥ ብዙ አልተየሁም፤ ገን እንደ ተረዳሁት ከሆነ ብዙ መግሪያ ያላቸው አይመስለኝም» አለ።

«የወታደራቸው ብዛትስ ምን ያህል ይሆናል?»

«ከጦርነቱ ወዲህ ብዙም ወታደር አላሰመጡም፤ ያላቸው ጥቂት ነው።»

«ሐሳባቸውንስ አልነገሩህም? ወደዚህ ወደደጋው ሊወጡ አይመኙም?»

«ሁለተኛስ የሚመጡ አይመስልም።»

«ምን ሁለተኛ ትላለህ? ሦስተኛ በል እንጂ? ሁለተኛው መጥተው የጀገኖች ክንድ ተምሰዋል» አሉት ኮራ ብለው።

«አዎ ልክ ነዎት፤ እውነትምን ነው?»

«እንግዲህ እናንተ ረረንጆች ግብፆችን ስትረዱ እኛን ለምን አትረዱን?»

«በምን በምን እንደገረዳችሁ ትፈልጋላችሁ?»

«አሁን አንተ ለእነርሱ የምትሠራውን ሥራ ለኛስ ብትሠራለን እንጠላ ይመስልሃል? ሌላም ሌላም ጥበብ አላችሁ፤ መድፍ፣ ጠመንጃ፣ መነጽር፣ ሌላም ብዙ ብዙ ጠቃሚ ጥበብ አላችሁ። ከጥበባችሁስ ብታካፍሉን እንጠላ ይመስልሃል?» አሉት።

«እርግጥ ነው፤ ብዙ ብዙ የጥበብ ሥራዎች እንችላለን። ታዲያ እርስዎና ገንሥም ከረዳችሁ የምትጠይቁንን ልንገጥ

ራሳችሁ እንቅላለን» አለ እግረካህ፡ «ጥበብ ከሌለኝ በኋላ ይሄ ሊወክሉኝ አይችሉም» በግሉ በግሉት እየተዘናና።

«ግለሰብ ነው» አሉና ራስ አሉላ እግረካህን በተዘናና ወኒታ ተመለከተው ራት ብሉ ደገም በመረረቸው ውስጥ ይተረጎሙ የነበረውን ሕዝብ በዐይናቸው ታችተው፡ ወደ ግሉ አሉና፡

«እንግዲህ ወደ አዲስ የሕንጻ አሰድህና ሐሳብህን ትነግራቸዋለህ = የምትችሉውን ሁሉ ብትሠራሉን ጥጋህን እንከፍላለን = በገብያቸው የምትሠራላቸውንም ሁሉ ለኛም እንድትሠራሉን በእጅጉ እንፈልጋለን = እንድ ነገር ግን ላስጠነቅቅህ እወዳለሁ» ብለው ረገገታቸውን ሰጡለትና፡

«ከዚህ ከኔ ግቢ እስካለህ ይህን የምታወሰውን ትንባህውን አልከለክላለሁም = በጽኑ ተንም ቢሆን ያፈቀደህን ደስ ያለህን ባላ = አዲስ የሕንጻ ግን አይወዳምና ሳይፈትዳለህ እንዳትነካው» አሉና ረገገታቸውን ነፋሱት = ተገለጠው የመገሪያ ያዩን አጠቃቀምና ሁኔታ እንዲያሳያቸው ጠየቁትና አዲሱን ጥበብ በመጠኑ ሲያጠኑ ሰነቡቱ = በዚያም አጋጣሚና በዚያም ያከንያት የተነገ ራስ አሉላ ከረረገጆች ጥበብ ጋር እየተዋወቁ መሰደና ከመኳንንትታቸውም ጋር መወያየት እያዘወተሩ ሕዱ።

«የአውሮፓችን ጥበብ ወደ ሀገራችን ግስገሳት አስፈላጊ ያችን ነው = ለዚህም እንዲረዳን ያጥጥን ከገብያቸው አስላት ተን በእጃችን ግስገሳት ይኖርብናል = ስለዚህ በነገሩ ሁላችሁም አስቡበት፤ ያከሩበት፤ ጥበብ አይናትም» እያሉ መኳንንቱ ቻቸውን ግስገሳት ያዘወትሩ ጀመሩ = ጥበብንና ጥበባችንንም በይበልጥ ለመተዋወትም ሆነ ለግትረብ ይረዳል ብለው ከግመናቸው የተነሳም ነጋዴዎች ያለ ችግር ወደ ፖርት እንዲመላለሱ አስፈላጊውን ርዳታ ግድረግ ጀመሩ።

«ቴርክና ግብጥ በጥበባቸው ተመክተው አይደለም እስከ ቢታችን በረሩ የመጡትን ጥበብ እኮ ከኛም ጋር ጥነት ነበረ፤ አሁንም ፈታኝንና ልዩነትንን ካዩርገዕት እስከ እነርሱ በራራ

በመዘልት ምን ያገደናል፤ ግንደነቱ እንደሁ በኛ ወላጅ ላይ ነው» ራስ አሉላ ሁሉንም ለመኳንንቱቻቸው የግንገራት ምን ታቸው ሆነ = አሉላ ከግሉ ብዙ የጥበብ ዘናዎችን በጥበባችን ታቸው፡ «ለማራችን የግጠኝም ዕውቀት ያለው ሰው ነውና እንሆን ይተባሉትና በግንባ ያነጋገሩት» ብለው ወደ መቀሌ ላኩት።

ፖርት እንኳን ግብጥ ሁለት ጊዜ የላከችው የጦር ጋደል ሁለት ጊዜ መላም ድል ቢሆን የአዲስ የሕንጻ እምነትና ጥረት የነበረው ግን ከጥበብ ጋር በወዳጅነትና በሰላም ለመኖር ስለነበረ ይህንን እምነታቸውን የግንባላ ደብዳቤና መልእክተኛ ወደ ካዳር ልከው ነበር = ግብጥ ግን በነ መገረብ ግላዊ ተርፍ የኢትዮጵያን መልእክተኛ ይላ አሠረች = አዲስ የሕንጻውን በጥቅም አገኘውና ተስፋ ቀርጠው የሀገሪቱን አገደነትና ጋደል ግጠና ከረቸውን ተጠሉ።

ይህንን ግላግቸውን በግንባ የግድምታቸው አሉላም ከመረብ ግድ የነበረውን ሁኔታ በግንባ ለመቆጣጠር ሲሉ አስተዳረራቸውን እያሻሻሉ የጦር ጋደላቸውንም እያጠናከሩ መልካቸውን የተረሳችው ግብጥ በመጀመሪያ ጎታው የነበረችውን የወዳጅነትንና የመገባደግ ጥሪ አገደገና ልታተኩርበት ተገደደች = በዚህም የተነገ ከኢትዮጵያ ጋር እርትና ሰላም ሲመራት ራሷ ይችላል ብላ የተግመነችበትና የደርጅ አገረ ገዥ የነበረውን ኩሉኋል ቻርልስ እርድን የግባለውን እንግሊዝኛ ጦርሳ ወደ ፖርት ላከችው።

ኩሉኋል ቻርልስ ጉርድን ፖርት ከደረሰ በኋላ ለራስ አሉላ የግስገሳውን ደብዳቤ ጽፎ በግሉ በግባለው ቦታ የጥበብ ያዩን አላሁ የነበረውን ሕሰን ገዥ አስይዞ ላከው።

ደብዳቤውም፡ «ጥላቅ ጃንጌራ ሆይ! ከርስቴያናዊ ሰላምታችን አቀርባለሁ።

«የጥበብና የሀገር መካከል የተፈጠረውን ያለመገባደግ በእርት ለመጨረስ የግድምታችን ነገር ለመነጋገር ለመምላት ተዘ

ጋጅቻለሁ = ንጥጥራችንም በሰድስት ነጥቦች ላይ የተመሠረተ ይቆያል = ነጥቦቹም፡

አንደኛ፡ በመካከላችሁ ጥቂት እንዳይደረግ፡

ሁለተኛ፡ አሁን ያለው የገዛት ወሰኖችሁ የተጠበቀና የታወቀ እንዲሆን፤

ሦስተኛ፡ ኢትዮጵያ በምፅዋ በኩል ንግድ ለግንባራና ለመላላክ እንድትችል፡

አራተኛ፡ ንጉሠ ነገሥቱ በዓመት እስከ ሃምሳ ሳጥን የሚሆን ጥይትና አሥር አሥር ሚሊኬተጦማዊዎች በምፅዋ ወደብ ለግንባራት እንዲችሉ፡

አምስተኛ፡ የግብፅ ቀዲሳ ወደ ኢትዮጵያ ጳጳስ እንዳይላክ የክላሲካውን እንዲያነግ፡

ስድስተኛ፡ ደጃዝማች ወልደሚካኤል በሁስታችሁ መካከል የሚገኝ የገዛት ደንበር ሆኖ ኢትዮጵያን ከግብችገሩ እንዲገታ ከወሰኖችሁ ግባረር ይሆናሉ = በእነዚህ ነጥቦች የሚሰጥ መላኝ ከሆነ ለመምጣትና ለመነጋገር ዝግጁ ነኝ» የሚል ነበር።

ራስ አሉላ የጉርዶንን ደብዳቤ ይዞላቸው የሒደውን የግብፅን የጦር መኩንን ሲያነጋግሩ፡

«ለመሆኑ ኩሉኔል ጉርዶንን የዳርዳር አገረ ገዥ አድርጎ የሾመላችሁ ግንወጥ» ብለው ጠየቁት።

«የእንግሊዝ ንግሥት ናቸው» አለ ሐሰን ፓሻ።

«ታዲያ እናንተ አገራችሁን በእጃችሁ ሳትይዙ ያገራችሁ ባለቤቶች ሳትሆኑ ባንድ በኩል ተርክን እንይዛለን ብላችሁ የመጣችሁትና ያን ሁሉ ሕዝብ ያስፈጃችሁት ተገቢ ነው! አሁንክ በአገራ ላይ ሁኖችሁ ወልደሚካኤልን እንደ ወገ ሆኑ ያዝ» እያላችሁ እየላካችሁ የሐግሴንን ሕዝብ የምታስቃዩትን ትክክል

ነው! የኔን አገር ከመመኘት አገራችሁን በመጀመሪያ በእጃችሁ አታደርጉም ነ» ብለው አፈጠጡበት።

«ታላቁ ጀኔራል ሆይ!» አለ ሐሰን ፓሻ በፍርሃት ተውጦ።

«አሁን የተናገሩት ሁሉ ትክክለኛ ነው፤ አገራችን ምሥር እንደ እርሰዎ አገር ጥንታዊት ናት። እንደ እርሰዎም አገር ታላቅ ታሪክ ያላት ናት» ብሎ ንጥጥሩን ላይገታ ራስ አሉላ አዳረጠችና፡

«የኔ አገርኮ ዛሬም ቢሆን ጥንታዊነቷን ታሪክንና ዋናነቷን እንደ ያዘች ናት። ለማንም አልተገዛችም፤ እኔን የሾሙኝ አጼ የሐንስ እንጂ የእንግሊዝ ንግሥት አይደለም። ስለዚህ ከኛ ጋር ስመስተካከል የምትችሉት እንደኛው የሀገራችሁ ባለቤቶች ስትሆኑ ነው» ቢሉት ሐሰን የበለጠ ተደናገጠና፡

«ታላቁ የንጉሥ ጀኔራል! እውነትም ነው፤ አላህ የቀባዎት፤ አላህ የሚጠብቅዎት፤ አላህ እውነትና ሐቅ የሚያናግርዎት ነዎት» አለና አንገቱን አቀረቀረ። ራስ አሉላም የሐሰንን መደናገጥ ተረድተው ለዘብ ባለ አነጋገር፡

«ለግህ ወዳጄ! ምሥርና ኢትዮጵያን ለግስማማት የፈረንጅ አማላጅ መፈለጋችሁ የሚያሳዝን ነው። አጼ የሐንስ ግን ከጦርነቱ በኋላ በወዳጅነት አብረን እንድንኖር ብለው ደብዳቤ አስይዘው ብላታ ገብረ እገዚአብሔርን ወደ አገራችሁ ቢልኩ የቁም እስር አድርጋችሁ አስቀመጣችሁት። ይህም የሚያሳዝን ነው። በኋላም እንግሊዞችና ፈረንሳዮች በመካከል ገብተው አስለቀቁት። ይህም የሚያሳናር ነው። እኛን እምቢ ብላችሁ የእንግሊዝ አማላጅና አስታራቂ ከመፈለግም ደረሳችሁ። ይህም የሞት ሞት ነው! የእናንተ አልበቃ ብሎ ወልደሚካኤል የሚባል ከሃዲ እያባበላችሁ መሣሪያ እየሰጣችሁ ጥገ እየሆናችሁ ይኸውና በአገራ ላይ ሕዝቤን ታስጢንቃላችሁ» አሉና ትኩረታቸውን ከእርሱ ላይ ነቅለው ወደ ቀይ ባሕር አቅጣጫ አዙረው ራሳቸውን እያነቃነቁ፡

«ገንዘብ ላይ ስርዓት የሰጠውን ማሳደግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማሳደግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

«አሁን ወደ መጨረሻ ጉዳይ ለመመለስ ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

በጥቅም ሰዓት ገንዘብ ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

አዲስ የሰራተኛዎች ጥያቄዎችን ማሟላትና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

«የሰራተኛዎች ወሰን ገንዘብ ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

የግንባራ ሪፖርት

ገንዘብ ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

በጥቅም ሰዓት ገንዘብ ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

«ከግንባራ በተጨማሪም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

ይህ ሪፖርት ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

«ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችሉ ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።» ለሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግና ማሻሻል ለሚችል ሁሉም ሰራተኛዎች ማድረግ አለብን።

አዲስ የሐንብ፣ ከአዲስ ተከላ ጊዮርጊስና ከጥባቢ ጋር የተጥጉት ከአሁን ጋር ብቻ ነው፤ በመላዋ ትግራይ የተወለደው ባለቤትና የጫዋ ልጅ ሁሉ ለአዲስ የሐንብ ታግኖ አይደለም ግለት ነው፤ ከእነዚህ ወዲያቦችን አገልጋይነት አይፈልጉትም ግለት ነው፤ ብለው በደጃዝማች ሐጉስ አፈ ተላጪነት አመለከቱ።

ነገሩ ራስ አርአያንም ቢሆን የጊያባስብ ሆነ። ትላንት የአሽከራቸው ዌፍራ የነበረ ያንድ ድሃ ገበሬ ልጅ ከሐገሉን የጦር አበጋዝነት ልቀ 'የራሱት ራስ' ሲሆን የመላዋን ትግ ራይ መኳንንት ደም እንደጊዮረሳ ተገነዘቡት። አቤቱታውን ከአዳመጦ በኋላ ወደ አዲስ የሐንብ ዘንድ ሐደው።

“ለመሆኑ በምኒልክ ላይ መዝመቱን ቆርጠህበታል ግለት ነው” ብለው ከረር ባለቃል ጠየቁ። አዲስ የሐንብ የአጉታቸውን ጥያቄ የደም ፍላት ገጽታ ተመልክተው ለግለሰብ ፈለጉና።

“አስቲ እግዚአብሔር ያሳየዋል? ምኒልክ የሚሠራውን ይመልከቱት? ‘አልገብርም’ ግለቱ አንሶ ከጣለያን ጋር ውስጥ ውስጡን እየተላላከ መሃሪያ ግስመጣቱ አንሶ ጳጳስም እስከ ግስመጣት ድረስ። አሁንም ቢገምድር ገብቶ ጉልበቱን ለማሳየት ይኸውና ደብረ ታቦር ሠፍሩዋል። ታዲያ ይህን ሁሉ ድፍረት እንዴት ልታገሠው? እርስዎስ ምን አድርገው ይሉኛል?” ብለው ጠየቁ። ከፍ ባለ ትሕትና።

ራስ አርአያ በዝምታ ተሸብበው ቆዩና። “እኔ ታዲያ አሉ ላን ፊታውራሪ አድርገህ ለታዘምተው ነው?” ብለው ፊታቸውን ኮስተር አድርገው ጠየቁባቸው።

“ያለ እርሱ ትእዛዜን የሚፈጽምልኝ የልቤን የሚያውቅልኝ ስለሌለኝ እርሱን ነው የማስቀድመው” አሉ አዲስ የሐንብም የግንባራቸውን ቆዳ ሰብሰብ አድርገው።

“ከእርሱ የበለጠ ሰው አጣህና ነው ለአሁን ይህን ሁሉ ማዕረግና ጦር የሰጠኸው? ምንው የታወቁ ባላባቶችና መኳንንት ምልተው የለም?” አሉ ራስ አርአያም የአገታቸውን ልጅ እንደ ገጉሠ ነገሥት ላይሆን በንቀት እየተመለከቱ።

“መኳንንት ምልታል። ለኔ የልቤን የሚያደርስልኝ ያለ ርሱ የለኝም እንጂ! ሌላው ግ ውስጥ ውስጡን ነገር ሲቆጥርበኝ አይደል የሚኖር! እኔን ለማደናቀፍ አይደለም የሚመሰጠረው? ሌላውን ይህን አደራ ብሰጠው ከምኒልክ ጉን ተሰልሮ እንደ ሚወጋኝ አልጠራጠርም። ሁሉንም ደርሼበታለሁ፤ ዘውድና መን ግሥት የግድፈል ማመኳንንት የለኝም” አሉ አዲስ የሐንብ አጉታቸውን ዌፍራ በጥርጣሬም እየተመለከቱ።

“እገር ምድር ተጠራጥረህ በአንድ ሰው ላይ መተማመኑ አያ ሞጣም። በዚህ ነገር መኳንንቱም አዝናዋል፤ ተከዘዋልና አስብ በት” ብለዋቸው ወጡ።

የአዲስ የሐንብ ግስፈራሪያ ዱላ የሆነት፤ “ከርክ ባሻ ራስ አሉላ” የገገው ነገሥቱ ቀዳሚ ጦር ዋና አዝማች ሆነው ተክ ዜን ተሻግረው ጉዞአቸውን ወደ ጉዳም አተኑ። ቀደም ብሎ ንጉሥ ምኒልክ ዐባይን ሲሻገሩ ከእርሳቸው ጋር መፋጠጥን ጠልተው በረሃ ገብተው የነበሩት የጉዳም ራስ አዳልም ከመሸ ጉበት በረሃና ተራራ ተሰያይተው እጃቸውን ለአሉላ ሰጡ። አዲስ የሐንብም ዋናውን ሠራዊታቸውን ይዘው ወደ ጉዳም ሲዘልቁ የሁኔታውን ከባድነት የተገነዘቡት ምኒልክ ወደ ሸዋ ተመለሱ። አዲስ የሐንብ ምኒልክን ተከትለው ወድ ሸዋ በመገ መት ፈንታ ወሎ ገብተው፤ በዚያ ዘመን መሐመድ አሊ በኋላ ግን ራስ ሚካኤል ከተባሉት ጋር ተገናኝተው ከሰነባቤቱ በኋላ፤ የግስፈራሪያ ዱላቸውን በወሎና በሸዋ መካከል አሥፍረው ራሳቸው ወደ ደብረ ታቦር ተመልሰው በሀገር ሽግግሎቻች አግ ካይነት ከምኒልክ ጋር መላላክ ጀመሩ።

የአዲስ የሐንብን ገገው ነገሥትነት የጉዳም ራስ አዳልና የወሎው መሐመድ አሊ አምነው ተቀብለው ገብተዋል። በዚህ ሆኖ የተነግ የሰሜን ኢትዮጵያ ጦር በአዲስ የሐንብ ዙሪያ ተክ ማችቷል። ከዚህ ሌላ ደግሞ፤ የከርክ ባሻ አሉላ ዝና ከዳር እስከ ዳር ያስተጋባል። ሠራዊታቸው የያዘው መሃሪያ ጥራትና ብዛት ከሆነው በላይ ሆኖ ይወራለታል። ያ ሁሉ ሠራዊት ወደ ሸዋ ጉዞ የጀመረ እንደሆነ ሊያደርስ የሚችለውን ጥፋት ምኒልክ እንደ ተገነዘቡት እርቅ ፈለጉ።

የምረክ እርት ሙሉ ለገጽ ስንት ነገሩ ዘንድ ተቀባይነት በግንኙነት ሆኖ ሚላ ላይ እንዲገኝ ተሰጥቶ የሁለቱ ጦር ተራርቶ እንዲወጥር ከተደረገ በኋላ ምረክ ከአጼ ሮሳንስ ዘንድ ተርበዋል።

‘ባጠቀሱ ይጥሩ’ ብለው ሲጉነበሱ አጼ ሮሳንስም ከተቀመጠበት ተነስተው ምረክን አስተርበው አቅረው ለሙዋቸው በዚያም እርት ምክንያት አስገምግሞ የነበረው የደም ደመና ከሀገሪቱ አየር ላይ ገፈፈ። በግራና ተኝ አስፍሶሮ የነበረው ጠላት አፈረ። ከሁሉም ደግሞ አሉላ ለጅጃ ተደሰቱ። በመሐል ሊትዮ አያ ዳግመኛ በእጃቸው ደም ባለመፍሰሱ ከፍ ባለ ደስታ ተዋው።

የሁለቱ ዘውድ ተናጣቂዎች ፋክክር በዕርት በርዶ ሰላም ወርዶ አጼ ሮሳንስ፣ ንጉሥ ምረክ፣ ራስ አሳልና ንጉሥ ሚካኤል ወሎ ውስጥ ሆነው በሃይማኖት ምክንያት በሀገሪቱ ውስጥ ሰላላው ልዩነትና ስለጠቅላላው ጉዳይ ምክክር ይዘው በነበረበት ወትት ከሐግሴን አስቸኳይና አስደንጋጭ መልእክት ደረሰ።

በምዕጥና በበጉስ ከነበሩት ግብዮች ጉያ ተወትረው ወደ ደጋው ሐግሴን እየወጡ መንደር እየዘረቱ ሕዝብ ሲያስወግቱ የነበሩት ደጃዝማች ወልደሚካኤል አመች ጊዜ አጋጠማቸውና ሐግሴንን ይዘው ወደ ትግራይ ለመዝመት በመዘጋጀት ላይ መሆናቸውን የሚያረዳ መልእክት ነበር የተላከው።

አጼ ሮሳንስ፣ የሙራራ መልእክት እንደ ደረሰባቸውም አላጋቸውን እንዲጠብቁ መቀሌ ላይ ትተዋቸው የነበሩት ራስ ባርያው ወደ ሐግሴን ተሻግረው ደጃዝማች ወልደሚካኤልን ወግተው አገሩን እንዲያደላድሱ ላኩባቸው። ራስ ባርያውም በፍጥነት ጉዞ ጀመሩ።

“ከዛሬ የተሻለ ጥሩ አጋጣሚ እናገኘንና በእጃችን ሊገባ ቡሩ የተከፈተው ለገር እንዳያመልጠን አደራህን” ብለው ግብዮች በቂ መግሪያ አስታጥተው ያስመተዋቸው ደጃዝማች ወልደሚካኤልም ተዘጋጅተው ወታደሮቻቸውን በታ በታ አስይዘው ሲጠባበቁ፣ ራስ ባርያው የሙራሳን ወንዝ ተሻግረው ሲጎበኙት የወልደሚካኤል ወታደሮች ካደረገውበት በታ ሲገቡ ተኩስ

ተጀመረባቸው። በዚያም ጦርነት ራስ ባርያው ጥቂት ጦራቸውም ተበታተነ። ወልደሚካኤልም በነበራቸው ጦር ላይ ከራስ ባርያው የግረኩትን መግሪያና ወታደር ወደራው በደብላጥ ጉለበቱ።

በሁኔታው አጼ ሮሳንስ እጅግ ተበላው። ግብፅን ሲያሸንፉ ምረክ እኩረት፣ ከምረክ ጋር ሲታረቁ ደግሞ ወልደሚካኤልም በተራቸው እኩረት፣ እንዲያውም ሐግሴንን እጅ አድርገው ትግራይን ለመውረር መዘጋጀታቸው የሚቀጠቀጥ ቁስል ሆነባቸው። ያን ቁስል የሚያሸር፣ ያን ጥቃት የሚበቀል የፈሰሰውን ደም የሚመልስ ዱላ መሰንዘር ደግሞ አስፈላጋቸው።

“ያ የግብዮች አሸክር የሆራውን በምተሸው የለም?” አሉ አጼ ሮሳንስ ስራስ አሉላ መርዶውን ሲነገሩዋቸው።

“አዩ ጌታዬ ለአሸክርነትስ መቶ በቃና ተላዋጫቸው ነው እንጂ” አሉ አሉላም የደረሰውን ነገርና የተጠሩበትንም ምክንያት ያወቁት መሆናቸውን ሲያረጋግጡላቸው።

“እውነትህን ነው ተላዋጭ ነው” ብለው ትክክለኛ ብለው ቆዩና ከሆዳቸው ውስጥ ጉበቱ የሚሊጃቸውን ነበልባላጂ ብስጭት በትንፋሻቸው ለግስጦጣት ሲሉ ደጋግመው ተነፈሱና።

“ታዲያ አሁንስ ምን ታስባለህ!” አሉና ጠየቁ። እኒያን ንጉሥ ምረክን አስፈርተው ለእርት ያንበረከኩላቸውን ያበሻው ግዕረን እንዲቸው ተርክ ‘ፓሻነት’ የደረሰላቸውን የጦር ገፈታ ተግሻቸውን በጉጉት እየተመለከቱዋቸው።

“ነገሩት ልሕድ ሌላ ምን ሐላብ ይኖረኛል ጌታዬ!” አሉ አሉላም ቆፍጠን ብለው።

“እንደ መልእክተኛው አነጋገር ከሆነ ግብዮች በርካት ያለ ሙድፍና መትረብስ ስተተውታል፤ በዛ ያለ ሰውም አስከትሏል ደባላል። ስለዚህ አብረን ነው የምንሔደው” አሉ አጼ ሮሳንስ።

“ምን ጌታዬ! ምን በደልኩ? ምን አስተያየት? ምን ተገኘ ብኝና እኔ እያለሁ ወልደሚካኤልን ቆም—ነገር ብለው ከሰው ቀጥረው ልህመት ግለትዎ!” አሉ ራስ አሉላም ትክክለኛ ብለው።

“ግዮትኮ ያለብህ ወልደ ሚካኤልን አይደለም፤ የነፃነት ባለ-
ገባዮች ግብያት ናቸው። ዘጸላው ሆነው ያዝ ያዝ የሚሉት የፈለ-
ገውን የሚሰጡት፤ የፈለጋቸውን የሚያሰጡት እነዚህ ናቸው።
አብሪን እንሁኑ የምልህም በዚህ የተነገ ነው” አሉ አጼ
ዮሐንስ ትክክ ብለው።

“ቢሆንስ ጌታዬ! ቢሆንስ! ግብያትን እናውቃቸው የለም?
ወልደሚካኤልን እናውቀው የለም? የግንኙነት ወንድነት ነው
የእርስዎን ነጋሪት የሚያስመታው? የእርስዎን ሠራዊት የሚያ
ስከትተው? ወልደ ሚካኤል በእኔ ፊት ነፋስ እንደሚያሳጋው
ጀገበቱ ነው። ይናቀዳልኝ ጌታዬ ይዘዙኝ አላሳናረዎትም” አሉ
አሉላ አልህ እየተናነቃቸው።

አጼ ዮሐንስ ትክክ ብለው ሰዎቻቸው ተውጠው ቆዩና አሉ
ላን በዐይናቸው ውሉ እንኳን በግዮት እየወጡ ነበሩ።

“ለመንግሥቱ ጽናት ከንጹ ልቤቱ ምስሶዬ ነህ፤ ርቀኸ ሱት
ሐድ ደግሞ ይወገታል። አንተ ካልሐድከበት ደግሞ ወልደሚካ
ኤልን የሚያንበረከክልኝ የሰኝም። የልቤን የሚያደርሰልኝ የሰም
በታግኝነትና በእውነተኝነት የሚመክረኝ ማነው?” ብለው
እንደገና በሐሳብ ተውጠው መናገር ሲያቅታቸው ራስ አሉላ
ተረብ አሉና።

“የወልደሚካኤል ጦር እኔን መከቱ የሚያቆይ እንደማይሆን
ይመኝኝ! ውሉ ካደረደግሞ ግብያት እርሱን ያሳብጡትና እነዚህ
ዛሬ እርቅ የጠየቁትን መልሰው አሻፈረኝ ለግለት ይቃጣቸዋል
ና መርቀው ይላኩኝ ጌታዬ” አሉ አሉላ።

አጼ ዮሐንስ ተበሳጭ ተወራጭና፤

“የወልደሚካኤል አብጠትና ድፍረት ዛሬ እርቅ የጠየቁንን
መልሶ ያሳብጣቸዋል” ያለው እውነትህን ነው። አሁንም
እንኳን የራስ ባርያውን ሞት ሰምተው ማገረምሪያ ጀምረዋል
የሚሉ ነገር ሰምቻለሁ። ግን ደግሞ አንተንስ ያሳጣኝ እንደሆነ
ባንቱ ላይ ከፋ ነገር የደረሰ እንደሆነ ክንጼ መዛሉ አይደለም!
ብለው እንደገና በዝምታ ታፍነው ቆዩና።

“እንኳን ወርሃችን ሥራችን መጀመሩ ብቻ ሆኖ
መቅረብ ነው” አሉ ትክክ ብለው።

“እረ ጌታዬ በዚህ በታችሁ ይላኝ!”

“የሐግሴን ልጅ የዮሐንስ ወንድም” ብሎ በተናገረበት አንድ
በቴ የግብፅ አጭር ይሁን! የአባቱን ግዕረግ በተገና
ጸፈበት ትክክው የባደድ ቀሚስ ያጣልቅበት፤ እኔስ በድገው ብሆን
በአባቱ በታላላቆቹ ወንድሞቹ ፊት አይከሰኝም! አይወቅስኝም
ነበር! እኔን በጣላኝስ አገሩን ይከፋት! አትዮአያን እናቱን
ከግብፅ ጋር ሆኖ ይውጋት!” ብለው አጼ ዮሐንስ እንደገና በት
ካዜ ተዋጡ።

“ወልደሚካኤል ሐደ ብለው ነው እንደዚህ የሚተከዙ
ጌታዬ እርሱኮ የግብፅ ተላላቂ የሆነው ዛሬ አይደለም! ልጄን
ወደ ምሥር የላከው ጊዜ ነው የሐንሰን የከፋው አሁንም መድ-
ጋኒቱ ከነገራቱ መውቃት ነው። ውሉ ካደረ ተከታይ ይበዛል!
የሚያሳበበው ደግሞ የእርሱና የጌታቹ ወንድነት ሳይሆን የሐ
ግሴንን ሕዝብ እንዳያስተው ነውና...” ብለው አሉላ ተና-
ገረው ሳያበቁ።

“ምናልከ! ሕዝቡን እንዳያስተው አልከኝ! እውነትኮ የእርሱ
አባቶሪነት እንሶ የእርሱ ዘር አሰዳቢነት እንሶ ደገንና ጀግናውን
የሐግሴንን ሕዝብ አባብሎ ሆነ አስገድዶ ተከታይ እንዳያደ-
ርገው ፍጥነህ ድረስለት። እኔ እስከመለሰም ትግራይንም ጠብቅ
የኢትዮጵያ አምላክ ይጠበቅህ፤ ያባቶቹ ጸሎት ይከተላህ”
አሉና አጼ ዮሐንስ የግስራራሪያ ፋቶውን ከመሻል ኢትዮ
ጵያ እንደገና ወደ ሰሜን ኢትዮጵያ መሰሉት።

አሉላ፤ ከውሉ ገሥገሥው ዐደጥ ሲገቡ ከዚያ በፊትና ከዚያ
ያም በኋላ ተደርገው የግያውት አቀባበል ተደረገላቸው።
የትግራይ ሕዝብ ከየመንደሩ እየገራረደ ዐደጥን አስወነቃት።
ራስ ባርያውን የገደሉትና ትግራይን ለመውረር ይዘጋጁ የነበሩት
ደጃዝማች ወልደሚካኤል “መጣሁ፤ መጣሁ” እያሰኙ በእነዚህ
የትግራይ ሕዝብ በወልደ ሚካኤል መሪነት በግብያት መጻፍ
የገባ እንደሆነ የገራሪ ብድር መመለሻ እንደሚሆን ተረድቶት

በጭንቀትና በመጥለል ላይ በነበረበት ወቅት አሉላ ሲደርስለት ለባዊ ደስታ፣ ለባዊ ዕረፍት፣ ለባዊ ኩራት ረከታለች።

አሉላም ሕዝቡን የሚያረጋጋ ዐጥጅ አናግረው የራስ ባር ያውን አሸከርቶም ከየተበታተነበት ሰበሰቡ ከራሳቸው ሠራዊትም ጋር ሲያመር በትእዛዛቸው ሥር የነበረው የሠራዊታቸው ብዛት እስከ ሻያ ሺህ ደረሰ ይሁን እንጂ ከወልደሚካኤል በስተታላ የተሰለፉት ግብያቶችን ያህል እንደ ተዘጋጁና በየት በየት በኩል እንዳተኮሩ እስኪያጣሩ ድረስ ትግራይ ውስጥ መሰ ነበበት ግዴታ ሆነባቸው።

የትግራይን ሕዝብ አረጋግተው ከመረብ ወንሽ ግደ ለሚጠበቃቸው ግዳጅ በመዘጋጀት ላይ እንዳለም ትግራይ ውስጥ ሌላ ተቀናቃኝ ተነሣባቸው።

የራስ ባርያው ልጅ ደጃዝማች ገብረመድህን ባርያው ያባታቸውን ግዛት ለማግኘት ባለተስፋ ነበሩና፣ “ለሐርስታይ ልጅ አልታዘዘም” ብለው ተነሡ። ያም ጣጣ ደግሞ ለአሉላ ተጨግሪ ሸክም ሆነባቸው። ከጌዳ ተርከካሪ ከወንዝ ግደ ትግራይን እሸባሪ ከወደ ምዕዋዕ በኩል አገር ወራሪ ሦስት ጠላቶች መደዳውን አነጻጽረውባቸዋል። ከየትኛው ጋር ይፋለሙ? ችግሩን ዘርዘረው ወደ አጼ ዮሐንስ አመለከቱ። መልሱም፡ “ከቤቱ ውስጥ እንደዚህ ያለ ነገር ከተፈጠረ በይበልጥ እየከፋ እንዳይሐድ በተስታ እያስታመምክ ቶየኝ ። ገፍቶ ከመጣቡ ግን የወንድነትህን ሥራ ፈጽም፣ የሚያመች ከሆነ ደግሞ ወልደሚካኤል አገር እንዳያበላሽ ጦር ላክበት፣ አንተ ፕዕድዋን ለተህ እንዳትሐድ” የሚል ሆነ።

ከራስ ባርያው ልጅ ተጥሎ ደግሞ የራስ አሉላ የመጀመሪያ ባለቤታቸውና የሦስት ሴቶች ልጆቻቸው እናት የነበሩት ወይዘሮ ብትወጣም በቤታቸው ውስጥ ሸራተባቸውና ችግራቸውን አባባሉት።

“በቃኝ ልቀቂኝ፣ የሰግሁትን ሰምቻለሁ፤ ከእንግዲህ ወዲያ እኔና እርሳቸው ባለና ሚስት ሆነን እንኖርም ቢቃኝ” ብለው ቀላውስትና ሽግግሎቻች እንዲያረኩባቸው ለሙት።

ወይዘሮ ብትወጣ ለባት ዓመታት ከናሩበትና ሦስት ልጆች ከወለዱበት ቤት ለመውጣት ምክንያት አላጠም ነበር። ከዚያው ትግራይ ውስጥ ስለየ—ሰሐርቲ ከተባለው መንደር ተወላጅ ከነበሩት ወይዘሮ ልምላም ከተባሉ ሴት ራስ አሉላ ልጅ ግስ ወለዳቸውንና ከራስ አርአያ ልጅ ከወይዘሮ አምላሰም ጋር መልእክተኛ በየጊዜው መመላለሱን ሰምተው ነበር። ወረውገም ከሆለበት ለቃትመው የነገሩዋቸው በአሉላ የግሪሪግና የቡመት ዕድገት በቅናትና ምቀኝነት ተቃጥተው የነበሩት እነደበበ እነሐጉስና ገብረመድህን ነበሩ።

“በትግራይና በሐግቤን የተነሡባቸው ጠላቶች መቸ አነሡ የቸውና ነው እርስዎ ደግሞ ከቤት ውስጥ የተነሡባቸውን አባክዎ ይለመኑን? በሀገር ላይ ጠላት ተነሥቶ ከቤት ደግሞ በጥብጥ ግስነሣት ምን ይባላል? ግንንስ ለመተም ነው? ከዚህ ወዲያ ከብር፣ ከዚህ ወዲያ ከብረት፣ ከዚህ ወዲያ ምቶች ምን ይሞጣ ብለው ነው እንደዚህ የሚያስቸግሩ?” ብለው የነፍስ አባታቸው ቢለምኑዋቸውም፤

“የሁሉንም አልፈላገም በቃኝ” ብለው አሻፈረኝ አሉ ባቸው።

“የውስጥና የውጪ ጠላቶች ባለጩነቱኝ ወቅት የችግረና የብስጭቱ ተካፋይና ረዳት መሆኑን ትታ ከሚጋፋኝ ጋር ተባባሪ ሆና እሐዳለሁ ካለች ምን እደርጋለሁ? ተዋት ትሐድ መንገዱን ጫርት ያድርግላት” ብለው አሉላም ቆረጡ።

ሁኔታውም ከአጼ ዮሐንስ ዘንድ ደረሰ ። ግራ ተኝን ተቆጥተው የፈረሰውን ትዳር ለማደስ አልፈለገም። “ካልተሰግመ ምን ይደረግ” ብለው የሆዳቸውን በሆዳቸው ይዘው ዝም አሉ። ከመጀመሪያውም ቢሆን የአሉላን ከንድ በጋብቻ ለመያዝ ተመኝተው ነበር። ታዲያ አንዳንዶቹን ዘመዶቻቸውንና የቅርብ ባለሚሎቻቸውን በጠየቁ ቁጥር ያጥኙት መልስ፡ “ለወዲ ቂቢ ለወዲ ሐረስታይ” የምትሆን ሴት ከኛ አንዲት ይመጥናል” የሚል ቅሬታ ስለነበረ፣ አሉላን በጋብቻ ክር ለመያዝ ሳይመኝቸው ተርፋ ነበር።

አሉላ፡ በገበሬ ልጅነታቸው የተነሣ በትግራይ መኳንንት አካባቢ እየተናቁና እየተጠሉ ሲሔዱ፡ ንጉሥ ነገሥቱ ደግሞ “የራሶች ራስ” የሚለው ማዕረግም እንዲቸው በሀገራቱርክ የታወቁትን “ቴርክ ፓሻ” ያሉዋቸውን የማስፈራሪያ ዱላቸውን መኳንንታቸውም አክብረውና ፈርተው እንዲታዘዙላቸው ከማድረግ አልተቆጠቡም ነበር።

ንጉሥ ነገሥቱ ያላቁትንና ያከበሩትን የአሉላን ጀግንነት ታማኝነትና ፈላጭ ቆራጭነት ያልተቀበሉ መኳንንትም አሉላን ጠልፈው ለመጣል ወጥመድ ሲዘረጉባቸው መናራቸውን አጣርተው የሚያውቁት አጼ የሐንስ፡ “አሉላ ሳይጠየቅ፡ አሉላ ሳይሰማማበት፡ አሉላ ይሁን ሳይል አይሆንም” እያሉ መኳንንቱ ቻቸውንና ባለጧሎቻቸውን ማሳፈር ያውቁበት ነበር።

የአሉላ ወንድላጤነት ያለበትቸው ንጉሥ ነገሥት ያለምንም ማመንታት የአምላሱን እጅ እንዲጨብጥላቸው ምኞታዊ ትእዛዝ ላኩባቸው ፡ ራስ እርሷም ቢሆኑ ከራሳቸው በላይ ራስ ለሆነው የገበሬ ልጅ አሸከራቸው ‘የልጃቸውን የአምላሱን እጅ አልለጥም’ ለማለት ከማይቃጠቡት ጊዜ ላይ መድረሳቸውን አምነዋልና!! “ምንም እንኳን ክኔ አብራክ ብትወጣም የየሐንስ ልጅ ናት ። ከርሱ ፈቃድ አኔም ሆንኩ እርሷ እንወጣም ። አሉላም ቀደም ብሎ ይመኛት እንደነበረ ዐውቃለሁ ። ስለዚህ ከጊዜው ፈቃድ መውጣት የሚችል ማንም የለምና ፈትጃለሁ” ብለው የአምላሱን እጅ ለድሮ አሸከራቸውና ለኋለኛው “ቴርክ ባሻ አሉላ” አስረከቡ።

የጠቅላላው የሀገሪቱ ጉዳይ ከንጉሥ ነገሥቱ ቀጥሎ ያረፈው በአሉላ ላይ ቢሆንም፡ ከሁሉም ከሁሉም ደግሞ የደጃዝማች ወልደሚካኤል ‘ማን አለብኝነት’ ለገናናው ጦረኛ አሉላ አባነጋ ከራት የመረረ ቢሆንም፡ ከዚያ በፊት ከማንኛዋም ሴት ያላገኙትን ፍቅርና ሰላም ከአምላሱ ለማግኘት በመቻላቸው የደረሱበትን የማዕረግና የጸጋ ልቀት ለማጣጣም ችለዋል።

ይሁን እንጂ፡ ለፍቅራቸው ማጣጣሚያ የሚሆን ልጅ ለማግኘት ሳይችሉ ቀሩ ። ይህም ብቻ ሳይሆን ጀግንነታቸውና ታማኝነታቸው ያስገኘላቸውን ታላቅ ማዕረግና ዝና ይዘው ወደ ታላቅ

ቤተሰብ ቢገቡም፡ በትግራይ መኳንንት ዘንድ ልባዊ ተቀባይነት አላገኙበትም ። እንዲያውም የራስ አርአያን ልጅ በማግባታቸው “ምን ቢያሰብ ነው? እንደ ቴዎድሮስ በጋብቻ ተንጠልጥሎ ለመንገሥ ነው?” የሚል ጥርጣሬ በመኳንንቱ አእምሮ ተቀረጾና የተቃዋሚዎቻቸውን አንድነት እያጠናከረባቸው በመሔዱ የእዲሲቱ ፍቅረኛ ባለቤታቸው ወንድም የድሮው ጥሰኛቸው ደበበ አርአያ የአሉላ ተቃዋሚዎች ተጠሪ ሆኑ።